

Extras

Subiectul tezei este implementarea sarcinilor legate de robotul mobil, care pot fi aplicate în teren și măsurătorile cu sistemul real. Robotul este un robot mobil de tip SSMR cu patru roți, cele patru roți sunt deplasate cu ajutorul unui raport de transmisie mare, raportul de transmisie este 1:70, iar viteza maximă a roții este de $90^{\circ}/\text{s}$, iar diametrul roților este de 0,40m.

Am folosit controale PID pentru a controla viteza de rotație a roților, pe care le-am implementat pe o pagină de dezvoltare bazată pe FPGA și pe software.

Cu ajutorul Matlab, am estimat funcția de transmisie a sistemului și apoi folosind-o informațiile primite am proiectat controlorii PID. La proiectarea sistemului, am analizat oportunitățile de cercetare și dezvoltare, astfel încât este posibilă integrarea altor tipuri de controlere hardware și software în sistem, cu efort minim.

Sarcini centrale ale sistemului sunt realizate de către un computer mic, care rulează în sistemul de operare Ubuntu Linux. Programele rulate pe computer au fost implementate în mediul ROS în C / C ++.

Cu ajutorul senzorilor incrementali, măsură viteza de rotație a roților. Currentul motoarelor DC, care conduc rapoartele de transmisie, măsură cu senzori bazați pe efect hall.

Valorile măsurate procesez cu ajutorul lui FPGA și trimit mai departe la computerul central.

Unul dintre subiectele principale ale disertației a fost de a examina soluțiile posibile pentru integrarea FPGA și ROS.

Soluția ROS-serial, ca o posibilă soluție de integrare generală, oferită de ROS, este utilizată pe scară largă pentru a integra hardware-ul la nivel inferior, dar datorită limitărilor sale nu este capabil să gestioneze pachetele mari de mesaje.

Pe baza rezultatelor, opțiunea de comunicare cu cele mai bune performanțe este crearea unui protocol propriu bazat pe UART. Cu această soluție, sistemul funcționează robust cu o perioadă de eşantionare de 1 ms. În prezent, lungimea mesajului între calculatorul central și modulele FPGA poate fi de până la 200 de byte, care pot fi extinse dacă este necesar.

Modulele din FPGA au fost implementate folosind un Matlab / Generator de sistem, de ex. PWM, modul de comunicare UART.

Avantajele protocolului propriu dezvoltat și ale FPGA sunt că, prelucrarea datelor incorporate în FPGA este făcută de hardware, facilitând încărcarea procesorului. Dacă protocolul de comunicație a fost efectuat de către procesorul de bază uBlaze soft core, datorită numeroaselor intreruperi, sistemul a fost inutilizabil pentru eşantionarea la 20 ms.

Interpretul de instrucțiuni directe încorporat în modulul de comunicație FPGA poate opri ieșirea PWM și controlorii, dacă intrerupe comunicarea sau asta solicită unitatea centrală.

HeartBeat-ul, cu ajutorul unei soluție de securitate, monitorizează funcționarea tuturor nodurilor importante rulate în sistemul ROS, inclusiv funcționarea FPGA-urilor. Nodul HeartBeat trimite periodic semnale de permisiune și așteaptă semnale de la module importante.

Monitorizarea cadrului și interpretarea caracterelor speciale sunt realizate de hardware-ul FPGA, iar datele primite sunt scrise în memoria partajată cu procesorul. Dacă pachetul este pe deplin în memorie, atunci cere procesorului să-și întrerupă activitatea și să prelucreze pachetul.

Înclinarea și accelerările robotului sunt măsurate cu ajutorul unui modul IMU.

Cu ajutorul senzorului 2D LIDAR, măsură distanța robotului în raport cu obiectele din apropiere, distanță de până la 8m, precizia 360 grade, 2mm. Folosind măsurătorile LIDAR, cu ajutorul HectorSlam-ului fac o hartă a mediului, în care robotul este capabil să autolocalizeze.

LIDAR-ul este, în principiu, foarte potrivit pentru sarcini de cartografiere, dacă mediul conține perete de sticlă și în apropiere nu poate fi găsit alt obiect stabil, în cartografiere apar zgomote.

Măsurători cu robotul

Măsurătorile cu robotul, au fost efectuate în diverse terene, studiind pe traseu circular și rotație pe loc. Pe măsură ce robotul se mișcă pe scări, rezultă că scara trebuie abordată mai eficient cu un centru de greutate și nu perpendiculară. Când se deplasează pe sol nisipos, viteza mică a roților este mai eficientă, deoarece roțile nu se sapă în nisip.

Controlul poziției

Controlul poziției la robot, poate fi împărțit în două sub-sarcini: întoarce la destinație și reduce distanța dintre ținta și poziția curentă. În cazul direcției, reglăm unghiul în timp ce în cazul distanței pe viteza. Pentru ambele cantități, am folosit un controler de tip PI, ponderând intrarea controlerului de distanță cu valoarea inversă a erorii controlerului de poziție unghiului.

Kivonat

A dolgozat témája terepen alkalmazható mobilis robothoz köthető feladatok elvégzése, és mérések a valós rendszerrel. A robot egy négykerekű csúszás-kormányzású SSMR típusú mobilis robot, a négy kereket egy nagy fogaskerék áttétel segítségével hozzuk mozgásba, az áttétel aránya 1:70, és a kerék maximális forgási szögsebessége $90^\circ/\text{s}$, a kerekkek átmérője 0.40m. A kerekkek forgási sebességének a szabályzására PID típusú szabályzókat alkalmaztam, amelyeket FPGA alapú fejlesztőlapon és szoftveresen valósítottam meg. Matlab segítségével megbecsültem a rendszer átviteli függvényét és ezután felhasználva terveztem meg a PID szabályzókat. A rendszer tervezésénél figyeltünk a kutatás-fejlesztési lehetőségekre, így lehetőség van más típusú hardveres és szoftveres szabályzókat is integrálni a rendszerbe minimális erőfeszítéssel.

A rendszer központi feladatait egy kis méretű számítógép végzi, amelyen Ubuntu Linux alapú operációs rendszer fut. A számítógépen futó programokat ROS környezetben implementáltam C/C++ nyelven.

Inkrementális szenzorok segítségével mérem a kerekkek forgási sebességét, hall effektusra alapuló szenzorokkal a fogaskerék áttételeket hajtó DC motorok áramát.

A mért értékeket FPGA segítségével dolgozom fel, és küldöm tovább a központi számítógépnek.

A dolgozat egyik fő témája az FPGA és ROS integrációjának lehetséges megoldásainak vizsgálata volt. A ROS által nyújtott ROS-serial lehetséges általános integrációs megoldás széles körben alkalmazható alacsony szintű hardverek integrálására, de korlátai miatt nem képes nagy méretű üzenetcsomagok kezelésére.

Az eredmények alapján a legjobban működő kommunikációs lehetőség UART protokollra épülő saját protokoll készítése. Ezen megoldással a rendszer 1ms mintavételezési periódussal robusztusan működik. Jelen pillanatban az üzenet hossza a központi számítógép és az FPGA modulok között maximum 200 byte lehet, ami szükség esetén kiterjeszthető. Az FPGA-ban levő modulokat Matlab/System Generator használatával valósítottam meg pl: PWM, UART kommunikációs modul.

A kifejlesztett saját protokoll és az FPGA előnyei, hogy az FPGA-ba beékelő adatok feldolgozását a hardver végzi, így könnyítve a processzor leterheltségén. Abban az esetben, ha a kommunikációs protokollt a uBlaze soft core processzor végezte a sok megszakítás miatt a rendszer használhatatlan volt már 20ms mintavételezsnél.

Az FPGA kommunikációs modulba beépített direkt utasítás értelmező képes a PWM kimenetet és a szabályzókat leállítani abban az esetben, ha a kommunikáció megszakad vagy ha a központi egység ezt kéri. A HeartBeat biztonsági megoldás segítségével figyeli a ROS rendszerben futó összes létfontóságú Node működését, beleértve a FPGA-k működését is. A HearBeat node periodikusan küld engedélyező jeleket és vár is a létfontóságú moduluktól.

A keret figyelését és a speciális karakterek értelmezését a FPGA hardvere végzi, a beérkező adatokat a processzorral közös memóriába írja bele. Ha a csomag teljes egészében a memóriában van akkor, kéri a processzort, hogy szakítsa meg a munkáját és dolgozza fel a csomagot.

A robot dőléseit és gyorsulásait IMU modul segítségével mérem.

A 2D LIDAR szenzor segítségével mérem a robot távolságát a környezetében levő tárgyakhoz képest, 8m távolságig, 360° , 2mm pontossággal. A LIDAR mérésein felhasználva, HectorSlam segítségével térképet készítetek a környezetéről, amelyben a robot képes lokalizálnia magát. A LIDAR alapvetően jól használható a térképezési feladok elvezésére, abban az esetben, ha a környezet tartalmaz üvegfalat és nincs más stabilan mérhető tárgy a közelben, zajok jelennek meg a térképezésben.

Mérések a robottal

A robottal méréseket végeztünk különböző terepviszonyok között, körpályán való mozgást és a helyben forgást tanulmányozva. A robot lépcsőn felfele való mozgását tanulmányozva az eredmény az, hogy a lépcsőt hatékonyabb súlyponttal előre, és nem merőlegesen kell megközelíteni. A homokos talajon való mozgás esetén a kerekek kis fordulatszáma hatékonyabb, mert így a kerekek nem ássák be magukat a homokba.

Pozíció szabályzása

A pozíció szabályzása a robotnak két részfeladatra osztható: fordulás a cél irányába, és csökkentsd a távolságot a cél és az aktuális pozíció között. Az irány esetében szöget szabályzunk, míg a távolság esetében sebességet. Mindkét mennyiséget esetében PI típusú szabályzót alkalmaztam, a távolság szabályzó bemenetét súlyozva a szögpozíció szabályzó hibájának a fordított értékével.

Kulcsszavak: SSMR,FPGA,ROS,Robot,SLAM

Abstract

The purpose the document is designing, implementing of a mobile robot platform, which can be applicable outdoor, like in agriculture, and measuring whit robot real scenarios. The robot is a four wheeled robot, the wheels was driven by a worm gearbox 1:70. Some parameters: radius of wheel 0.2m m, maximum angular speed of wheel 90 °/s. I used PID controllers to control the rotation speed of the wheels, which was implemented in the FPGA based soft core processor (uBlaze).

With the help of Matlab, I estimated the transmission function of the system and then, with the help of this information I designed the PID controllers. At the designing of the system, we paid attention to the development opportunities of the research, so it can be possible to integrate other types of hardware and software controllers into this system, with minimal effort.

The system's central tasks are performed by a small computer, running on Ubuntu Linux-based operating system. The running programs on the computer were implemented in ROS environment in C / C ++.

I measure the speed of rotation of the wheels with incremental sensors and the current of the DC motors, which drives the gear ratios, with sensors based on hall effect.I processed the measured values with the help of FPGA and send to the central computer.

One of the main topics of the dissertation was to examine possible solutions of FPGA and ROS integration.

The ROS-serial like a possible general integration, as a solution provided by ROS, is widely used to integrate low-level hardware, but due to its limitations, it is unable to handle large message packages. Unable to use for integration FPGA and Ros, but successful applied for communication between IMU+ESP8266 (arguing based) and ROS use standard ROS messages.

Based on the results, the best-performing communication option, is to create own protocol, based on UART. With this solution, the system works robustly with 1ms sampling period. At the moment, the length of the message between the central computer and the FPGA modules can be up to 200 bytes, which can be extended if necessary.

The modules in the FPGA were implemented using a Matlab / System Generator, eg PWM, UART communication module. The advantages of the own developed protocol and FPGA, are that the processing of the data embedded in the FPGA is done by the hardware, making it easier for the processor to load. If the communication protocol was performed by the uBlaze, the soft core processor due to many interruptions, the system was unusable from 20ms of sampling.

The direct instruction interpreter, built into the FPGA communication module, can stop the PWM output and the controllers, if the communication is interrupted or the central unit requests this.

The HeartBeat, uses the security solution to monitor the operation of all important Node running in the ROS system, including the operation of FPGAs. HearBeat node periodically sends permitting signals and waits for critical modules.

The monitoring of the frame and the interpretation of special characters are performed by the hardware of the FPGA, the incoming data is written to the common memory of the processor. If the package is fully in memory, then it asks the processor, to interrupt its work and process the package.

The inclinations and accelerations of the robot are measured with the help of an IMU module.

With the help of the 2D LIDAR sensor, I measure the distance of the robot in relation to

---

the objects in around, up to 8m distance, 360 degree, with 2mm accuracy. Used the LIDAR Measurements, with the help of HectorSlam I create a map of its environment, in which the robot can locate itself.

LIDAR is basically well suited for mapping tasks, if the environment contains a glass wall and can't find any other stable object in the area, noises appear in the mapping.

Measurements whit robots

With the robot, we made some measurements in various surface conditions like: green grass, marble, pebbly surfaces to study the circular path motion, the rotation on place turning and robot motion on stair. Result of these measurements is the motion on stair is most effective when the center of gravity point is front and the angle between the stair and robot orientation is less than 90° . The motion of pebbly surface is most effective when the wheel rotation speed is smaller, because avoided the wheel sinking into sand.

Robot Position Controller

The position controller of the robot can be divided by two sub task: turn to the destination and reduce the distance between the target and the current positionl. In the case of the direction we adjust the angle, while in case of distance the speed. For both quantities, I used a PI type controller, weighting the distance controller input with the inverse of the angle position controller error.

Keywords: SSMR,FPGA,ROS,Robot,SLAM

Tartalomjegyzék

1. Bevezető	6
2. Bibliográfiai tanulmány	7
2.1. Robotok	7
2.2. Mobilis Robotok Helyváltoztatása	7
2.3. Kültéri mobilis robotok	8
2.4. Robot Operációs Rendszer	10
2.4.1. Új robot integrációja ROS-hoz	12
2.5. Mobilis robotok modellezése	14
2.5.1. Merőleges Nyomóerő (N)	14
2.5.2. Súlypont (X,Y) komponensének a meghatározása	17
2.5.3. Súlypont meghatározása mérésekkel	18
2.5.4. Kerék Dinamikája	18
2.6. Kinematikai Modell	19
2.7. Dinamikai Modell	21
2.8. Robot Platform Sebesség Szabályzása	24
2.8.1. Előírt nyomatékkal	24
2.8.2. Elírt kerekszögsebessegekkel	25
3. A rendszer implementálása	26
3.1. Robot felépítése	26
3.2. Alacsony szintű modulok	27
3.2.1. Microblaze szoftvere	35
3.2.2. FPGA és UART alapú kommunikációs protokoll	37
3.2.3. Paraméterek FPGA modul	38
3.2.4. Kommunikáció sebessége	39
3.2.5. Biztonsági megoldások	39
3.3. ROS	41
3.3.1. Üzenet típusok (.msg)	42
3.3.2. FPGA kommunikációs modul ROS oldali integráció	45
3.3.3. Előírt értékek	47
3.3.4. Vonatkoztatási Rendszerek	47
3.4. Kerekek Pid Szabályzó hangolása	50
3.4.1. Kisebbik fokozatban	51
3.5. Pályakövetési feladatok	53
3.6. Mérések	56
3.6.1. Differenciális Forgás Vízszintes Talajon	56
3.6.2. Félfeloldali kerekek blokkolva kavicsos talajon	56
3.6.3. Kavicsos talajon helyben forgás	59
3.6.4. Márvarány padlón helyben forgás	61

3.6.5.	Kavicsos talajon körpályán 50/15	64
3.6.6.	Kavicsos talajon körpályán 50/25	67
3.6.7.	Homokos Lejtő	70
3.6.8.	Lepcson	72
3.6.9.	Ismeretlen terep térképezése és robot lokalizálása (SLAM)	76
4.	Eredmények Kiértékelése	78
4.1.	Megvalósítások	78
4.2.	Hasonló rendszerekkel való összehasonlítás	79
4.3.	További fejlesztési irányok	80

Ábrák jegyzéke

2.1.	iRobo 510 lánctalpas packbootForrás:	8
2.2.	Négykerekű mobilis platform.Forrás:	9
2.3.	ecorobotix mezőgazdasági robotForrás:	9
2.4.	Spirit nevű Mars járó robot.Forrás:	10
2.5.	ROS kommunikációs mechanizmus szervizhívásokraForrás:	11
2.6.	ROS kommunikációs mechanizmus adatfolyamokraForrás:	11
2.7.	Ros Control modulokForrás:	13
2.8.	Merőleges nyomóerő a talajra 4W – <i>SSMR</i> típusú robot esetében.	15
2.9.	4W – <i>SSMR</i> típusú robot lejtőn felfele oldal nézetből.	15
2.10.	4W – <i>SSMR</i> típusú robot lejtőn első nézetből.	16
2.13.	Kinematikai modell az 4W – <i>SSMR</i> típusú robotnak.	20
2.14.	Kinematikai modell az <i>SSMR</i> típusú <i>MR</i> robotnak.	22
2.15.	Kinematikai modell az <i>SSMR</i> típusú <i>MR</i> robotnak.	24
2.16.	Kinematikai modell az <i>SSMR</i> típusú <i>MR</i> robotnak.	26
3.1.	CmodA7 FPGA-ban kialakított architektúra, amely a szenzorok és motor hajtások jeleinek feldolgozását és előállítását valósítja meg	27
3.2.	FPGA-ban megvalósított kommunikációs modul a ?? leírt protokoll alapján.	29
3.3.	FPGA hardver/MicroBlaze processzor és ROS node közti kommunikáció megvalósítása UART protokoll alapján	30
3.4.	FPGA ban megvalósított softprocesszor rendszer, legfelső négyzete.	31
3.5.	FPGA-ban megvalósított szabályzok A és B	33
3.6.	FPGA controller modul	34
3.7.	MicroBlaze processzoron futó szoftver diagramja	36
3.8.	FPGA kommunikációs protokoll általános csomag szerkezete	37
3.9.	Robothoz csatlakozás a Wifi-n keresztül.	41
3.10.	ROS graph	44
3.11.	ROS integrálása Uart protokolhoz.	46
3.12.	A megvalósított robot VNR-k közti reláció	49
3.13.	Nagy fokozat Hammerstein-Wiener becsült modell válasza és a mért értékek.	51
3.14.	Kis fokozat Hammerstein-Wiener becsült modell válasza és a mért értékek.	52

3.15. Robot pozíció szemlélődése	53
3.16. Robot pozíció szemlélődése	55
3.17. <i>SSMR – 4W</i> típusú robot pozíciója, X és Y tengelyekre bontva, keréksebességek BL=FL=0 és a FR=BR= 50°/s	56
3.18. <i>SSMR – 4W</i> típusú robot által leírt pálya, kerekesebességek BL=FL=0 és a FR=BR= 50°/s	57
3.19. <i>SSMR – 4W</i> típusú robot orientációja,ha a kerékszögsebességek BL=FL=0 és a FR=BR=50°/s	57
3.20. <i>SSMR – 4W</i> típusú robot fordulási szögsebessége Giroszkóp és LIDAR által mért értékek, ha a kerékszögsebességek BL=FL=0 és a FR=BR= 50°/s	58
3.21. <i>SSMR – 4W</i> típusú robot súlypontjának sebessége a globális VNR-ben, X és Y tengelyekre bontva, ha a kerékszögsebességek BL=FL=0 és a FR=BR= 50°/s	58
3.22. <i>SSMR – 4W</i> típusú robot mozgása, tengelyekre bontva, ha a kerék szögsebességek BL=FL=50°/s és a FR=BR=-50°/s	59
3.23. <i>SSMR – 4W</i> típusú robot mozgása, ha a kerék szögsebességek BL=FL=50°/s és a FR=BR=-50°/s	60
3.24. <i>SSMR – 4W</i> típusú robot által leírt pálya, ha a kerék szögsebességek BL=FL=50°/s és a FR=BR=-50°/s	60
3.25. <i>SSMR – 4W</i> típusú robot orientációja, ha a kerék szögsebességek BL=FL=50°/s és a FR=BR=-50°/s	61
3.26. <i>SSMR – 4W</i> típusú robot fordulási szögsebessége Z tengely körül, ha a kerék szögsebességek BL=FL=50°/s és a FR=BR=-50°/s	61
3.27. <i>SSMR – 4W</i> típusú robot mozgása, tengelyekre bontva, ha a kerék szögsebességek BL=FL=70°/s és a FR=BR=-70°/s	62
3.28. <i>SSMR – 4W</i> típusú robot mozgása, ha a kerék szögsebességek BL=FL=70°/s és a FR=BR=-70°/s	63
3.29. <i>SSMR – 4W</i> típusú robot által leírt pálya, ha a kerék szögsebességek BL=FL=70°/s és a FR=BR=-70°/s	63
3.30. <i>SSMR – 4W</i> típusú robot orientációja, ha a kerék szögsebességek BL=FL=70°/s és a FR=BR=-70°/s	64
3.31. <i>SSMR – 4W</i> típusú robot fordulási szögsebessége Z tengely körül, ha a kerék szögsebességek BL=FL=70°/s és a FR=BR=-70°/s	64
3.32. <i>SSMR – 4W</i> típusú robot mozgása, tengelyekre bontva, keréksebességek BL=FL=50°/s és a FR=BR=15°/s	65
3.33. <i>SSMR – 4W</i> típusú robot mozgása, tengelyekre bontva, kerekszögsebességek BL=FL=50°/s és a FR=BR=15°/s	65
3.34. <i>SSMR – 4W</i> típusú robot által leírt pálya, kerekszögsebességek BL=FL=50°/s és a FR=BR=15°/s	66
3.35. <i>SSMR – 4W</i> típusú robot fordulási szögsebessége, kerekszögsebességek BL=FL=50°/s és a FR=BR=15°/s	66
3.36. <i>SSMR – 4W</i> típusú robot egyenesvonalú sebességei, kerekszögsebességek BL=FL=50°/s és a FR=BR=15°/s	67
3.37. <i>SSMR – 4W</i> típusú robot által leírt pálya, ha kerékszögsebességek BL=FL=25°/s és a FR=BR=50°/s	67
3.38. <i>SSMR – 4W</i> típusú robot motorvezérlő jelei, ha kerékszögsebességek BL=FL=25°/s és a FR=BR=50°/s	68
3.39. <i>SSMR – 4W</i> típusú robot mozgása, tengelyekre bontva, ha kerékszögsebességek BL=FL=25°/s és a FR=BR=50°/s	68

3.40. <i>SSMR</i> – 4W típusú robot fordulási szögsebessége, ha kerékszögsebességek $BL=FL=25^\circ$ o/s és a $FR=BR=50^\circ/s$	69
3.41. Kulombozo korpalyak	70
3.42. Homokbat sülyet kerek 45°lejtön, 10 cm mélyen,elakadt robot a lejtőn 0.5m megtett ut után	71
3.43. Homokos és kavicsos lejtőn felfele mozgás	71
3.44. Lépcsőn lefele mozgás.	72
3.45. Lépcsőn lefele mozgás, három lépcsőfok.	73
3.46. Lépcsőn felfele mozgás, kétlépcsőfok.	73
3.47. Lépcsőn felfele mozgás	74
3.48. Lépcsőn 60 °irányból felfele haladva 8 s.	75
3.49. Lépcsőn felfele mozgás 60 °szöget bezárva a lépcsőfokokkal.	75
3.50. Térkép készítése miközben távirányítással halad a robot.	76
3.51. Térkép készítése Sapientia Aula.	77

Jelölősek

θ	A robot x tengelye és a globális X tengely által bezárt szög	rad
${}^nS_{ik}$	Valamilyen § fizikai mennyiség a n vonatkoztatási rendszerben, az ik indexek a mennyiség helyet jelöli.	
F	erők	N
i	$i \in (L, R)$ ahol L és R a robot bal és jobb oldali kerekeit jelöli.	
k	$k \in (F, B)$ ahol F és B a robot első és hátulsó oldali kerekeit jelöli.	
n	$n \in (G, R)$ ahol G és R világ és robot vonatkoztatási rendszer.	
q_2	A MR állapot vektora $q \in \mathbb{R}^3$ $q = [X \ Y \ \theta]$ ahol a X és Y a robot x illetve y tengelyen mért pozíciója, és a θ a robot orientációja a globális X tengelyhez képest	
X	A robot x tengelyen mért pozíciója	m
Y	A robot y tengelyen mért pozíciója	m
	Analóg bemenet.	
	Digitális bemenet.	
	Digitális tömbbites multiplexer.	

Digitális kimenet.

Megszakítás a processzornak.

Multiplexert szelektáló regiszter.

Micriblaze processzor cimtartományában levo regiszter.

Rövidítsek

4W-SSMR 4Wheel Skid-Steered Mobile Robot - 4 kerekű csúszókormányzású mobilis robot.

AMCL Adaptíve Monte Carlo Localization

AMR Autonomus Mobilis Robot

COG Center Of Geometry

COM Center Of Mass

CTM Computed Torque Method - Kiszámított Nyomatékok módszere

DDV Diferential Driven Vehicles

DSC Distributed Control System

GUID Globally Unique Identifier -globálisan egyedi azonosító

HLC Angol elnevezésből származó rövidítése a magas szintű szabályzónak (High Level Controller)

ICR Instantaneous Center of Rotation - pillanatnyi forgás-középpont

IMO in my opinion, saját vélemeny

IMU Inertial Measurement Unit gravitációs gyorsulást és szög elfordulást mérő szenzor.

LIDAR Light Detection and Ranging, 2D vagy 3D lézeres kép alkotó műszer

MR Mobilis Robot

OMP Outdor Mobile Robot - kültéri mobilis robot

ROS Robot Operation System

SMC Sliding Mode Control - Csuszás alapú szabályzás

SSMR Skid-Steered Mobile Robot - csúszókormányzású mobilis robot.

UART két vezetékes(Tx,Rx) két irányú kommunikáció

URDF Unified Robot Description Format, XML alapú robotleíró nyelv

VFO Vector Field Orientation - Vektor alapú iránymeghatározás

VNR Vonatkoztatási Rendszer

fejezet 1

Bevezető

A robotokat széles körben alkalmazzák egyre több feladatra és most már az átlagemberek életében is. Néhány nagyobb vállat, mint pl: ABB, Kuka nagy területet foglalt el az iparban robotkarok gyártása területén. Emellett egyre több kisebb vállalat jelent meg, amelyek háztartási vagy fél katonai eszközöket gyártanak pl.: iRobo. A mezőgazdaságban is próbálnak alkalmazni autonóm robotokat pl.: echorobotics, amelyek segítségével hatóanyagmentes élelmiszereket állíthatnak elő.

A dolgozat célja, hogy felderítse az aktuális legmodernebb technikákat, amelyeket robotokon alkalmaznak, és ezeket alkalmazza egy kültéri mobilis robot megépítése során. Az egyik feladat az előzőleg már egy hasonló rendszer kivitelezésekor elkészített modulok továbbfejlesztése és integrálása az új rendszerbe. A robot mozgása négy csiga áttétel és négy DC motor segítségével valósul meg. A motorok szögsebességét és felvett motoráramokat mérjük, inkrementális szenzor és elektromágneses jelenségre alapuló áramerő modul segítségével.

A beavatkozás feszültség formájában történik, amelyet H-híddal állítunk elő azáltal, hogy PWM jelet generálunk.

A inkrementális és áramerő szenzorok jeleit FPGA alapú fejlesztőlapokkal oldjuk meg. A roboton helyet foglal egy kis méretű számítógép is, amely USB vezetékeken keresztül csatlakozik az FPGA lapokhoz és a roboton található más szenzorokhoz pl: LIDAR, IMU, GPS.. Az FPGA modulok segítségével valósulnak meg a kerekek szögsebesség szabályzása, a dolgozatban tárgyalásra kerül az egyedi hardver integrációja ROS keretrendszerben, amelyet egy köztes node-dal valósítunk meg. A robot a csiga áttételek miatt nagy nyomatékokat tud előállítani, ami a mozgási sebesség rovására vált. A robot képes 0.3 m/s sebességgel mozogni előre, és 20 °/s forgási sebességet generálni súlypontja körül.

A dolgozat célja az elkészített kültéri mobilis robottal merések végezni különböző terepviszonyok között és azokat összehasonlítani. A terepviszonyok, mint pl: füves, kavicsos, aszfalt, márvány stb. A merések szeretném összehasonlítani a terepviszonyok függvényében: a robot mozgását és a szükséges energia nagyságát, a környezetben okozott behatásokat.

A SLAM algoritmus dolgozza fel a LIDAR által mért adatokat és egy 2D térképet állít elő, amelyen képes egyidőben behatárolnia pozíóját és térképet építeni is. Ezen meglévő

programok használatával kültéri méréseket végezni, térképeket készíteni és majd egy előírt pályán végigmenni, ezen terepen a térképet használva. Az esetleges zavaró tényezők felderítése, amelyek befolyásolják a térképezés és a lokalizáció pontosságát.

fejezet 2

Bibliográfiai tanulmány

2.1. Robotok

Az MR olyan gépek, amelyeket arra terveztek, hogy bizonyos feladatokat automatikusan elvégezznek gyorsabban és pontosabban, mint az emberek. Manapság már sok típusú robot létezik, ezek közül néhány repül, földön gurul vagy mászik, de léteznek már emberhez hasonlóak is.

A robotok legelőször a második világháború alatt jelentek meg mint irányított bombák. A háború után W.Grey Walter neurológus fejlesztett ki egy kisméretű robotot (Elmer and Elsie), mely fényszennorral és nyomásszenzorral volt ellátva. A 1961-1963 között épített, Johns Hopkins által megalkotott Beast nevű robot képes volt a fal mentén végigmenni és megtalálni a töltőállomást. 1970-ben Shakey robot képes volt kamera segítségével egy vonalat követni. A 1990 után a fejlesztések felgyorsultak és azóta már robot jár a naprendszer más bolygóján is.

Ezen dolgozat csak a **MR** típusú robotokra fog részletesebben kitérni. A **MR** típusú robotok képesek a saját pozíójukat megváltoztatni a környezetükhez képest. Az **AMR** típusú robotok képesek saját környezetük felderítésére ismeretlen környezetben is, különböző szenzorokat használva, melyekkel képesek a környezetük paramétereinek a megmérésére. Az **AMR** típusú robotokat manapság leginkább tároló helyiségekben használják, ahol anyagokat, palletákat vagy különböző dolgokat kel egyik helyszínről a másikra szállítani (például Mobile Industrial Robots ApS vállalat fejlesztései).

2.2. Mobilis Robotok Helyváltoztatása

A **MR** kerekkal, hernyótalpakkal vagy lábakkal képesek helyüket megváltoztatni. A leginkább használatosnak és robusztusnak kültéri terepen a kerekek és a hernyótalpok bizonyultak.

Legismertebb robot felépítések: packboot pl: iRobo510, négy hagyományos kerék pl: husky, négy kormányozható kerek, hat kerék, amiből négy kormányozható pl.: Curiosity Mars Rover.

Az utóbbi években a kerék fogalma is újraértelmeződött, pl: RHex Rough-Terrain, amely

---

a kerék és a lábak keveréke.

2.3. Kültéri mobilis robotok

iRobo510

A robot kültéren és beltéren is egyaránt használható, felderítésekre és kisebb beavatkozásra alkalmas a manipulátor karát használva. A robotot 2007-ben dobták piacra. A katonaság használta bombák hatástalanítására vagy felderítésére.

2.1. ábra. iRobo 510 lánctalpas packbootForrás:

Tulajdonság	Mértékegység		
Méretek	X	0.521	m
	Y	0.686	m
	Z	0.178	m
Önsúly		10.89	kg
Max Sebesség		9.3	km/h
Gyorsulásmérő és Giroszkóp	Igen		

Husky

A nagy teherbírássú kültéri mobilis robotot leginkább kutatási célokra használják, nagy keréknyomatéka miatt nehéz terepen is jól boldogul. Nagy felbontású inkrementális szenzorokkal szerelték fel, alacsony mozgási sebességre is képes. Átlagos használat mellett három órát működik, támogatja teljes mértékben ROS-t.

2.2. ábra. Négykerekű mobilis platform. Forrás:

Tulajdonság	Mértékegység		
Méretek	X	0.99	m
	Y	0.67	m
	Z	0.39	m
Önsúly	50 + 75	kg	
Max Sebesség	3.6	km/h	
Gyorsulásmérő és Giroszkóp	Igen		

Ecorobotix

Mezőgazdaság számára kifejlesztett robot, négy kerékkel rendelkezik, amelyek közül kettőt motor hajt, és a másik kettő ön-beálló kerék. Kamera segítségével ismeri fel a növényeket és a pozíciójukat, és ha szükséges, akkor be is tud avatkozni.

A lokalizációra egy nagy pontosságú GPS RTS alkalmaznak.

2.3. ábra. ecorobotix mezőgazdasági robot. Forrás:

Tulajdonság	Mértékegység	
Méretek	X	2.2 m
	Y	1.70 m
	Z	1.30 m
Önsuly	130	kg
Max Sebesség	1.4	km/h
Gyorsulásmérő és Giroszkóp	Igen	

Spirit

A marsi körülményekre tervezett robot 6 kerékkel rendelkezett, amelyből 4 kormányzott. Négy darab sztereó kamerával volt ellátva, 30°-os emelkedőt volt képes megmászni. Működési ideje 6 év és 2 hónap volt a Marson, a végén homokba süllyedve egy sziklára akadva érte a marsi tél, amely ahhoz vezetett, hogy a nap elemei nem szolgáltattak elegendő energiát és így végleg leállt és kihúlt.

2.4. ábra. Spirit nevű Mars járó robot. Forrás:

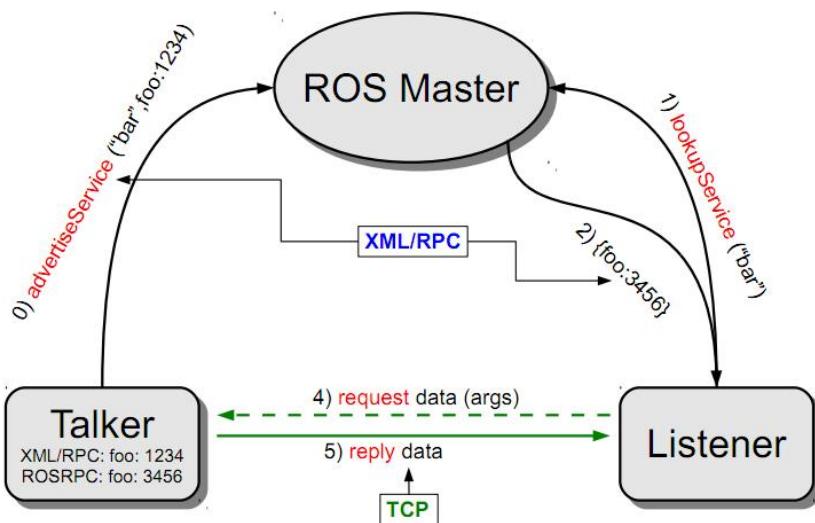
Tulajdonság	Mértékegység	
Méretek	X	1.6 m
	Y	2.3 m
	Z	1.5 m
Önsuly	35 (felszereléssel 180)	kg
Max Sebesség	0.05 (avg 0.01)	km/h
Gyorsulásmérő és Giroszkóp	Igen	

2.4. Robot Operációs Rendszer

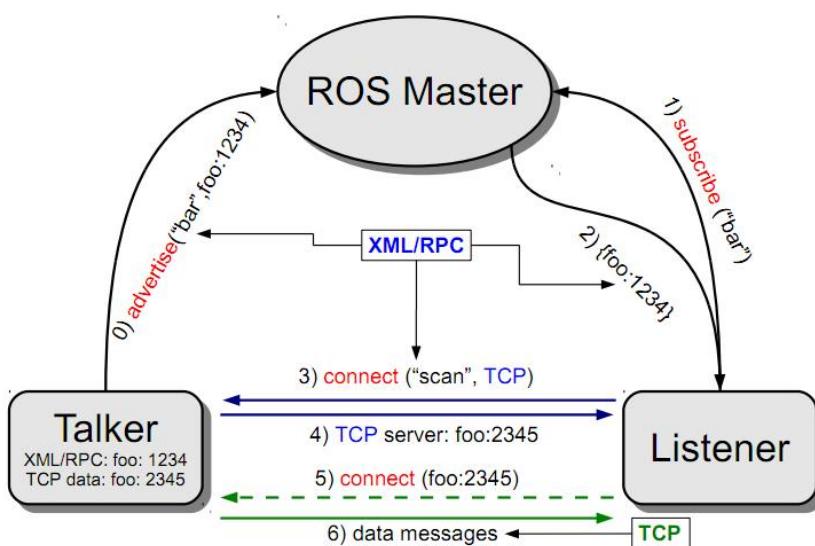
A ROS 2007-ben jelent meg, gyorsan elterjedt az egész világon, manapság szinte minden robotokkal foglalkozó cég termékei kapcsolódnak a ROS-hoz.

A ROS működéséhez szükséges egy gazda operációs rendszer, UNIX vagy Windows alapú, amelyen a központi node fut (rosmaster). A master kezeli a többi node közti kommunikációt, paramétereket, szervízhívásokat.

A kommunikáció a nodok között TCP protokolra épül, amely XML/PRC technológiát használ, RPC távoli eljárás hívást jelent [8]. minden node jelzi a ros masternek, milyen adatokat szeretne megosztani, ezeket az advertise függvényhívások jelzik. A nodeok ugyanakkor feliratkozhatnak, ezeket a subscribe függvényekkel valósíthatjuk meg pl.: [23]. A szervízhívások 5 lépéses folyamatból állnak, látható a ábra 2.4.5, valamint az adatfolyamok 8 lépésből ábra 2.4.6.

2.5. ábra. ROS kommunikációs mechanizmus szervizhívásokraForrás:

2.6. ábra. ROS kommunikációs mechanizmus adatfolyamokraForrás:

A [12] [14] segítségével megalapozhatjuk a tudásunkat. Számos előnyivel rendelkezik a ROS használata egy új robot fejlesztésében, mert már elkészített eszközöket használhatunk

---

pl: SLAM ¹, *AMCL*, vagy előre elkészített eszközök segítenek a fejlesztésben pl: Rviz ², Gazebo ³, interfész biztosít a szenzoroknak és beavatkozóknak pl: *LIDAR*, *IMU*.

A [12] említést tesz arról, hogy más hasonló keret-rendszerekhez képest a ROS stabilabb pl: ha egy modulban futás-idejű hiba lép fel, az nem terjed ki a többi csomópontra. Egyszerűbb fejlesztés lehetséges azáltal, hogy kisebb modulokat fejlesztünk és nem egy nagy, több szálon futó kódot. Annak ellenére, hogy a forrás-kódja nyílt, a keret-rendszerek nagyon jó szupportja van, rengeteg fórumon keresztül kaphatunk megoldásokat az esetleges hibákra. Több technológiát képes összekapcsolni mint pl.: tensorflow, matlab, simulink, opencv, V-Rep...

Hátrányai között említhető a Gazebo szimulátor, mert a használata nem egyszerű, el-lentében a V-Rep ⁴ programmal. A robot modellezése nem egyszerű dolog, *URDF* fájl szükséges hozzá, csak SolodWork ⁵ biztosít lehetőséget arra, hogy modellt exportálhassuk.

2.4.1. Új robot integrációja ROS-hoz

Egy új robot integrációja során meg kell vizsgálni, hogy milyen mérési adatok állnak rendelkezésünkre alacsony szinten, a rotációs csuklók paraméterei lehetnek pl: szögpozíció, szögsebesség, kifejtett nyomaték, ezeket a paramétereket mérhetjük, illetve referenciaiként is előírhatjuk.

Az integrációra több megoldás is lehetséges:

- (a) ROS Serialon keresztül.
- (b) ROS control használata.
- (c) Osztott Rendszer.

Ros Serial

Egy megoldás a hardver integrációjára a ROS Serial, amely UART vagy TCP protokollra épülő, soros vagy hálózati kommunikációt használva. Korlátai miatt [7] nem képes nagy méretű üzentek használatára, valamint a nodoek száma is korlátozott. Szükséges a ROS csomagok használata a hardveren, ami nem minden előnyös, függőség alakul ki a hardver fejlesztése közben a szoftver irányába.

A [1] cikkben egy arduino típusú fejlesztő lappal valósítja meg a robot alacsony szintű szabályzását, megemlíti, hogy a rosserial-t nem tudja használni a limitációk miatt. A feldolgozó oldalon elkészít egy saját szoftveres modult, amely megvalósítja a ROS és a hardver közti kapcsolatot. A kommunikációra soros *UART* protokollt használ.

A [6] könyv 8. fejezetben leírja, hogyan lehet használni a rosserial-t, arduino, valamint Raspberry Pi fejlesztő lapokon, viszont nem tesz említést a hátrányairól.

Ros Control

A ros controller [4] használatával összeköthetjük az alacsony szintű hardvert a ROS keretrendszerben fejlesztett modulokkal, implementálva [17] a hardware_interface::RobotHW interfészét és létrehozva minden egyes rotációs csuklónak egy hardware_interface::JointStateHandle-t. A ábra 2.4.7 látható read() és write() függvényeken

¹ Simultaneous Localization and Mapping egy-idejű térképezés és lokalizáció

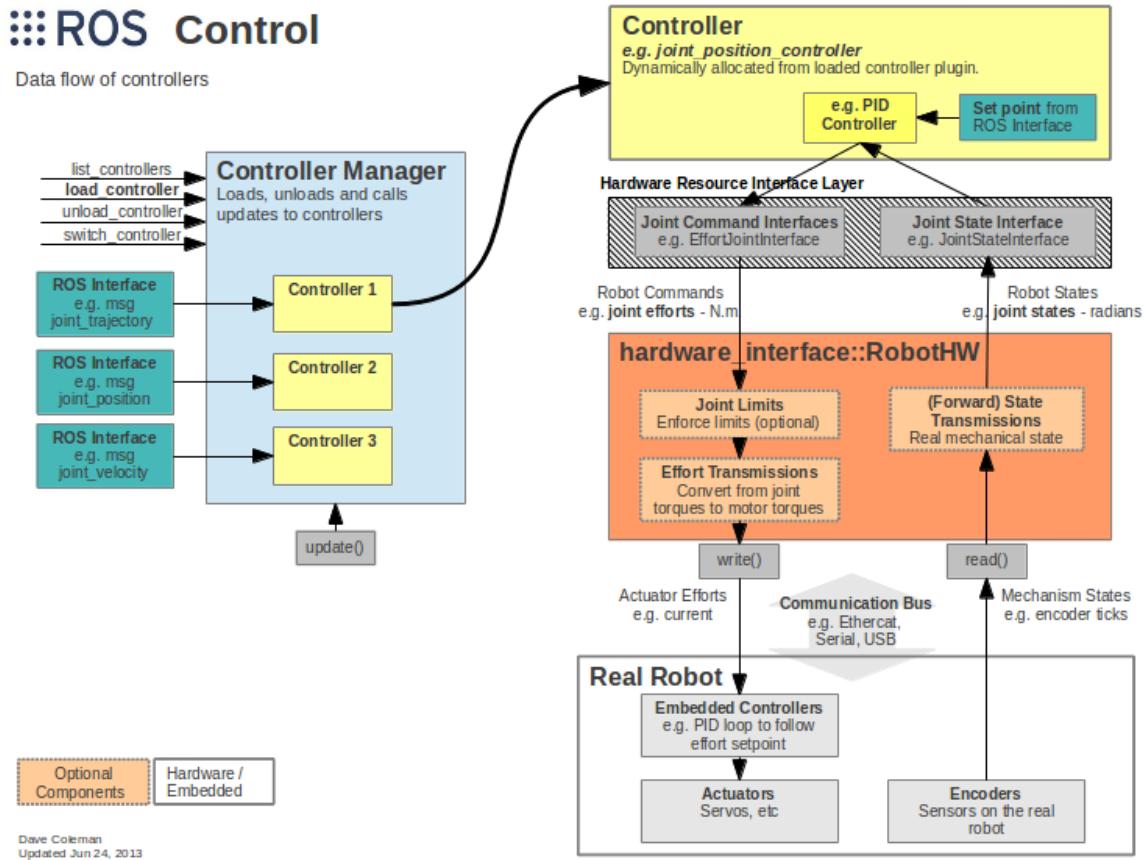
² ROS környezet vizualizációs eszköze

³ ROS környezet szimulációs eszköze

⁴ Robot szimulációs szoftverrel, amely támogatja a ROS-t

⁵ 3D modellező szoftver

keresztül kell megvalósítani a kommunikációt a hardverrel, ez történhet hálózaton vagy soros porton keresztül.

2.7. ábra. Ros Control modulokForrás:

A ábra 2.4.7 ábrán látható az interfések kapcsolatai és a fontosabb függvényhívások. A hardverrel való integráció write() és read() függvényhívásokkal valósul meg, ebben a két függvényben kell elkészíteni a programokat, amelyek képesek kiolvasni és beírni az eszközben a kívánt jeleket. Itt használhatunk több típusú, alacsony szintű kommunikációs protokolt pl: TCP, UART.., vagy bármilyen interfészt, amit a gazda operációs rendszer elismer.

Osztott Rendszer

A [19] cikkben leír egy megoldást arra, hogyan lehetne smart eszközöként tekinteni a szenzorokra és beavatkozó modulokra. Osztott rendszert *DSC* -t alkalmaz, ahol minden szenzornak saját mestere van, ezáltal minden node független lesz a hálózaton. Enélkül a hálózat konfigurációját teljes mértékben ismerni kell minden nodenak a többi node IP címét, de ezzel a megoldással futásidőben módosíthatjuk a hálózatot, *GUID* -t használ a új maszter bejelentésre a hálózaton, valamint ezzel oldja meg az információk áramlását is. A kommunikációt a mesterek között ROS MultiPeer Architecture-nek (RMPA) nevezett architektúrával oldja meg. Más rendszerekhez képest kétszer jobb időkésést valósított meg. Ami a hátránya,

---

a szenzorok mellett egy mcu is szükséges, amely képes kell legyen egy operációs rendszert futtatni és egy ros mastert. Valóban robusztusabb, modulárisabb lesz a rendszer ezáltal, de drágább is. Kisebb rendszerekben inkább hátrány mint előny, viszont komplex, térben nagy területet lefedő rendszernél előnyös.

Egy másik hasonló megoldás, ahol több ROS mastert lehet összekötni és felügyelni, a multimaster_fkie megoldja a futásidőben való új master szinkronizációját, a topikok és a szervizek kezelését is.

2.5. Mobilis robotok modellezése

Négy kerekű modell

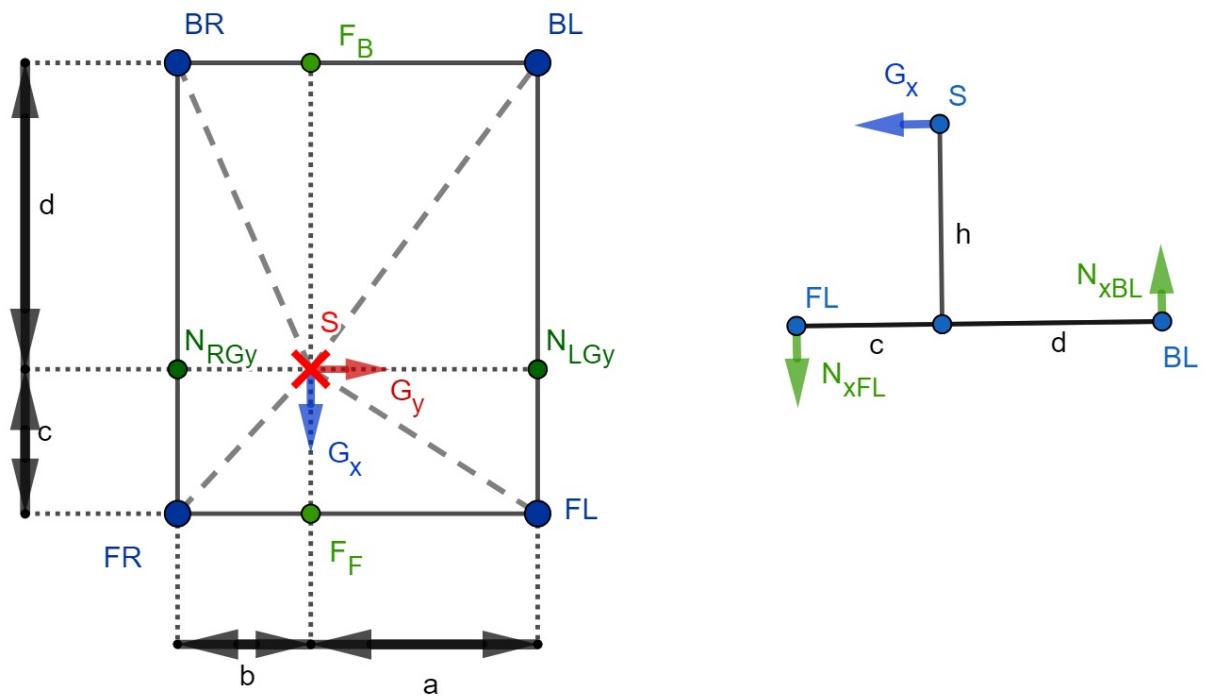
A mobilis robotok leginkább kerekekkel oldják meg a helyváltoztatásukat. Egy fontos probléma ezekkel a robotokkal az, hogy milyen kölcsönhatások lépnek fel a kerék és a talaj között [21] [2] [3], és ezeket az erőket hogyan lehet modellezni. A [21] cikkben kidolgoz egy modellt, amely segítségével képes meghatározni egy négykerekű robot pozícióját a kerekek forgási sebességét felhasználva. A fent említett irodalmi forrásokban a *SSMR* típusú *OMP* vizsgálnak modelezés és pályakövetés szempontjából. Annak függvényében, hogy a MR-t mozgató motorokat tekintve a következő variánsok lehetségesek: 4 kerék - 4 motor, 4 kerék - 2 motor, azonos oldalon levő kerekek összecsatolva fogas-szíjjal, ez második megoldás, egyszerűbb, kevesebb szenzort és hajtómotort igényel. A [21] [3] irodalmi forrásokban a *HLC* sebesség referenciajelet ír elő a kerekeken, [2] a cikkben nyomatéket ír elő, amelyet az alacsony szintű szabályozóknak követniük kell. A robot forgásközpontja a robot középpontjában van, a robot azonos oldalon levő kerekek ugyanazzal a szögsebességgel forognak, a négy kerék minden érintkezik a talajjal és méretben is megegyeznek.

A [2] kifejezetten a SSMR jól ismert a robusztus félépítése miatt, nagyon jól alkalmazható terepen. Általában *DDV*, mert a fordulást azáltal oldják meg, hogy a jobb és bal oldali kerekek különböző sebességgel vagy különböző nyomatéket fejtenek ki a talajra. A [2] cikkben alkalmazott technológiák: *VFO CTM* a robot kerekeit szabályzó motoroknak nyomaték van előírva, amit követniük kell.

2.5.1. Merőleges Nyomóerő (N)

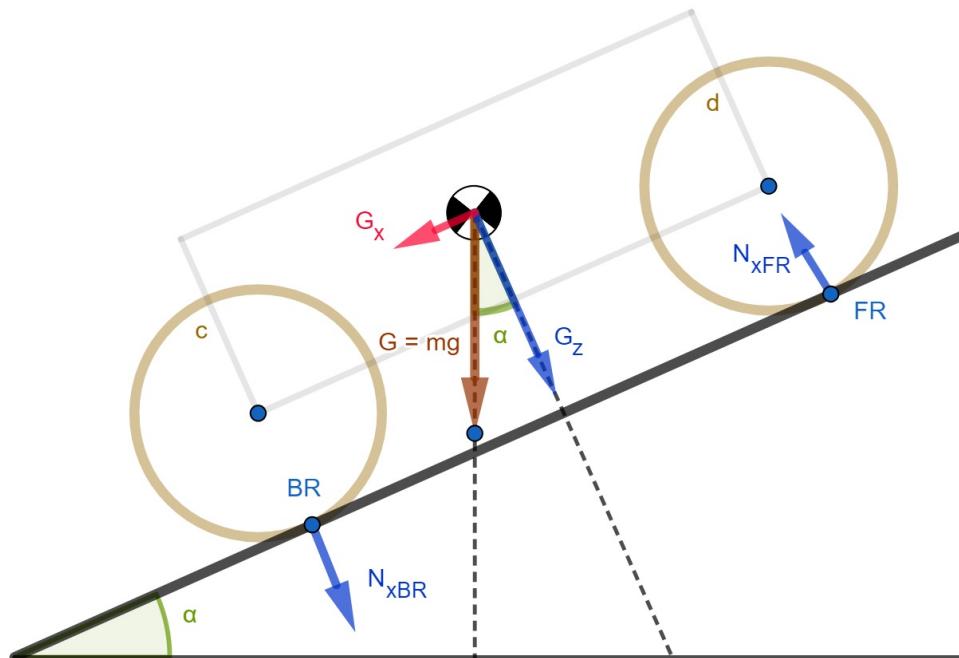
A kerekek és a talaj egy pontban érintkeznek, ezeket a pontokat jelöli a BR,BL,FL,FR a ábra 2.5.8 ábrán. Jelöli S a robot súlypontját, G - a súlyából származó erők a robot alapjához rendelt koordináta rendszerben felbontva a három tengely mentén, N a merőleges nyomóerő a talajra az adott pontban.

A robot fizikai méretei: $a+b = 0.66\text{m}$ és $c+b = 0.58\text{m}$;

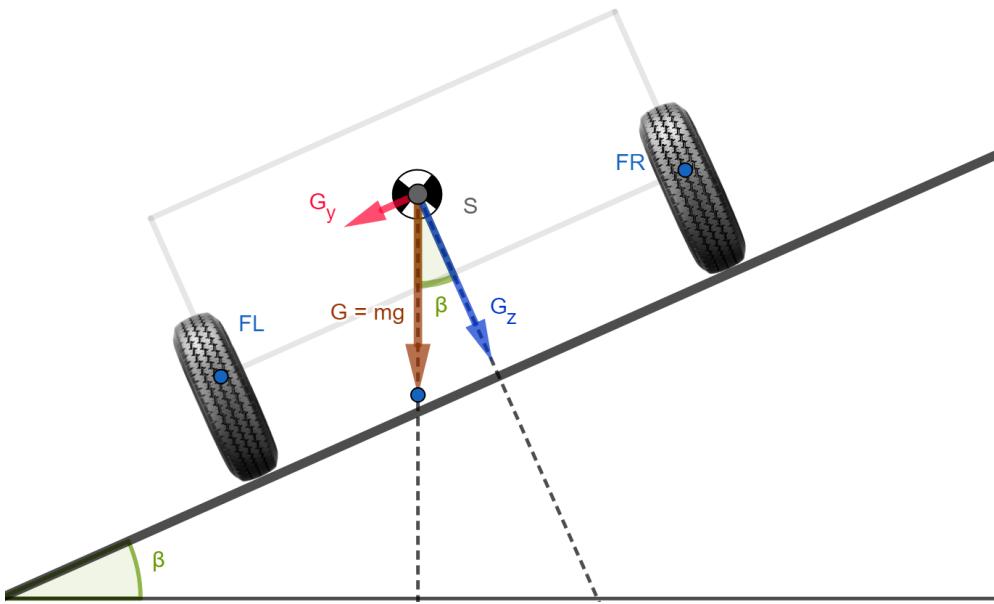

2.8. ábra. Merőleges nyomóerő a talajra 4W – SSMR típusú robot esetében.

Jelöli az α szög, ha a lejtőn felfele halad a robotre fig:SMR4WLejtoOldalrol, β , ha a robot a lejtőn oldalra halad ábra 2.5.10. Ha ismerjük a robot súlypontjának a pozícióját minden három tengelyen, akkor kiszámolhatjuk a kerekek merőleges nyomóerejét a talajra a következő módszerrel.

2.9. ábra. 4W – SSMR típusú robot lejtőn felfele oldal nézetből.

2.10. ábra. 4W – SSMR típusú robot lejtőn első nézetből.

Egy test nyugalomban van ha a rá ható erők eredője és a forgatónyomatékok eredője zero, ismerve a súlypont pozíójának a koordinátáit a robot VNR-be akkor az 2.1 egyenlettel meghatározzuk a G_x erő által létrehozott nyomóerőket a N_F és N_B pontokban.

$$N_{FGx} = \frac{hG_x}{c+d}, \quad N_{BGx} = -N_{FGx} \quad (2.1)$$

Meghatározzuk a G_y erő által létrehozott nyomóerőket a N_{RGy} és N_{LGy} pontokban.

$$N_{RGy} = \frac{hG_y}{a+b}, \quad N_{LGy} = -N_{FGy} \quad (2.2)$$

Ismerve a N_{LGy} és N_{RGy} pontokban ható erőket kiszámítjuk ezek eloszlását a robot kerekeire nézve, így megkapjuk azokat a nyomóerőket amelyet a ábra 2.5.10 ábrán látható állapotban a G_y gravitációból származó erő hoz létre.

$$N_{yBL} = \frac{dN_{LGy}}{c+d}, \quad F_{yFL} = -N_{yBL} \quad (2.3)$$

$$N_{yBR} = \frac{dN_{RGy}}{c+d}, \quad F_{yFR} = -N_{yBR} \quad (2.4)$$

Meghatározzuk a gravitáció Z komponense által létrehozott nyomóerőket a F_F és a F_B pontokban amelyhez hozzáadjuk a X komponens által létrehozott nyomóerőket ugyan ezekben a pontokban.

$$F_F = \frac{G_z d}{c+d} + N_{FGx}, \quad F_B = G_z - F_F + N_{BGx} \quad (2.5)$$

Ismét kiszámoljuk a kerekekre nézve a nyomóerőket ismerve az F_F és F_B erőket.

$$F_{BR} = \frac{aF_B}{a+b}, \quad F_{BL} = F_B - F_{BR} \quad (2.6)$$

$$F_{FR} = \frac{aF_F}{a+b}, \quad F_{FL} = F_F - F_{FR} \quad (2.7)$$

A merőleges nyomóerő vektor az X,Y,Z gravitációs erők által létrehozott nyomóerők összegzéséből áll.

$$\mathbf{N}_\perp = [F_{FL} + N_{yFL} \quad F_{BL} + N_{yBL} \quad F_{FR} + N_{yFR} \quad F_{BR} + N_{yBR}]^T \quad (2.8)$$

2.5.2. Súlypont (X,Y) komponensének a meghatározása

Ismerve a robot méreteit W jelölje a szélességét míg a L hosszúságát, kerék középpont között mérve.

A robotot vízszintes helyzetbe helyezzük, és minden kerek merőleges nyomóerejét megmérve mérleg segítségével megkapjuk a $N_{FL}, N_{FR}, N_{BL}, N_{BR}$ nyomóerőket.

$$W = a + b, \quad L = c + d \quad (2.9)$$

Meghatározzuk a a érteket ismerve a F_{FR} pontban a nyomóerőt és kiszámolva a F_F pontban a nyomóerőt a 2.11 és 2.12 egyenletek segítségével.

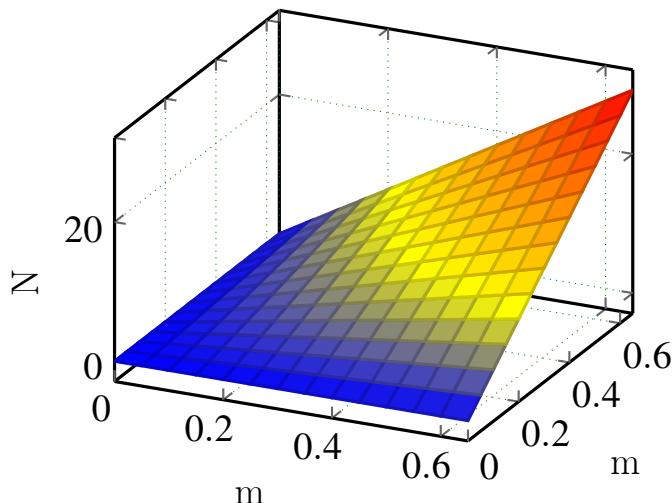
$$F_{FR} = \frac{aF_F}{W} \Rightarrow a = \frac{F_{FR}W}{F_F} \quad (2.10)$$

$$G_z = F_{FR} + F_{FL} + F_{BR} + F_{BL} \quad (2.11)$$

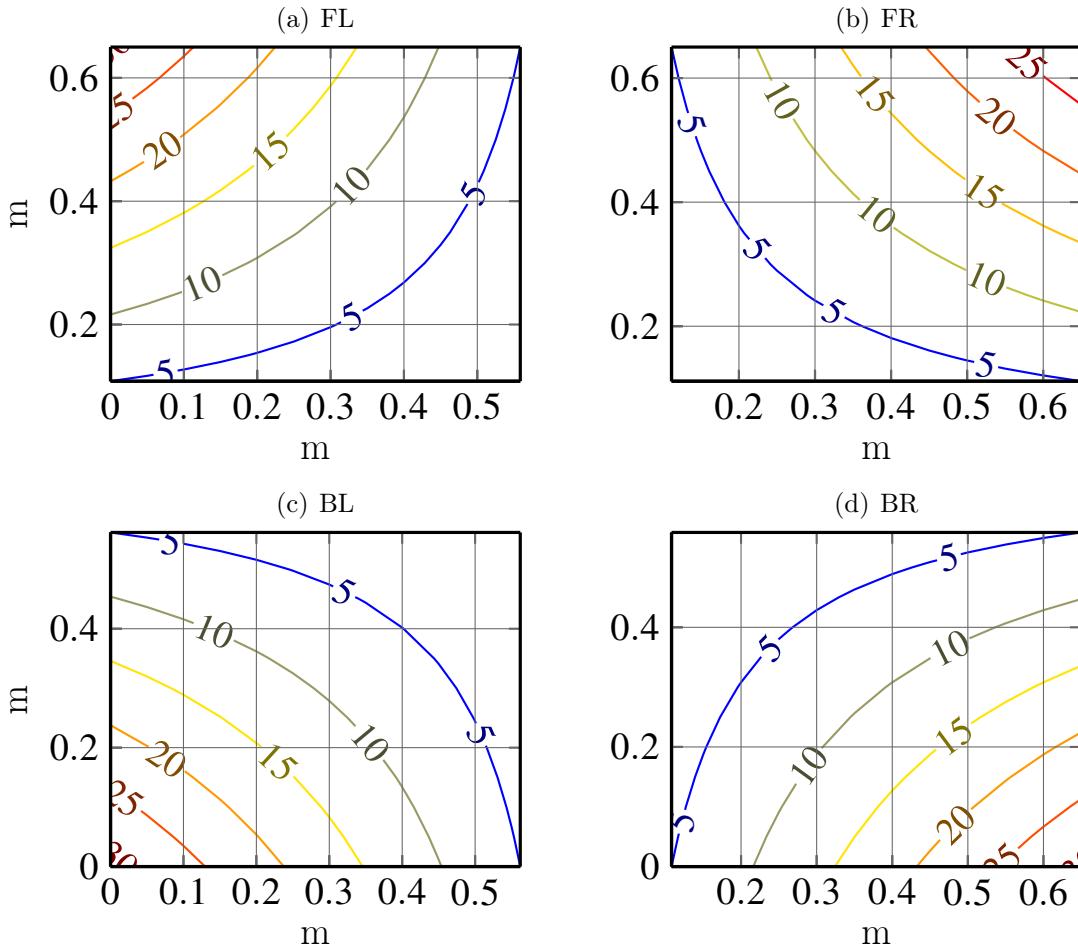
$$F_F = \frac{dG_z}{L} \Rightarrow d = \frac{F_FL}{G_z} \quad (2.12)$$

Merőleges nyomoero alakulása a súlypont fugvenyeben

Tételezzük fel, hogy a robot súlya 28kg, a BR kerek közepe legyen a $(0,0)$ pont, $W \in (0m, 0.6m)$ és $L \in (0m, 0.6m)$ értéket vehet fel. A ábra 2.5.11 ábrán látható a FR pontban a merőleges nyomóerő változása a súlypont pozíójának a függvényben.

2.11. ábra. Kerek nyomoero valtozasa a súlypont fugvenyeben ha $\alpha = 0$ es $\beta = 0$

2.12. ábra. *SSMR – 4W* tipusu robot kereknyomoerök kerekenkeni változása a súlypont függvényében

2.5.3. Súlypont meghatározása mérésekkel

A robot súlypont meghatározása egy mérleg segítségével lemérve sorra minden kerék merőleges nyomóerőjét a talajra nézve. A mért adatok vízszintes helyzetben:

Kerek	Nyomó erő	Mértékegység
FL	11,8	kg
FR	13,2	kg
BL	17,1	kg
BR	17,9	kg
F_F	25,0	kg
F_B	35,0	kg
Összsúlya	60,0	kg

A súlypont pozíciója: $b = 0.34$ és $c = 0.24m$ távolság a COG és COM között: $0.053m$

2.5.4. Kerék Dinamikája

Az $I_w \in \mathbb{R}^4$ tartalmazza a kerekek inerciáját a forgás tengelyükhez képest. $\Omega \in \mathbb{R}^4$ a kerekek szögsebessége. A $W_r \in \mathbb{R}^4$ a kerekek sugara, $\tau \in \mathbb{R}^4$ a kerekek forgatónyomatéka.

$$I_w \dot{\Omega} = \tau - W_r F_x \quad (2.13)$$

$$I_w = \begin{bmatrix} I_{FL} & 0 & 0 & 0 \\ 0 & I_{BL} & 0 & 0 \\ 0 & 0 & I_{FR} & 0 \\ 0 & 0 & 0 & I_{BR} \end{bmatrix}, \quad W_r = \begin{bmatrix} r_{FL} & 0 & 0 & 0 \\ 0 & r_{BL} & 0 & 0 \\ 0 & 0 & r_{FR} & 0 \\ 0 & 0 & 0 & r_{BR} \end{bmatrix}$$

$$\tau = [\tau_{FL} \quad \tau_{BL} \quad \tau_{FR} \quad \tau_{BR}]^T, \quad \Omega = [\omega_{FL} \quad \omega_{BL} \quad \omega_{FR} \quad \omega_{BR}]^T$$

2.6. Kinematikai Modell

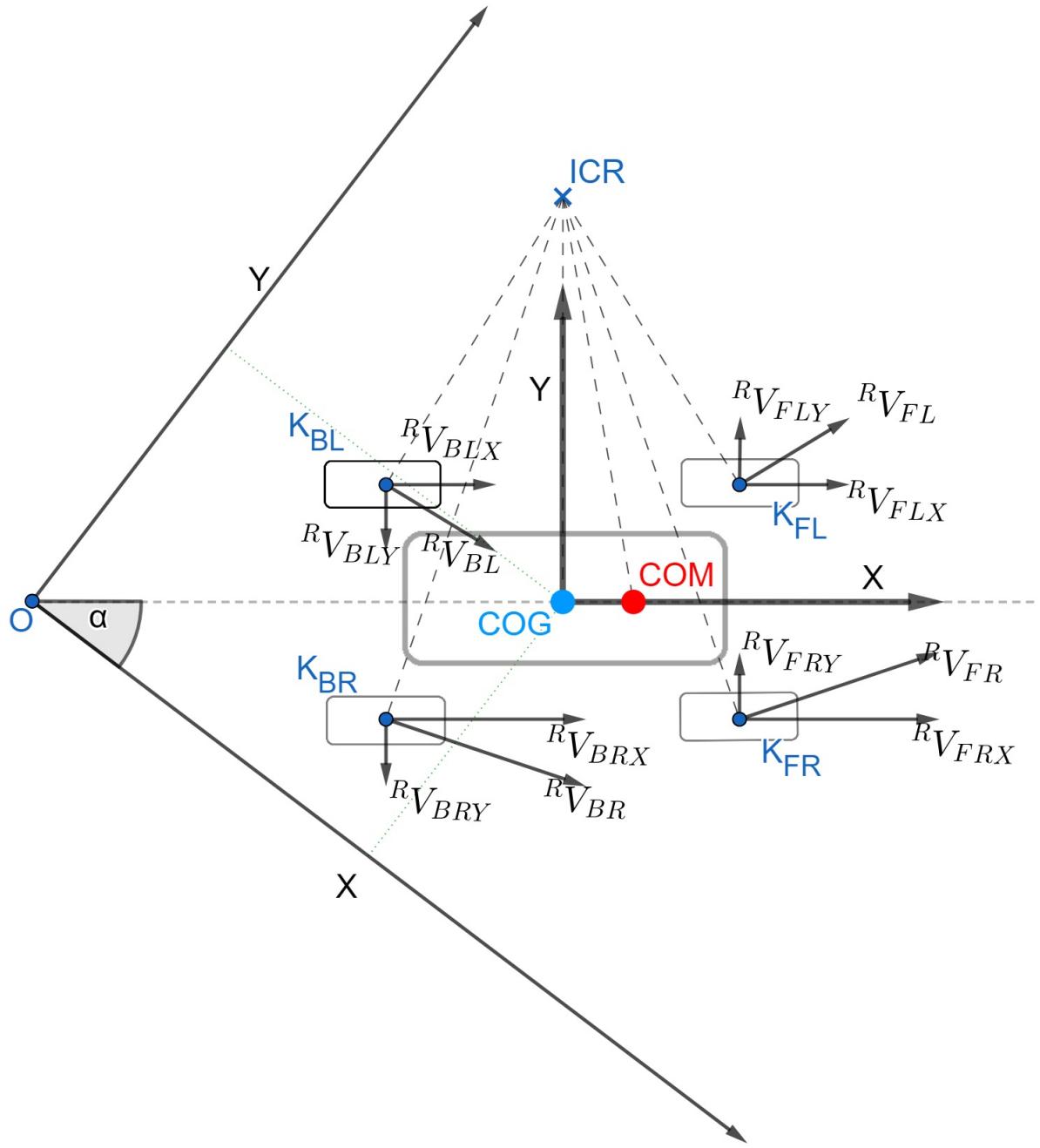
A ábra 2.6.13 látható a *4W – SSMR* kinematikai modellje. Néhány feltételezés: a robot minden kereke mindenkor érintkezik a talajjal, a kerekek nem csúsznak forgásuk közben, külön van kezelve a laterális és a longitudinális súrlódás, a robot egy tömeg központtal van jellemző, az alacsony szintű szabályzók tökéletesen követik az előírt referenciát.

A robot a *ICR* pont körül fordul, és csak a robothoz rendelt vonatkoztatási rendszer x tengelye mentén tud elmozdulni. Az y irányú sebességeket az okozza, hogy a jobb és bal oldali kerekek forgási sebessége eltér és így létrejönne egy oldal irányú csúszás.

Jelöli rendre a K_{ik} a kerekek a talajjal való érintkezési pontját, ${}^R V_{ik}$ a K_{ik} pontok sebességét a robothoz rendelt *VNR*-ben, ${}^R V_{ikX}$ és ${}^R V_{ikY}$ rendre a ${}^R V_{ik}$ sebesség X és Y komponense robothoz rendelt *VNR*-ben. A ${}^R V_{ikX}$ megfelel a kerekek kerületei sebességének. A ${}^R V_{ik}^{COM}$ a *COM* pont sebességet a robothoz rendelt *VNR*-ben, illetve a ${}^R V_{ikX}^{COM}$ és ${}^R V_{ikY}^{COM}$ az X és Y komponense.

A robot és a globális *VNR* x tengelye között bezárt szög θ , valamint *X* és *Y* a robot pozíciója a *O* ponthoz viszonyítva.

Az *ICR* pont helyzete a ${}^R V_{ik}$ sebesség vektorokra merőleges egyenesek metszéspontjában található és mindenkor a robothoz rendelt *VNR* *Y* tengelyen helyezkedik el.

2.13. ábra. Kinematikai modell az $4W - SSMR$ típusú robotnak.

A $\dot{q}$ a $4W - SSMR$ síkban modellezett állapot vektora a globális VNR -ben. ${}^R\omega^{COG}$ az COG pont körüli szögsebesség a robothoz rendelt VNR -ben. Az η jelöli a bemeneti értékeket. A d a COG és a COM pontok közti távolság.

A COM pontban mért értékek az egyenlet (2.14) segítségével számolhatjuk a globális VNR -be. A COM pont sebességének y komponense megadható az egyenlet (2.15) segítségével. A nemholomonikus megkötés egyenlet (2.16) biztosítja azt, hogy a robot nem tud oldal irányú mozgást végezni.

$$\dot{q} = \begin{bmatrix} \dot{X} \\ \dot{Y} \\ \dot{\theta} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \cos \theta & -\sin \theta & 0 \\ \sin \theta & \cos \theta & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} {}^R V_x^{COM} \\ {}^R V_y^{COM} \\ {}^R \omega^{COG} \end{bmatrix} \quad (2.14)$$

$${}^R V_y^{COM} = d\omega \quad (2.15)$$

$$\begin{bmatrix} -\sin \theta & -\cos \theta & -d \end{bmatrix} \begin{bmatrix} \dot{X} \\ \dot{Y} \\ \dot{\theta} \end{bmatrix} = A(q)\dot{q} = 0 \quad (2.16)$$

$$\dot{q} = S(q)\eta \quad (2.17)$$

$$S(q) = \begin{bmatrix} \cos \theta & -d \sin \theta \\ \sin \theta & d \cos \theta \\ 0 & 1 \end{bmatrix}, \eta = \begin{bmatrix} {}^R V_x^{COM} \\ {}^R \omega^{COG} \end{bmatrix}$$

$$S^T A^T = 0 \quad (2.18)$$

Az ICR pont meghatározása a robot paraméterei és a mért sebességek alapján [24].

$${}^R V_{COG_x} = \frac{V_L + V_R}{2} \quad (2.19)$$

$${}^R \Omega_{COG} = \frac{V_L - V_R}{b + a} \quad (2.20)$$

$${}^R ICR_X = -\frac{{}^R V_{COG_Y}}{{}^R \Omega_{COG}} \quad (2.21)$$

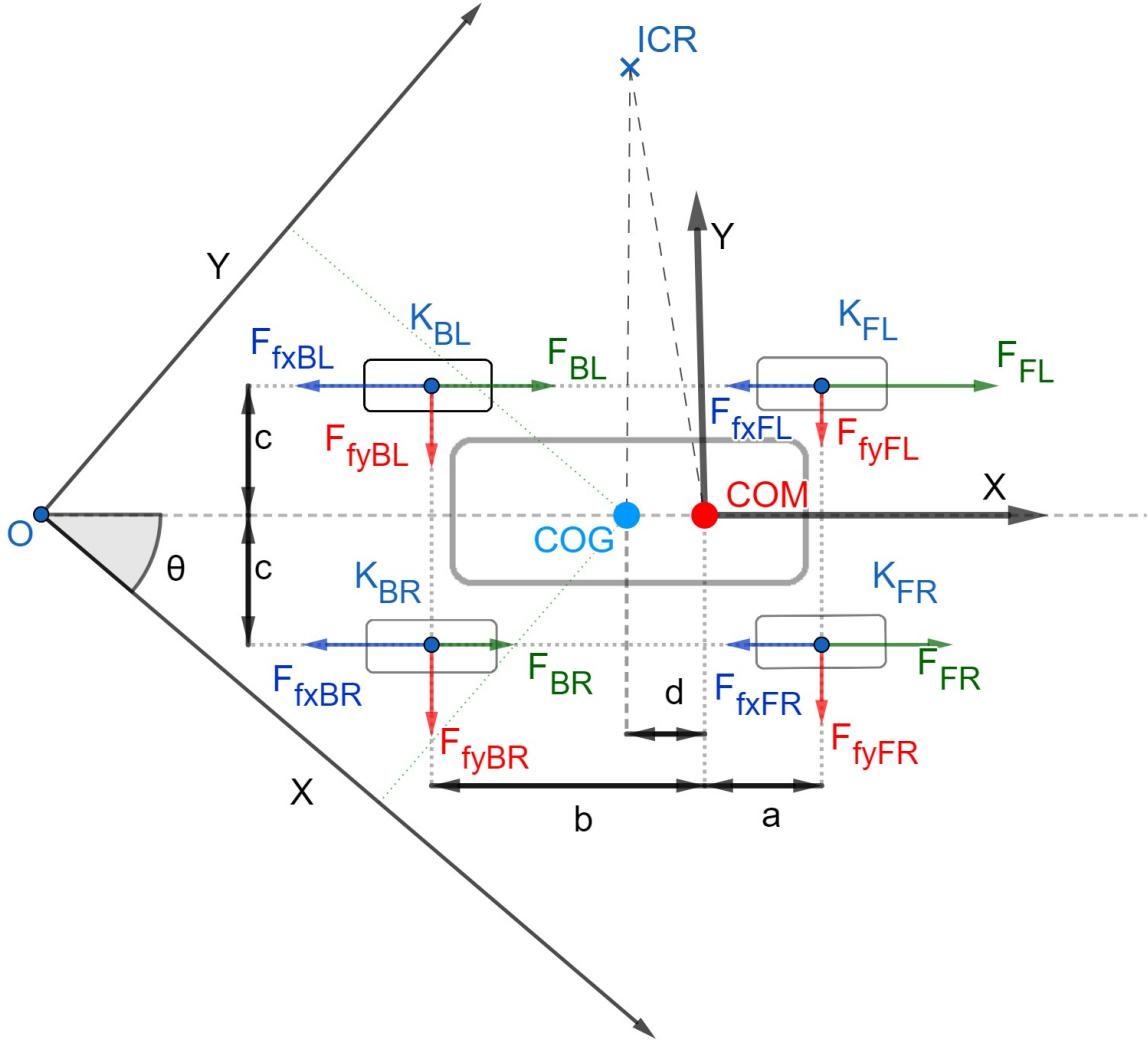
$${}^R ICR_Y = \frac{{}^R V_{COG_X}}{{}^R \Omega_{COG}} \quad (2.22)$$

$$R = \sqrt{{}^R ICR_X^2 + {}^R ICR_Y^2} \quad (2.23)$$

2.7. Dinamikai Modell

A ábra 2.7.14 látható a $4W - SSMR$ -ra ható erők rendszere. Jelöli a F_{ik} a K_{ik} pontokban a kerekek a talajra kifejtett erőt, F_{fxik} és a F_{fyik} rendre az x és y irányba ható súrlódási erőket a K_{ik} pontokban.

Az egyenletek (2.24)-(2.26) leírják a robot mozgását a globális rendszerben, felhasználva a robot VNR -ben mért erő hatásokat.

2.14. ábra. Kinematikai modell az *SSMR* típusú *MR* robotnak.

Az $F_x \in \mathbb{R}^4$ tartalmazza F_{ik} kerekek által a talajra kifejtett erőket. Az $F_{sx} \in \mathbb{R}^4$ és $F_{sy} \in \mathbb{R}^4$ súrlódási erők x és y tengely mentén a robot *VNR*-ben. A $F \in \mathbb{R}^2$ tartalmazza a jobb és bal oldali kerék által a talajra kifejtett erők összegét. Jelölj I a robot inerciáját a z tengely körül, M_a nyomatékok összege, amelyeket a kerekek hoznak létre, M_r a nyomatékok összege, amelyeket a súrlódások hoznak létre.

A $K_x \in \mathbb{R}^4$ és $K_y \in \mathbb{R}^4$ jelöl a súlypont pozíciója a kerék és talaj érintkezési pontokhoz viszonyítva a ábra 2.5.8 alapján.

Az $N \in \mathbb{R}^4$ tartalmazza a merőleges nyomóerőket a talajra nézve, a K_{ik} pontokban.

$$m\ddot{X} = \xi F_x \cos \theta - \xi F_{sx} \cos \theta + \xi F_{sy} \sin \theta \quad (2.24)$$

$$m\ddot{Y} = \xi F_x \sin \theta - \xi F_{sx} \sin \theta - \xi F_{sy} \cos \theta \quad (2.25)$$

$$I\ddot{\theta} = M_a + M_r, \quad (2.26)$$

$$\xi = [1 \ 1 \ 1 \ 1]$$

$$F_{sx} = [F_{sxFL} \ F_{sxBL} \ F_{sxFR} \ F_{sxBR}]^T, \quad F_{sy} = [F_{syFL} \ F_{syBL} \ F_{syFR} \ F_{syBR}]^T$$

$$F_{sxik} = N_{ik} \mu_{xik} S_{xik}, \quad F_{sy} = N_{ik} \mu_{yik} S_{yik}$$

$$\mu_x = [\mu_{xFL} \ \mu_{xBL} \ \mu_{xFR} \ \mu_{xBR}]^T, \quad \mu_y = [\mu_{yFL} \ \mu_{yBL} \ \mu_{yFR} \ \mu_{yBR}]^T$$

$$S_x = [sgn(V_{xFL}) \quad sgn(V_{xBL}) \quad sgn(V_{xFR}) \quad sgn(V_{xBR})]^T$$

$$S_y = [sgn(V_{yFL}) \quad sgn(V_{yBL}) \quad sgn(V_{yFR}) \quad sgn(V_{yBR})]^T$$

$$M_r = M_{rx} + M_{ry} \quad (2.27)$$

$$M_{rx} = K_x^T F_{sx}, M_{ry} = K_y^T F_{sy}, M_a = K_x^T F_x \quad (2.28)$$

$$K_x = [a \ a \ b \ b]^T, \quad K_y = [c \ d \ c \ d]^T$$

$$F_x = [F_{FL} \ F_{BL} \ F_{FR} \ F_{BR}]^T$$

$$F = [F_{FL} + F_{BL} \ F_{FR} + F_{BR}]^T$$

Általános formában a $4W - SSMR$ dinamikai modellje a egyenlet (2.29) adható meg a [2] alapján. Jelöli $M \in \mathbb{R}^{3x3}$ a tömegek és inerciák mátrixa, $R \in \mathbb{R}^3$ ellenálló nyomatékok és erők mátrixa, $B \in \mathbb{R}^{3x2}$ bemeneti mátrix, A a megkötések vektora egyenlet (2.16) alapján, λ Lagrange együtthatók vektora. $F_d \in \mathbb{R}^3$ zajok vektora.

A egyenlet (2.29) az állapotok gyorsulását megkapjuk ha az egyenlet (2.17) időben deriváljuk, így az egyenlet (2.30)-t kapjuk.

Felhasználva a egyenlet (2.18) és egyenlet (2.30) és egyenlet (2.17) a egyenlet (2.29) egyenletet egyszerűbb alakra írhatjuk azáltal, hogy minden tagot beszorzunk balról S^T -vel, így a egyenlet (2.31) kapjuk.

$$M(q)\ddot{q} + R(\dot{q}) + F_d = B(q)F + A^T\lambda \quad (2.29)$$

$$M = \begin{bmatrix} m & 0 & 0 \\ 0 & m & 0 \\ 0 & 0 & I \end{bmatrix}, \quad B(q) = \begin{bmatrix} \cos \theta & \cos \theta \\ \sin \theta & \sin \theta \\ -a & b \end{bmatrix}, \quad D = \begin{bmatrix} 1 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 1 \end{bmatrix}^T, \quad R(\dot{q}) = \begin{bmatrix} \xi F_{sx} \cos \theta - \xi F_{sy} \sin \theta \\ \xi F_{sx} \sin \theta - \xi F_{sy} \cos \theta \\ M_r \end{bmatrix}$$

$$\ddot{q} = S(q)\dot{\eta} + \dot{S}(q)\eta \quad (2.30)$$

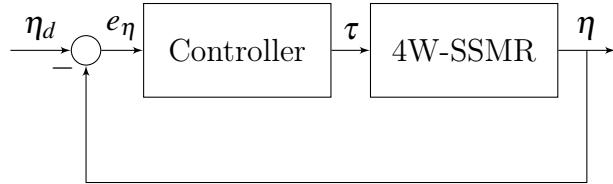
$$\bar{M}\dot{\eta} + \bar{C}\eta + \bar{R} + \bar{F}_d = \bar{B}F \quad (2.31)$$

$$\bar{M} = S^T M S, \quad \bar{C} = S^T M \dot{S}, \quad \bar{R} = S^T \dot{R}, \quad \bar{F}_d = S^T F_d, \quad \bar{B} = S^T B$$

2.8. Robot Platform Sebesség Szabályzása

2.8.1. Előírt nyomatékkal

A kerekek előírt nyomatékát megkapjuk, ha a egyenlet (2.32) -t használjuk. Az u szabályzó jelet kiszámíthatjuk, ha az egyenlet (2.33)-t használjuk. Jelöli a K_η a szabályzó paramétereit. Csúszásszabályzó σ_η paraméterei ρ_v lineáris sebességért, és ρ_w szögsebességért felelős. Mindkét paraméter nagyobb kell legyen, mint a zaj n megfelelő értéke.

2.15. ábra. Kinematikai modell az *SSMR* típusú *MR* robotnak.

$$\tau = W_r D \bar{B} [\bar{M} u + \bar{C} \eta + \bar{R}] + I_w \dot{\Omega} \quad (2.32)$$

$$u = \dot{\eta}_d + K_\eta e_\eta + \sigma_\eta \quad (2.33)$$

$$e_\eta = \eta_d - \eta \quad (2.34)$$

$$e_\eta = [e_v \ e_w]^T \in \mathbb{R}^2, \quad \sigma_\eta = [\sigma_v \ \sigma_w]^T \in \mathbb{R}^2, \quad \sigma_v = \rho_v \text{sgn}(e_v), \quad \sigma_w = \rho_w \text{sgn}(e_w) \quad (2.35)$$

Mesterséges Erő Módszere

A [5] cikk alapján egy másik megközelítést használva modellezni a robot, a q állapotokat megkiegészíti a jobb és bal oldali kereke szögsebességével. Feltételezi, hogy a kerekek sugara r minden a négy keréknél egyenlő, és a *COM* pont a robot szimmetriatengelyén helyezkedik el. Jelöli F az ellenálló erők és nyomatékok vektora. Hasonlóképpen az egyenlet (2.29) -hez a Lagrange egyenletet ír fel a dinamikai modellre. Az η tartalmaz az előírt sebességek vektora, az η_3 a sebességek vektora, a 3. eleme tartalmazza a generált sebességet, amelyet úgy kell előírnunk, hogy a hozzá tartozó előírt kerék sebesség nulla legyen. Az $u \in \mathbb{R}^3$ a jobb és bal oldali kerekek előírt erőleadása a talajra.

$$A(q)\dot{q} = \begin{bmatrix} \cos \theta & \sin \theta & -c & -r & 0 \\ \cos \theta & \sin \theta & c & 0 & -r \end{bmatrix} \begin{bmatrix} \dot{X} \\ \dot{Y} \\ \dot{\theta} \\ \Omega_L \\ \Omega_R \end{bmatrix} \quad (2.36)$$

$$M(q) = \begin{bmatrix} m & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & m & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & I & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & I_{FL} + I_{BL} & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & I_{FR} + I_{BR} \end{bmatrix}, \quad B = \begin{bmatrix} 0 & 0 \\ 0 & 0 \\ 0 & 0 \\ 1 & 0 \\ 0 & 1 \end{bmatrix}$$

$$F(q, \dot{q}) = [F_x \cos \theta - F_y \sin \theta \quad F_x \sin \theta - F_y \cos \theta \quad M_r \quad 0 \quad 0]^T \quad (2.37)$$

$$\dot{q} = G_e(q)\eta = \begin{bmatrix} \cos \theta & \cos \theta & -\sin \theta \\ \sin \theta & \sin \theta & \cos \theta \\ \frac{1}{c} & -\frac{1}{c} & 0 \\ 0 & \frac{2}{r} & 0 \\ \frac{2}{r} & 0 & 0 \end{bmatrix} \begin{pmatrix} \eta_1 \\ \eta_2 \\ \eta_3 \end{pmatrix} \quad (2.38)$$

$$\underbrace{G_e^T M G_e}_{M^*} \dot{\eta} + \underbrace{G_e^T (M \dot{G}_e + C G_e)}_{C^*} \dot{\eta} + \underbrace{G_e^T F}_{F^*} = \underbrace{G_e^T B u}_{B^*} \quad (2.39)$$

$$M^*(q) = \begin{bmatrix} m + \frac{I}{c} + 4 \frac{I_k}{r^2} & m - \frac{I}{c^2} & 0 \\ m - \frac{I}{c^2} & m + \frac{I}{c^2} + 4 \frac{I_k}{r^2} & 0 \\ 0 & 0 & m \end{bmatrix}, \quad F^*(q, \dot{q}) = \begin{bmatrix} -F_x - \frac{M_r}{c} & -F_x + \frac{M_r}{c} & -F_y \end{bmatrix}^T$$

$$C^*(q) = \begin{bmatrix} 0 & 0 & -m\dot{\theta} \\ 0 & 0 & -m\dot{\theta} \\ m\dot{\theta} & m\dot{\theta} & 0 \end{bmatrix}$$

$$B^* = \begin{bmatrix} \frac{2}{r} & 0 & 0 \\ 0 & \frac{2}{r} & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}, \quad (B^*)^{-1} = \begin{bmatrix} \frac{r}{2} & 0 & 0 \\ 0 & \frac{r}{2} & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}, \quad \eta_r = \begin{pmatrix} \eta_{r_1} \\ \eta_{r_2} \\ \eta_{r_3} \end{pmatrix}$$

$$u = (B^*)^{-1} \{ M^* \dot{\eta}_r + C^* \eta_r + F^* - K_d e \} \quad (2.40)$$

$$\tau = W_r D [u_1, u_2]^T \quad (2.41)$$

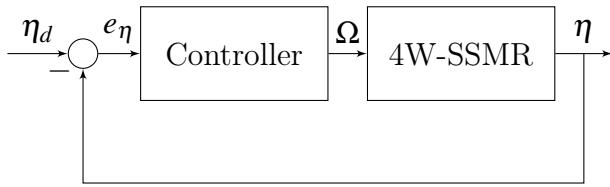
$$e_{\eta_i} = \eta_i - \eta_{r_i} \quad (2.42)$$

$$\dot{\eta}_{r_3} = \frac{m\dot{\theta}(\eta_{r_1} + \eta_{r_2}) - F_y - K_d(\eta_3 - \eta_{r_3})}{m} \quad (2.43)$$

$$\eta_{r_1} = \frac{{}^R V_x^{COM} - {}^R \omega_r^{COG} c}{2}, \quad \eta_{r_2} = \frac{{}^R V_x^{COM} + {}^R \omega_r^{COG} c}{2}$$

2.8.2. Elírt kerekszögsebessegekkel

A [3] cikkben a kerekek sebességét szabályozza, a jobb és bal oldali kerekek modelljét ARX becsléssel meghatározza a matematikai modellt és pólusáthelyezéses módszerrel a kívánt modellt állítja elő.

2.16. ábra. Kinematikai modell az *SSMR* típusú *MR* robotnak.

fejezet 3

A rendszer implementálása

3.1. Robot felépítése

A robot egy négykerekű kültéri mobilis robot *4W – SSMR*, amelyet négy különálló csigaáttétel és egy DC motor mozgat.

Paraméter	érték	Mértékegység
Szélesség	80	[cm]
Hosszúság	80	[cm]
Magasság	40	[cm]
Önsúly	54	[kg]
Max sebessége	25	[cm/s]
Max fordulási sebesség	25	[°/s]
Kerék-átmérő	40	[cm]
Maximális kerék forgatónyomaték	1000	[N/m]

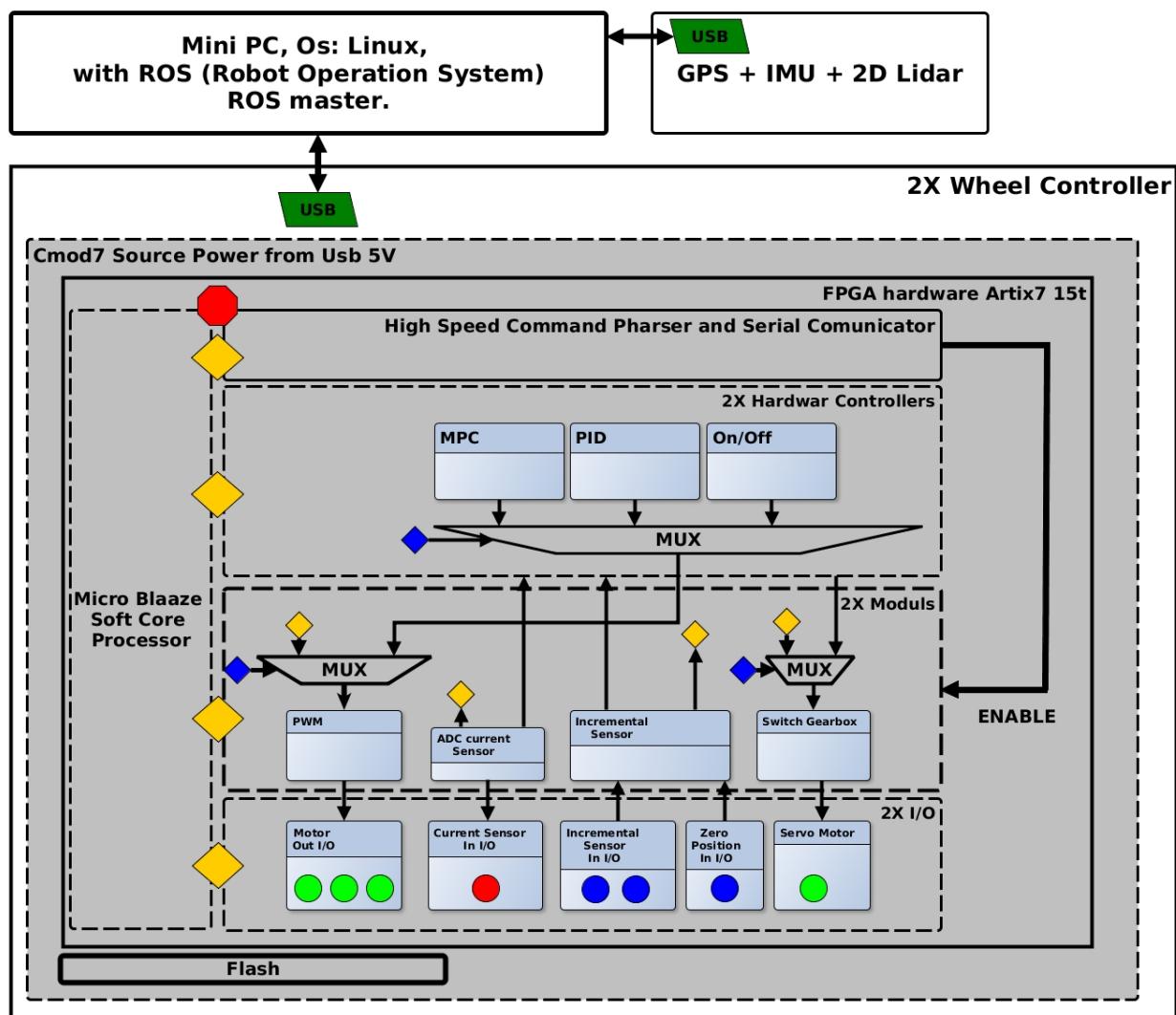
A robton egy performáns számítógép felelős a ROSmaster és egyéb kiszolgáló nodeok futtatásáért, a rendszerhez USB ábra 3.2.1 csatlakozóval kapcsolódó modulok:

Modulnév	Leírás
2xFPGA	CmodA7 https://reference.digilentinc.com/reference/programmable-logic/cmod-a7/reference-manual
IMU	ESP8266 arduino alapú rendszer, SPI protokollon keresztül olvassa az IMU mert értékeit, átalakítás után string formában uart protokollon küldődik a kiszolgáló ROS nodenak
GPS	Uart porton NMEA protokoll alapján ROS node fogadja az értékeket.
LIDAR	Leírás: https://www.robotshop.com/media/files/pdf2/rpk-02-datasheet.pdf , gyártó által biztosított ROS http://wiki.ros.org/rplidar integráció.

3.2. Alacsony szintű modulok

A robot alacsony szintű feladatait, amelyek a motor hajtásokhoz kapcsolódó szenzorok jeleinek a feldolgozására és vezérlő jelek előállítására hivatott a két CmodA7 20T FPGA fejlesztőlap. Négy tengely szögsebességet kell szabályozni, egy FPGA két hajtást valósít meg. A ábra 3.2.1 alapján egy hajtáshoz tartozó I/O-k:

Név	Darabszám	Típus
Inkrementális szenzor	2	Digitális Input
Árammérő szenzor	1	Analóg Input
Motor vezérlő	3	Digitális Output
Végállás kapcsoló	1	Digitális Input

3.1. ábra. CmodA7 FPGA-ban kialakított architektúra, amely a szenzorok és motor hajtások jeleinek feldolgozását és előállítását valósítja meg

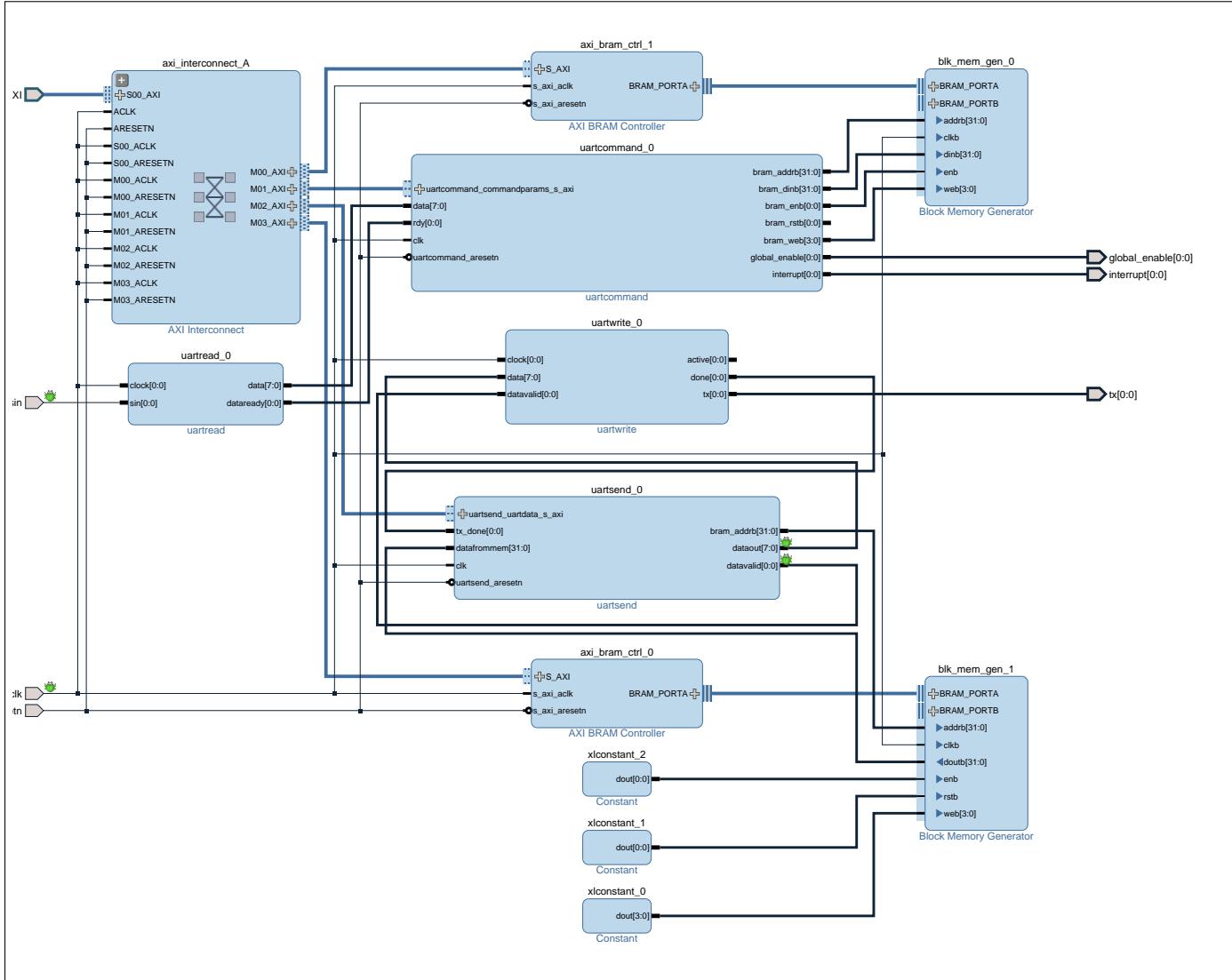

A ábra 3.2.4 a Vivado tervezőprogramban FPGA-ban megvalósított processzor architektúra látható, tartalmaz egy softcore processzort (microBlaze). Az utasítás és az adatmemória az *microblaze_0_local_memory*-ban található. A memória mérete 24Kbyte 32bit sávszélességgel, amely az FPGA block memóriájából van összerakva. A programkód maga egy külső memóriában van tárolva, QSPI alapú interfésszel kapcsolódik az FPGA hoz, az *ExternalMemory*s kapcsolja be az AXI busz rendszeren keresztül a processzor memória címtartományába. A külső memória mérete 30 MByte. A processzor működéséhez szükséges a *ClockAndReset* modul, előállítja az órajelet, ami 100 MHz, ezen a frekvencián működik a processzor és a memória is. Az *mdm_1* modul a rendszer jeleinek és a programkód megfogyelésére hivatott.

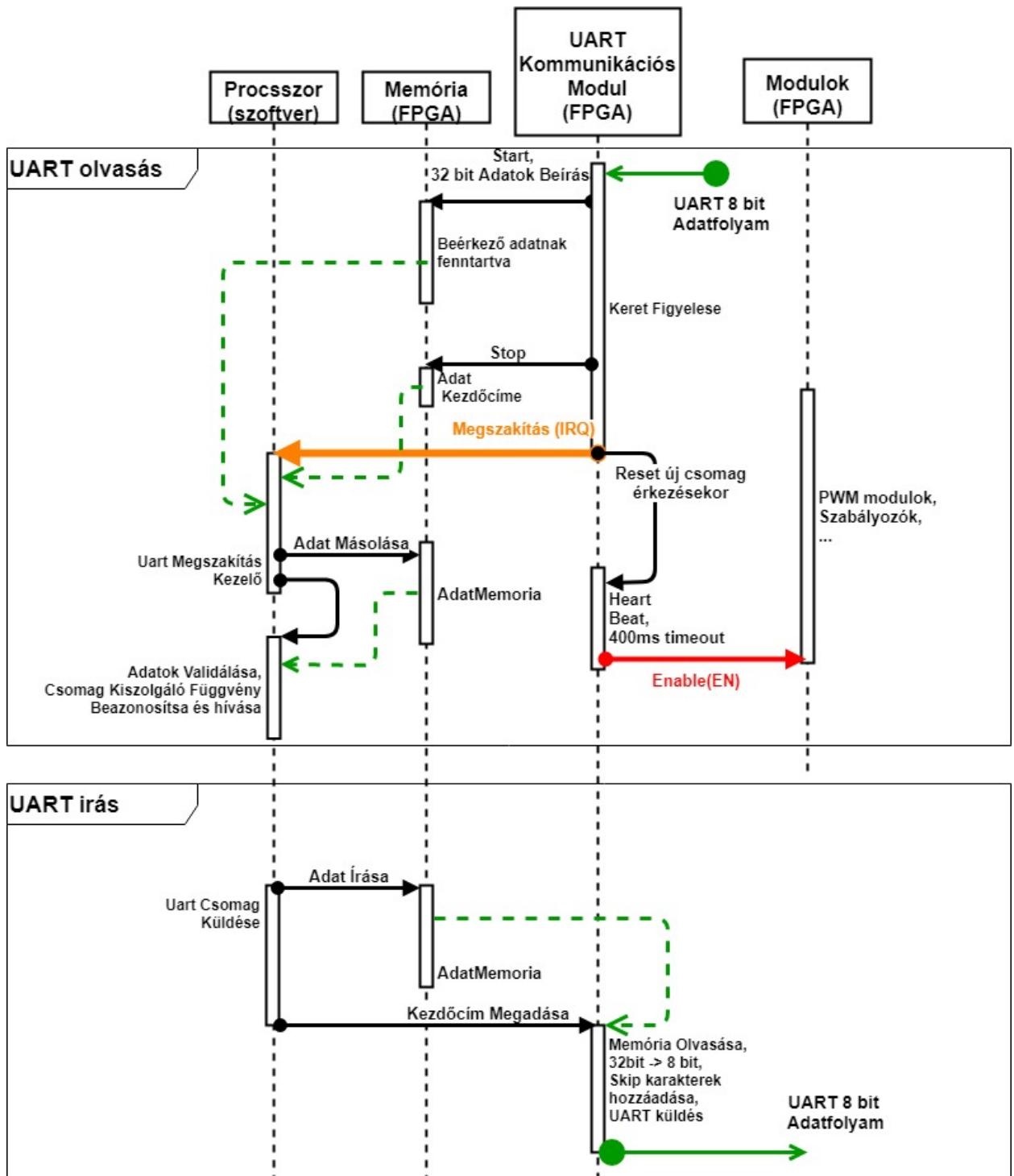
A ábra 3.2.4 látható *UartCom* modul belső szerkezete látható az ábra 3.2.2 ábrán. A modul *uartcommand_0* szerepe a kommunikációs protokoll implementálása hardveres szinten, a modul fogadja az UART protokollon érkező 8 bites csomagokat, a protokoll által meghatározott keretezési byte-okat figyelve (Start,Stop,Skip). Ezek paraméterként megadhatók a microBlaze processzoron keresztül. A processzor induláskor beállítja ezeket a következő értékre: Start='S', Stop='P' és Skip='

'. Start keret byte érkezésétől kezdve az összes byte négyesével bekerül a 32 bit, 400 byteos, *blk_mem_gen_0* memóriába sorfolytonosan. Abban az esetben, ha az üzenet meghaladja a 200 byte-ot, akkor a modul úgy tekinti, hogy hibás adatok érkeztek és visszatér a kiinduló állapotba. Abban az esetben, ha bináris adatokat küldünk, tartalmazhat speciális protokoll keretezésben résztvevő karaktereket, így ezek előtt Skip karakter kell, hogy legyen. A skip karakterek nem kerülnek bele a memóriába, ezeket a hardver kiveszi és az utána következő karaktert nem értelmezi.

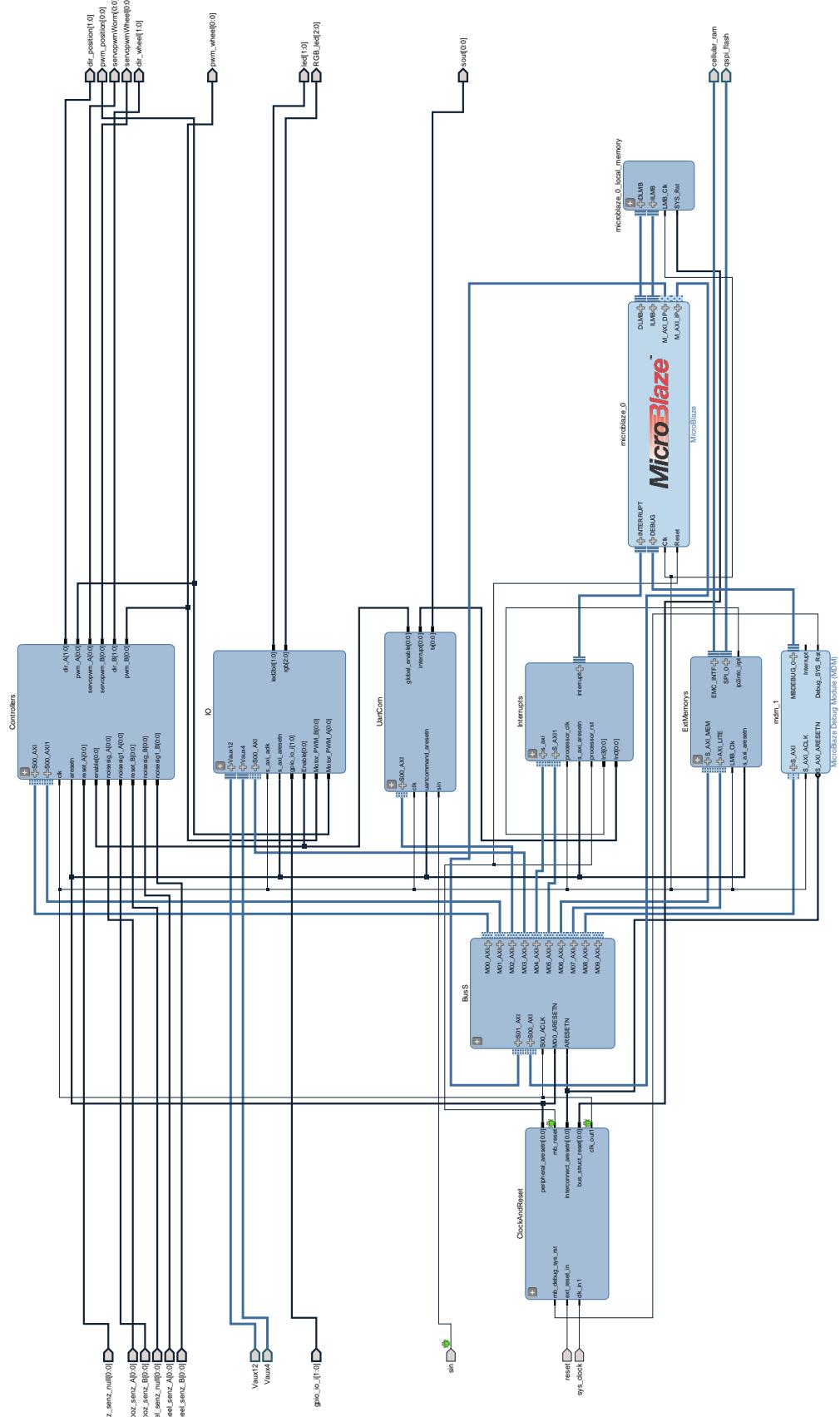
A kommunikáció folyamatát a ábra 3.2.3 ábrán is végigkövethetjük.

3.2. ábra. FPGA-ban megvalósított kommunikációs modul a ?? leírt protokoll alapján.

3.3. ábra. FPGA hardver/MicroBlaze processzor és ROS node közti kommunikáció megvalósítása UART protokoll alapján

3.4. ábra. FPGA ban megvalósított softprocesszor rendszer, legfelső négyzete.

A keret végét jelző byte érkezésekor a modul generál egy megszakítást a microBlaze processzornak az *interrupt*[0 : 0] kivezetésen keresztül. A megszakítás kiszolgálásakor a processzor kiolvassa az *uartcommand*₀ modulból az új üzenet kezdőcímét. A processzor az adatokat az *axi_bram_ctrl_1* modulon keresztül képes kiolvasni, az új üzenet kezdőcímére mutató pointer értékét megkapjuk, ha az *uartcommand*₀ modul processzor memóriájába illesztett kezdőcímét és a modul által jelzett kezdőcímét összeadjuk. Abban az esetben, ha az adatok feldolgozása előtt új csomag érkezik a hardver kommunikációs modulhoz, elkezdődik annak beírása a memóriába, az előző adatok felülírás nélkül.

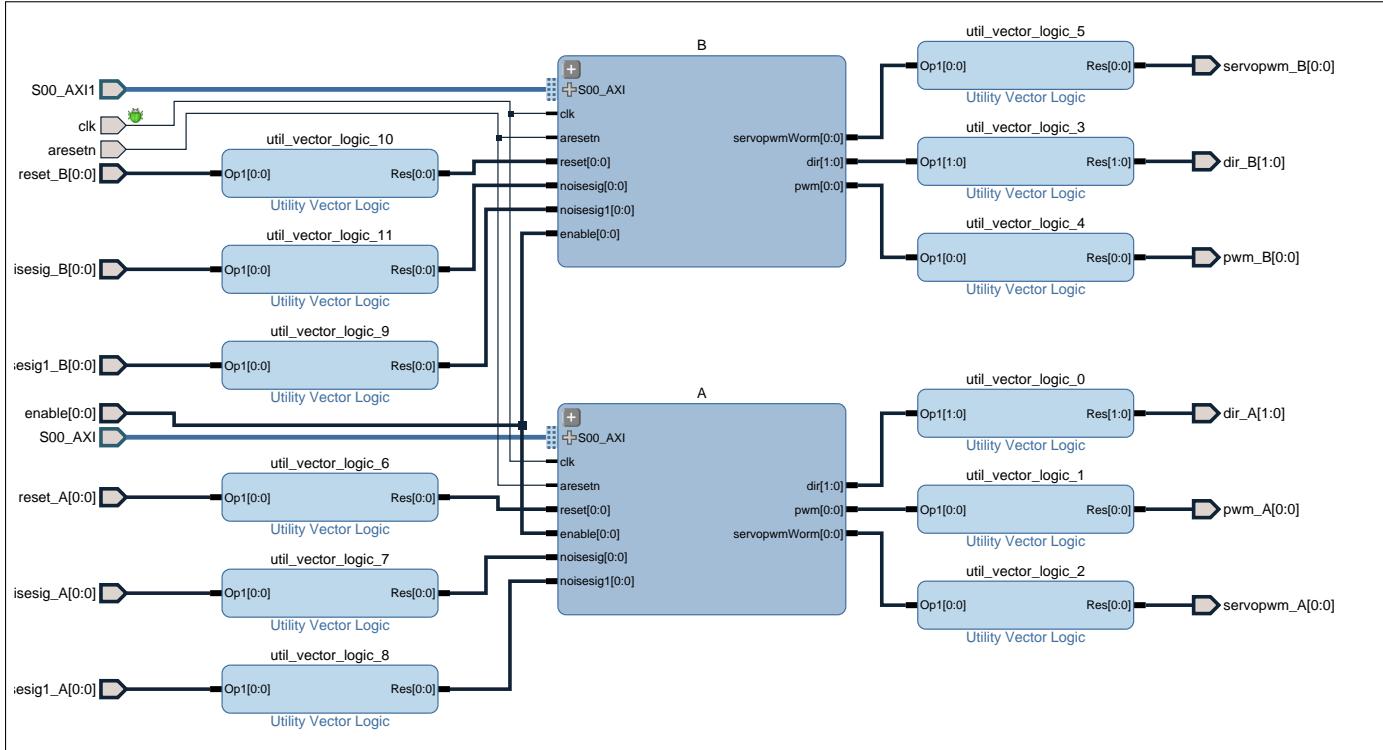
A *uartcommand*₀ modul kimenete *global_enable*[0 : 0] engedélyező jel, abban az esetben, ha nem kap a hardver *SREP* üzenetet legalább 300ms periódussal, akkor az engedélyező jelet alacsonyra állítja vagy ha *SRDP* üzenet érkezett.

Az *uartsend_0* modul hasonlóképpen működik, csak az adatok küldésére hivatott. A microBlaze proceszor az *axi_bram_ctrl_0* modulon keresztül beleíródnak a *blk_mem_gen_1* [25] 32bites és 400byte méretű memóriába. Az írás végével a processzor beállítja a küldési jelet, amely egy paramétere a hardvernek. A modul elkezdi kiküldeni az adatokat. Abban az esetben, ha a csomag tartalmaz speciális protokollt leíró byte-ot, akkor a modul automatikusan elküldi előtte a Skip karaktert.

Az *uartread_0* az UART protokoll implementálja FPGA hardverbe, a *sin* az RX bemenet, a *data*[7 : 0] a 8 bites széles adatvezeték, ami tartalmazza az utolsó beérkezett byte-t. A *dataready*[0 : 0] felfutó él jelzi az új adat érkezését. Az *uartwrite_0* modul a *data*[7 : 0] 8bites sínen érkező adatot küldi ki UART protokoll alapján a *tx*[0 : 0] kimenetére abban az esetben, ha a *datavalid*[0 : 0] bemenetén egy felfutó él érkezik.

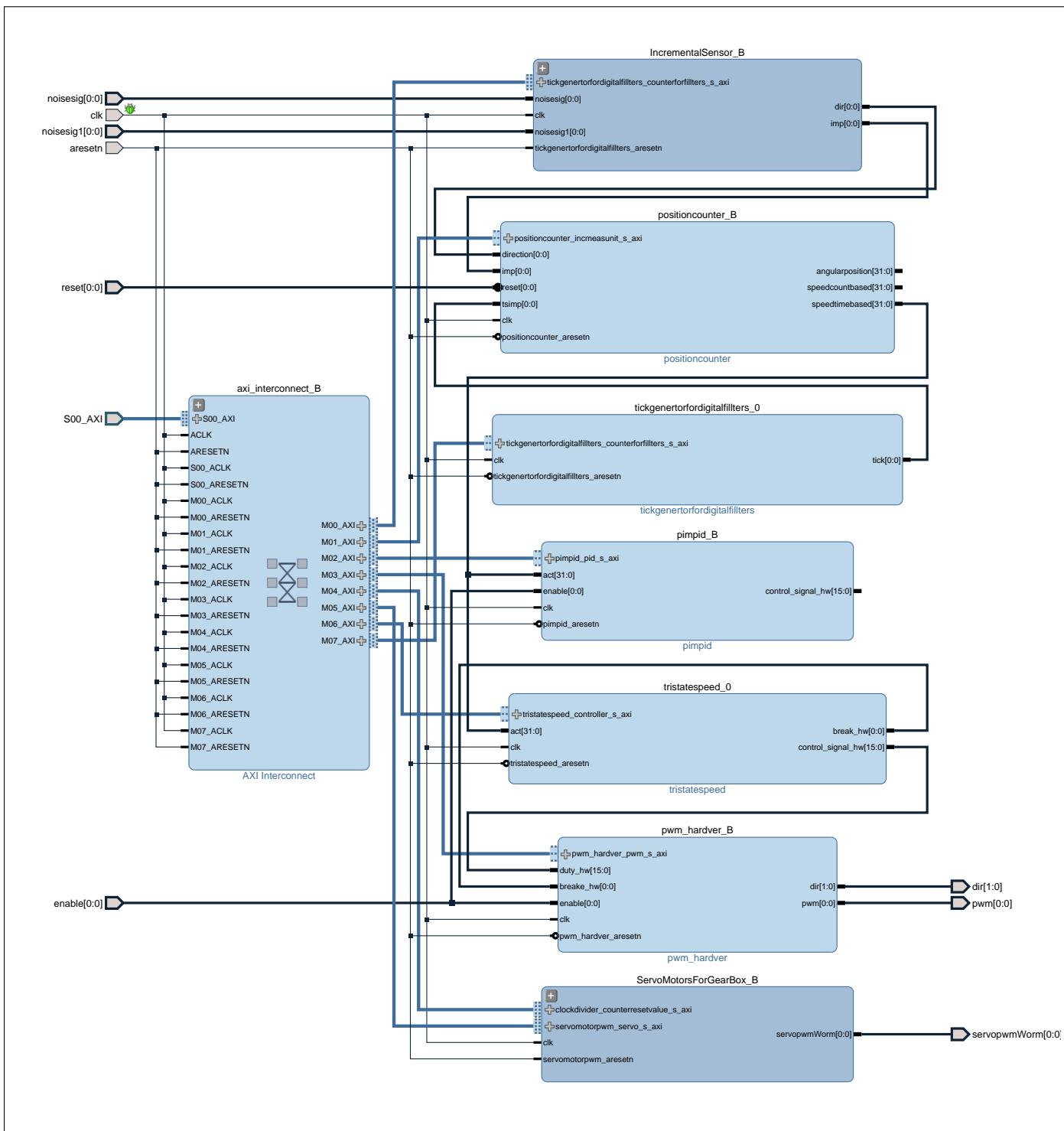
Az ábra 3.2.5 látható A és B modul feladatuk egy-egy DC motor szabályzását/vezérlését látják el. Mindkét modulban ugyanazon alegységek találhatók meg az A modul a robot első, míg a B modul a robot hátsó kerekét szabályozza.

Az ábra 3.2.6 ábrán látható az A és B modulok belső szerkezete. A *pwm_hardver_B* PWM jelet állít elő, a *pwm*[0 : 0] kimenetre, és egy irányjelet *dir*[0 : 0], a bemeneti 16bites előjeles számból áll. A PWM kitöltési tényezője -32000-től 32000-ig terjed ki (15bit), az előjele meghatározza az irányt, míg az abszolút értéke a pwm kitöltési értéket. A *enable*[0 : 0] jel engedélyezi a kimenetet, ha értéke alacsony, akkor a pwm kimenet is alacsony.

3.5. ábra. FPGA-ban megvalósított szabályzok A és B

Az *InkrementalisSensor_B* axi sínen keresztül kapcsolódik a processzorhoz, feladata az inkrementális szenzortól érkező A és B jeleknek a feldolgozása. A modul két jelet küld ki: $dir[0 : 0]$ amely a tengely forgás irányát jelzi, $imp[0 : 0]$ egy órajelperidusig tartó felfutójelet küld ki az inkrementális szenzor minden egyes elmozdulására.

3.6. ábra. FPGA controller modul

A *positioncounter_B* modul méri a szögsebességet és a szögpozíciót idő és impulzus számolási módszert használva. A processzor a saját mintavételezési frekvenciájával olvasa ki a modulból a mért értékeket és átalakítja kívánt mértékegységre.

Az ábra 3.2.6 ábrán látható többi modul jelen pillanatban továbbfejlesztési lehetőségként jelenik meg. A *pimpid_B* modul FPGA alapú PID szabályzó modul, *ServoMotorGearBox_B* a DC motrokon lévő fogaskerék kapcsolási lehetőséget hivatott majd állítani egy szervomotor segítségével.

A szabályzók referencia értékeit a *RefValues* funkcionálitás biztosítja, a megfelelő üzenetek

---

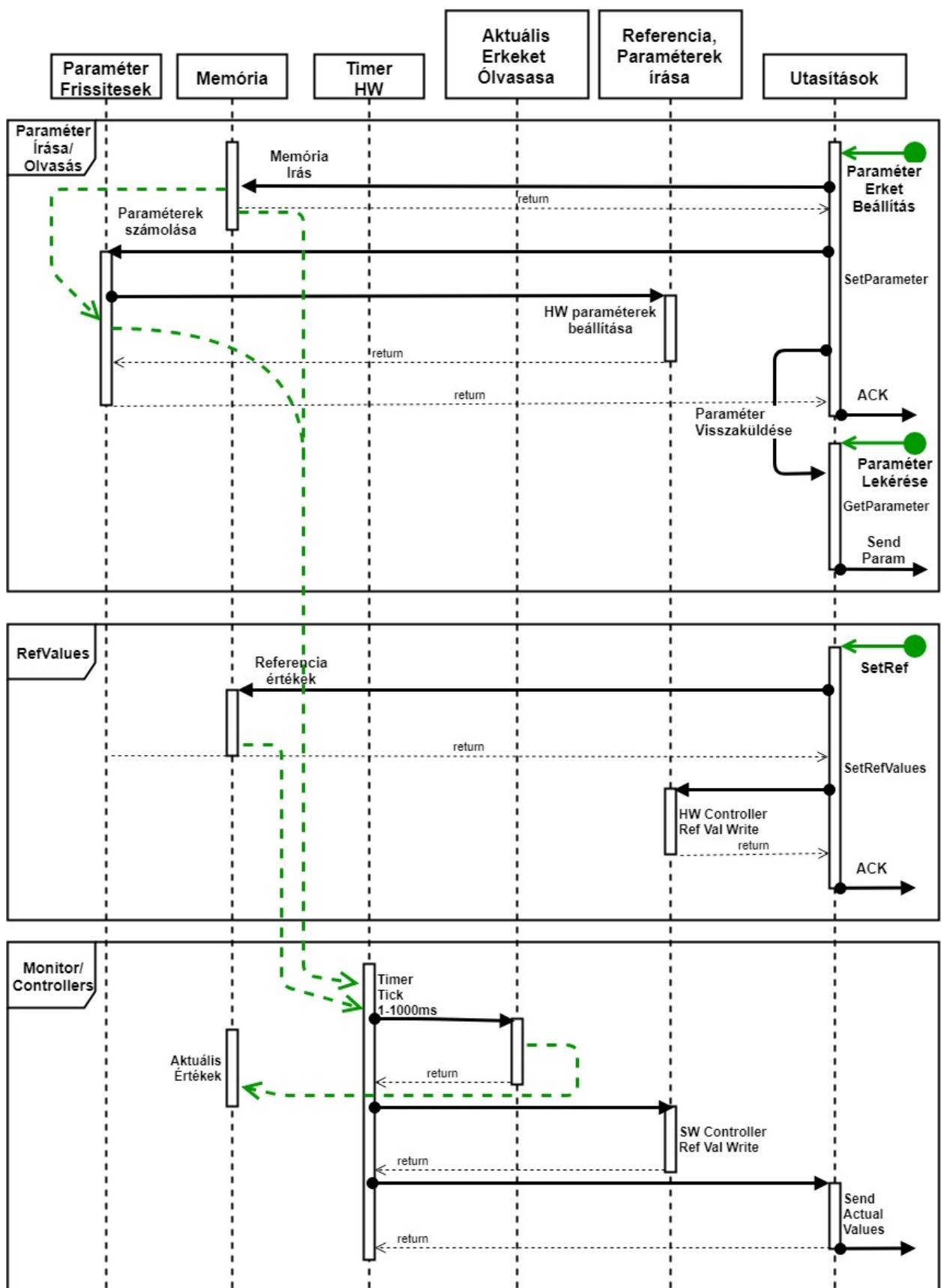
érkezésekor a memóriába beállítódnak a kívánt referencia értékek, és majd a szoftveres szabályzók kiolvassák. A hardveres szabályzóknak pedig a beérkezés pillanatában leküldődik.

A *Monitors/Controllers* funkcionalitás egy paraméterből állítható periódusú időzítő amely megszakításokat generál a processzornak. A processzor ezekre a megszakításokra számolja ki a beavatkozó jelek új értékeit, valamint elküldi a mért és a kapott referencia értékeket UART on keresztül.

3.2.1. Microblaze szoftvere

A rendszer tervezésénél a fő koncepció az volt, hogy a rendszer architektúrája dinamikus legyen a fejleszthetőséget tekintve, így a ábra 3.2.1 levő architektúrát kaptuk.

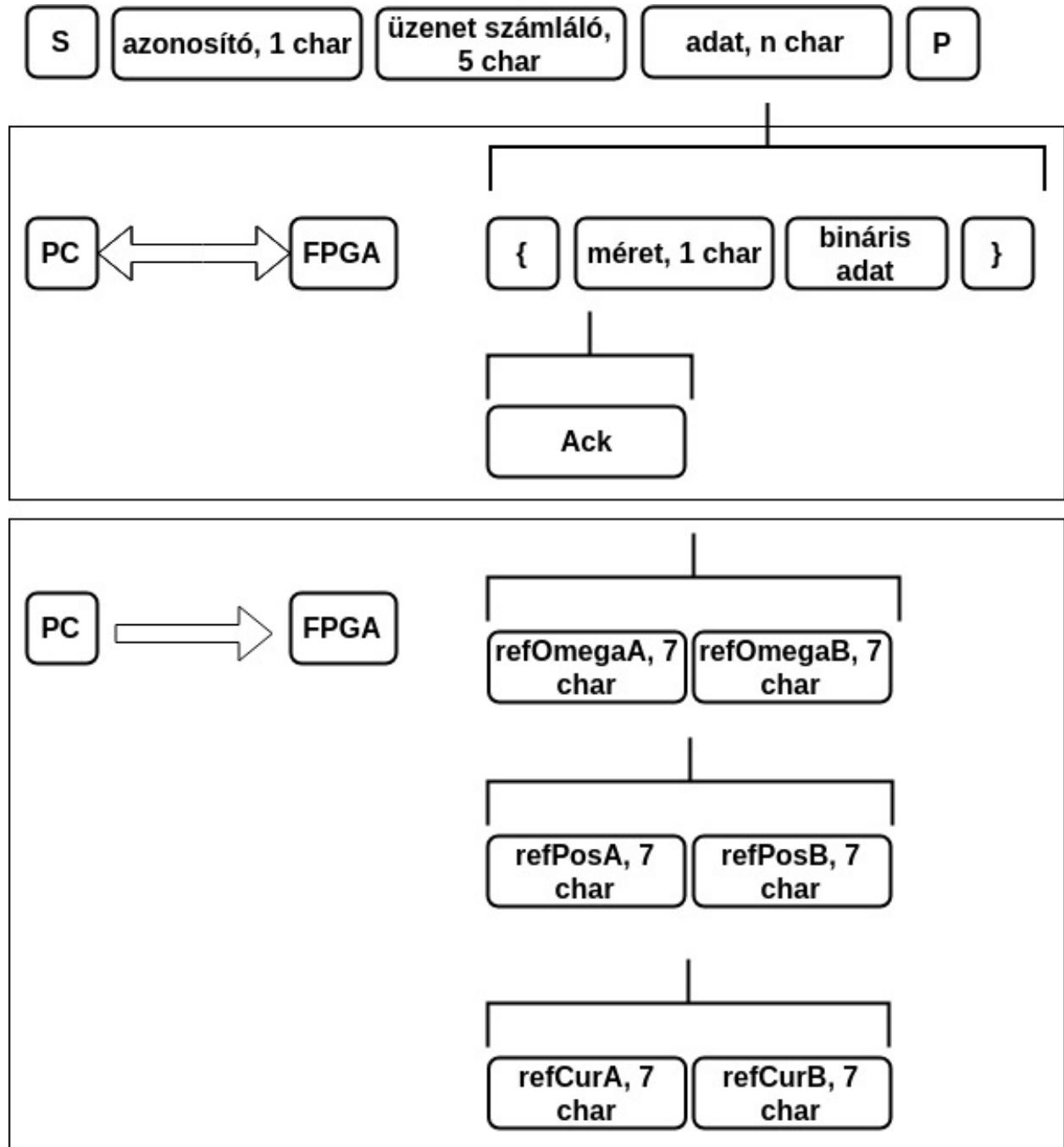
A microblaze processzor feladatai hardveres modulok kezdeti állapotainak a beállítása, szoftveresen futó szabályzók működtetése, a beérkezett üzenetek feldolgozása. A processzoron futó szoftvert az ábra 3.2.7 UML diagram szemlélteti. A paraméterek írása és olvasása funkcionalitásban, az új beérkezett paraméter értékének a beállítási menete a következő: az üzenet beleíródik a memóriába, megszakítás generálódik a processzor irányában, a processzor feldolgozza az új üzenetet, észleli, hogy paraméter értekének a beállítása típusú üzenet érkezett, meghívódik a kiszolgáló függvény. A továbbiakban az összes paraméter újraszámolódik, és újraküldődik a hardveres modulok irányába. Abban az esetben, ha minden sikeresen beállítódott, a processzor pozitív visszajelzést(ACK) üzenetet küld és visszaküldi a beállított paraméter értékét, a célból, hogy a küldő is megbizonyosodjon a paraméter helyes beállításáról.

3.7. ábra. MicroBlaze processzoron futó szoftver diagramja

3.2.2. FPGA és UART alapú kommunikációs protokoll

Megvalósítva a kommunikációt a kiszolgáló ROS-node, amely UART protokollra épített saját üzenetekből áll. ábra 3.2.8.

3.8. ábra. FPGA kommunikációs protokoll általános csomag szerkezete

A protokoll keretek közé foglalt adatok rendiségre épülnek. Speciális karakterek¹ jelzik az üzenet kezdetét és végét jelen esetben az *S* csomag kezdetét, míg a *P* a csomag végét

¹speciális karakterek, amelyek jelzik az értelmező számára, hogy olyan karakter

következik, amelyet a protokoll értelmezésében nem kell végrehajtani.

---

jelentik. A csomag tartalmazhat bináris formátumú adatot is, ezek minden esetben a { és } speciális karakterek közé kell kerülniük, mert a köztük levő adat nem fog értelmezésre kerülni a feldolgozó által. Bináris részt pl.: struktúra típusú adatra használhatjuk. Mindig a { utáni első karakter adja meg a bináris adat hosszát, így tudja az értelmező, hogy hol kell várnia a lezáró karaktert. A bináris szekció hossza nem lehet nagyobb, mint 254 byte, de amennyiben szükséges kiterjeszthető.

Minden üzenet tartalmaz egy egyedi azonosítót, ami meghatározza az üzenet típusát, ez alapján tudja eldönteni majd a fogadott fél, hogy melyik kiszolgáló rutint kell felhívnia. Ezt követi egy üzenet számláló 5 karakter hosszú mező, amely string formában tartalmaz egy egész számot, amelyet minden kiküldött üzenet után növelni kell. Az üzenetszámláló alól kivételet képeznak a direkt hardveres üzenetek pl.: *SREP* és a *SRDP*. A hasznos adat további felépítése meghatározható annak függvényében, hogy mit szeretnénk. Jelen esetben a üzenetben típus orientált parancsokat szerkesztünk, amelyekkel a referencia értékeket, paramétereket állítjuk be, valamint bináris szekciót is tartalmazó struktúrát küld az FPGA modul PC-nek, amely a szabályzást és historizálást szolgálja.

3.2.3. Paraméterek FPGA modul

A paraméterek segítségével tudjuk beállítani a mintavételezési periódusokat, az inkrementális szenzorok felbontását, a szabályozok beállítását is ezáltal oldhatjuk meg. Konfigurációs paraméterek: Az alábbi táblázatban leírjuk a ROS-ban használt paramétereket. A paraméterek nevének végén levő *X* jelölje *A* vagy *B*, attól függően, hogy melyik DC motorhajtáshoz tartozik. Az ábra 3.2.5 ábrán látható modulokat tudjuk konfigurálni.

Id	Név (X lehet A vagy B)	Értékek		Típus	Leírás
		Min	Max		
1	TsTimerPeriod	1	1000	int16	Mintavételezési periódus [ms]ban.
2	GetDataPeriodical	0	1	int16	Kapcsoló ha 0 akkor nem küld az FPGA mért értékeket, különben a TsTimerPeriod periódusú mintavétellel küld.
3	TorqueCoefX			float16	Motor áram és nyomaték közti együttható.
4	ActiveControllerX	0	65535	int16	Válaszható szabályzó típusok hajtásoknál 0=Szoftvare PID szögsebesség, 1=Hardver PID szögsebesség, 2=Szoftver PID áram, 3=Hardver PID áram
5	MaxControlSiggnaX	0	32760	sint16	A beavatkozó PWM jel maximális kitöltési tényezője, lineárisan $0->0\%$ -tol $32760->100\%$ -ig.
6	IncSenzResX	0	65535	int16	Inkrementális szenzor által generált impulzusok száma egy teljes kerékfordulatra. FPGA oldalon ez a szám 10-el szorzódik.
7	IncSenzCountDirectionX	-1	1	sint16	Inkrementális szenzor jeleit feldolgozó modul számolási irányá állítható be.
8	Kp_Whell_PidX	0		float16	szögsebesség szabályzó, PID erősítési paramétere.
9	Ti_Whell_PidX			float16	szögsebesség szabályzó, PID integrálási idő.
10	Td_Whell_PidX			float16	szögsebesség szabályzó, PID deriválási idő.

3.2.4. Kommunikáció sebessége

Az uart sebessége 1MBd², ami megfelel 131072 byte/s adatforgalomnak. A valóságban a kommunikáció hibátlanul működik 1 ms periódussal, küldött 200byte méretű üzeneteket. Összehasonlítva *AXI_UART_Lite* [26] modullal elért eredmények, 50 ms periódust tudtunk csak elérni, mert a protokoll értelmezését a szoftver végezte és nem a hardver. A FIFO használata ellenére sem sikerült kisebb mintavételezési periódust elérni, hogy nem minden karakter után generált processzor megszakítást, csak minden 16-dik karakter után.

$$frekvencia = \frac{131072}{SizeOfPachage} = \frac{131072[byte/s]}{100[byte]} = 1310,072[Hz] \quad (3.1)$$

3.2.5. Biztonsági megoldások

Abban az esetben, ha kiküldtük az előírt értékeket a modulnak és ezután a kommunikáció megszakadt a modullal, akkor a szabályzók próbálják tartani az előírt értéket annak ellenére

² megabaud

---

is, hogy az már lehet, hogy nem aktuális. Erre a célra beépítésre került egy üzenet és egy logika (HeartBeat), a periodikusan érkező üzenet, amely csak a kommunikációs modulhoz érkezik meg, és jelzi, hogy a ROS jól működik, és fordítva is küldődik periodikus üzenet, amely jelzi az FPGA normális működését. Abban az esetben, ha megszakad a kommunikáció, leállítja a motorokat és a szabályzókat, ábra 3.2.3 alapján az Enable(EN) jelet használva.

Irány	Üzenet	Periódus
FPGA->ROS	SEP	300 ms kötelező
ROS->FPGA	mintavételezett értékek küldése	dinamikusan módosítható

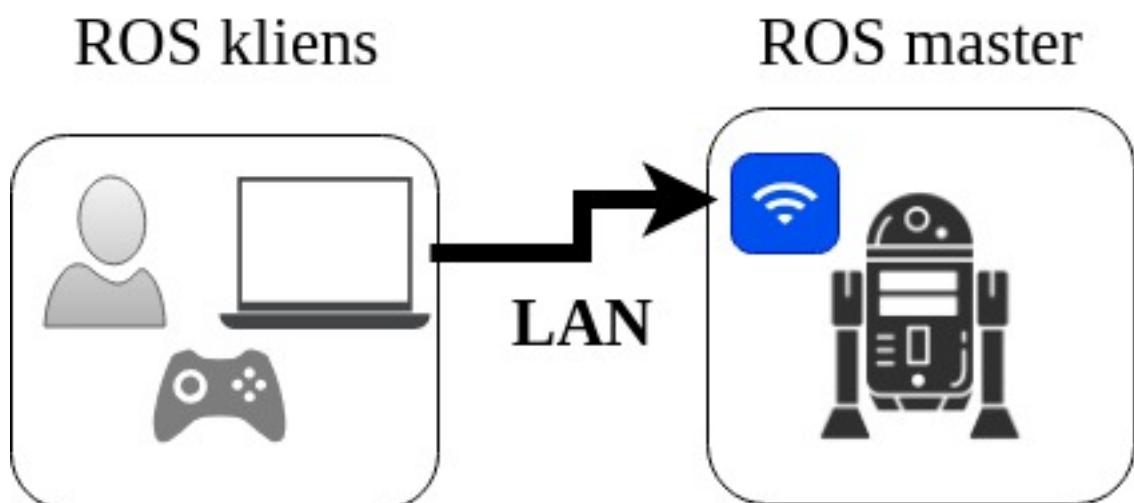
3.3. ROS

A robot irányítását megtehetjük azáltal, hogy csatlakozunk wifin keresztül a robothoz. Az irányításhoz szükséges egy számítógép, amelyre telepítve kell legyen a ROS. A kliens gépen fognak futni a következő felhasználói eszközök: -a rendszerben futó programok által logolt üzeneteket szűrhetjük és tekinthetjük meg valós időben. -a paramétereket beállíthatjuk egy grafikus felhasználói felület segítségével (*dinamic_reconfigure*).-rviz, amely megjeleníti a robot 3D modelljét a térképen, a robot aktuális pozíciójában és irányában a környezetéhez viszonyítva. -*JuglerPlot* segítségével online ábrázolhatunk mért értékeket, mint pl.: a szabályzókörökben mért értékeket.

Jelenleg két működési mód közül választhatunk:

-távirányítóról vezérelve. A távirányítón található egy joystick, amely segítségével a robotnak referencia sebességeket írhatunk elő. A hozzárendelt referencia rendszerhez képest az X tengelyen m/s sebességet adunk meg, míg a Z tengelye körül °/s forgási sebességet adunk meg. A távirányító két gomb folyamatosan lenyomva tartásával a deadman kapcsolót valósíthatjuk meg. Abban az esetben, ha a két gomb nincsen lenyomva, a szabályzók működése és a pwm generátorok kimenete letiltva marad.

-automata mód, itt rviz program segítségével előírhatunk egy referencia pozíciót és irányt, ahova szeretnénk, hogy a robot eljusson. Ez alatt a távirányítón a deadman kapcsolókat lenyomva kell tartanunk. A referencia értékeket megadhatjuk rviz használata nélkül azáltal, hogy a megfelelő típusú és nevű üzenetet beküldjük a ROS rendszerbe.

3.9. ábra. Robothoz csatlakozás a Wifi-n keresztül.

Az ábra 3.3.10 láthatóak a főbb nodeok, topikok és a köztük levő relációk. A nodeok és a topikok leírását a ??

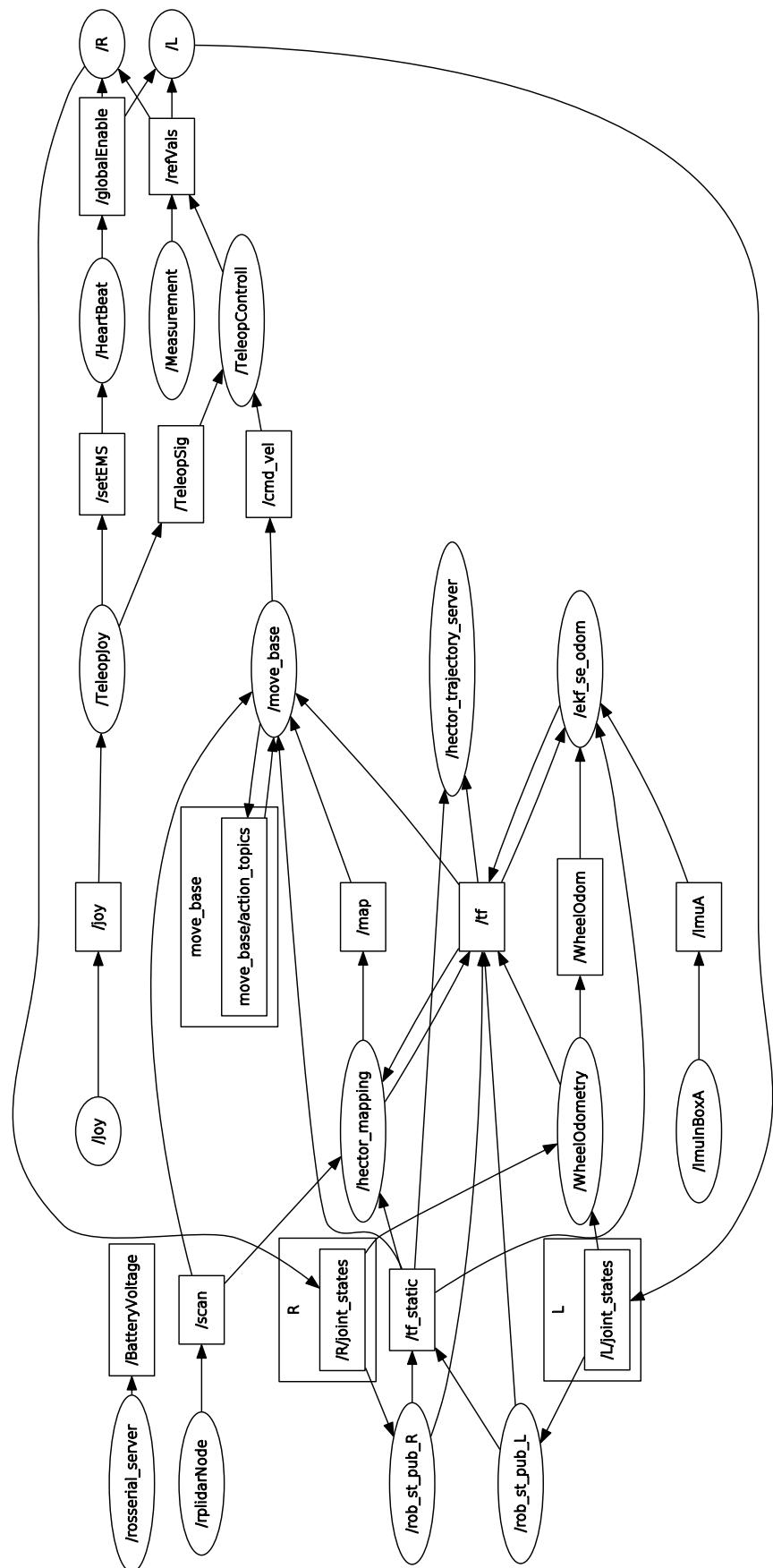
Node Név	Típus	Leírás
/R és /L	FPGA Communication Modul	Az FPGA-val való kommunikációért felelős. Adatokat fogad/küld a 3.2.2 fejezetben leírt protokoll alapján, amelyeket továbbít a ROS operációs rendszerben működő nodeoknak.
/ImuInBoxA	Imux	Feladata szöveges formában érkező adatok feldolgozása és a ROS keretrendszerbe integrálását oldja meg. Mert fizikai mennyiségek:
/WheelOdometry		Kerekek mozgásából számolt robot elméleti pozíciója a térben
/TeleopJot		Feladata a joystick-től érkező parancsok fogadása. Megvalósítja a <i>DeadManSwitch</i> gomb kezelését, létrehoz egy globálisan engedélyező jelet a /setEMS-t és a /TeleopSigt, amely előírja a robot lineáris mozgási sebességét és a forgási sebességét a Z tengely körül.
/rplidarNode		A lidar mérési adatait olvassa ki és továbbítja a /scan topikban.
/rosserial_server		Megvalósítja a kommunikációt egy esp8266 fejlesztőlap és a ROS között, amely az akkumulátorok feszültségeinek a mérését végzi. [7].
/Joy		Joystick eszközök integrációját valósítja meg [18].
/hector_mapping		Lidar mérései alapján 2D térképet készít a környezetről, miközben lokalizálja a robotot ezen a térképen [13]
/Measurement		mérések elvégzésére szolgáló node, amely egy előre beállított intervallumban a megadott referencia értékeket küld ki az FPGA-ban levő szabályzóknak.
/TelepoController		Átalakítja a robot sebesség állapotait és kiszámolja nyílt hurokban a szabályzók előírt értékeit. Abban az esetben, ha a /movebase nodeot használjuk, ez megoldja a robot pozíció szabályozását a térképen, így a /cmd _{vel} csomagot csak átalakítja /refVals csomaggá azáltal, hogy azonos oldalon levő kerekek ugyanazt a referencia értéket kell követniük.

3.3.1. Üzenet típusok (.msg)

Az alábbi táblázatban láthatjuk a ROS operációs rendszer által szolgáltatott .msg üzenetek kiterjesztését, amelyek lehetővé teszik az FPGA integrációját a ROS környezethez.

Üzenet típus	Értékek	Értékek típusa	Leírás
header	-	std_msgs/Header	Minden üzenet tartalmaz egy fejlécet, amely információkat tartalmaz az üzenetről.
	seq	uint32	minden üzenetet egyedileg beazonosító szám
	stamp	time	idő-bélyeg, amely a küldés időpillanatát tárolja.
	frame_id	string	
/GlobalEnable	systemisOk	int16	=0 - a HLC működik. <>0 - a HLC nem működik
/refVals	names	string[]	
	ref_position	float[]	előírt szögpozíció
	ref_velocity	float[]	előírt szögsebesség
	ref_effort	float[]	előírt forgatónyomaték
/setEMS	value	int16	=0 - Vészleállító aktív. <>0 - Vészleállító nem aktív
/joyControll	vx	float64	A robot X tengely mentén előírt sebessége m/s-ban.
	omega	float64	előírt szögpozíció A robot Z tengely körüli forgása °/s-ban.
	ControlMode	int64	Választhatunk a HLC szabályzók típusa vagy a manuális irányítás közül =0 move_base szabályzó, =1 manuális irányítás joystick segítségével.

A ábra 3.3.10 ábrán láthatjuk a nodeok és az üzenetek közti kapcsolatot.

3.10. ábra. ROS graph

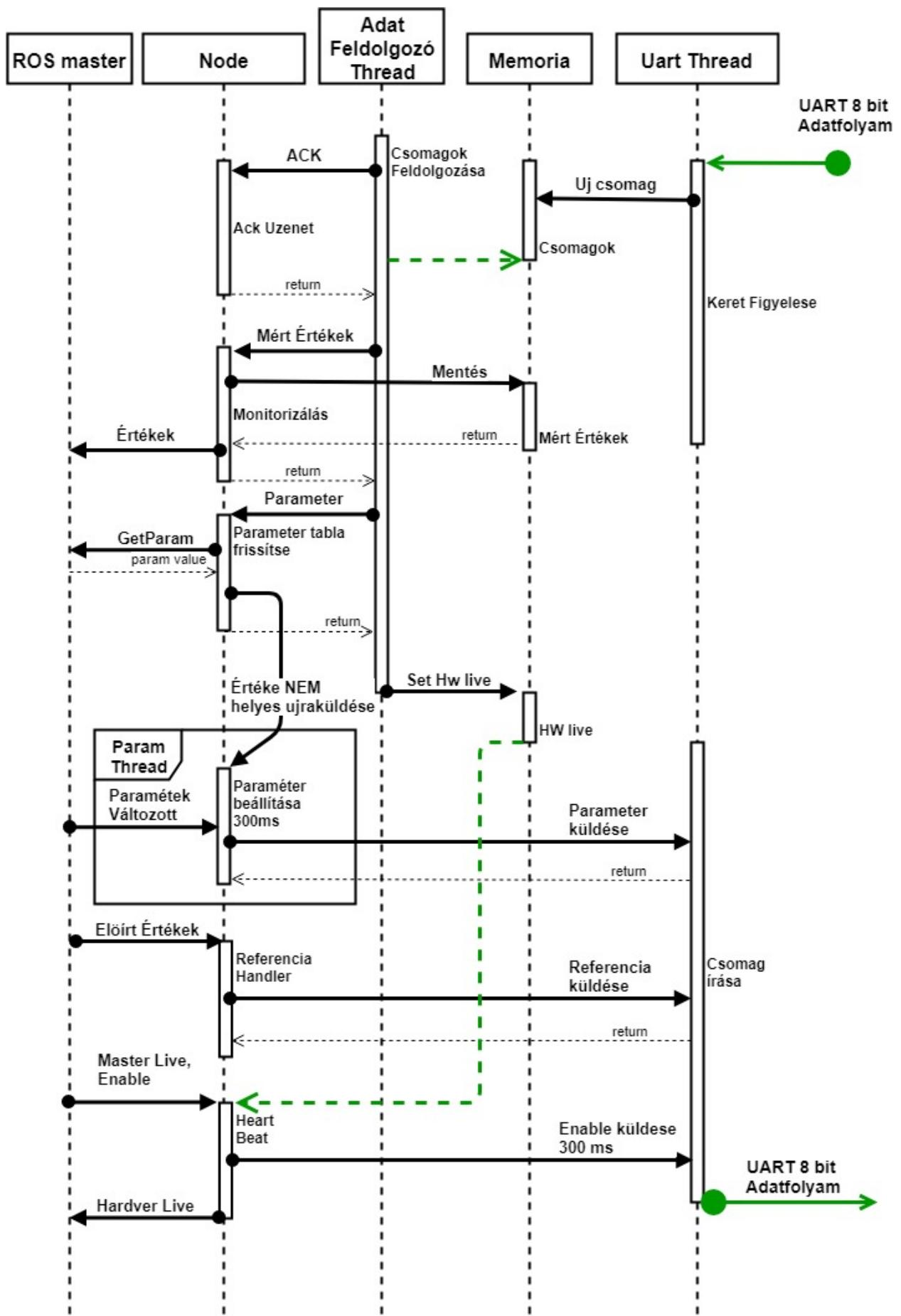
3.3.2. FPGA kommunikációs modul ROS oldali integráció

A ROS biztosít a fejlesztőknek egy megoldást, amelyek képesek újonnan létrehozott robot integrálását ROS környezetben [7]. Előnye, hogy gyorsan látványos eredményt érhetünk el, de a működés sebessége és az üzenetek méretében is korlátozott. Ezen hátrányokból kifolyólag sajátos integráció szükséges, amely integrálta az FPGA UART kommunikáció protokollt a ROS keretrendszerben működő más modulokhoz.

A ábra 3.3.11 diagramon a kommunikáció node technikai megvalósítását láthatjuk. Különálló szál gondoskodik az UART adatok olvasásáról és írásáról. Az üzenetek értelmezését egy külön szál végzi és hívja fel a kiszolgáló függvényeket. A paraméterek helyes beállításáról a ParamThread szál gondoskodik, paraméterek helyes beállításáról FPGA oldalon. Abban az esetben, ha a hardver kap egy új paramétert, a ábra 3.2.7 alapján az FPGA visszaküldi a kapott paramétert, a visszajelzésből eldönthető, hogy a paraméter a hardverben helyesen állítódott-e be. Abban az esetben, ha nem megfelelő, újraküldődik mindaddig, amíg nem sikeres a beállítás.

A paraméterek kezelésére a ROS paraméter szerver a felelős [20], abban az esetben, ha egy paraméter megváltozott, amely az illető nodehoz köthető, akkor a ábra 3.3.11 ábrán látható ParameterValtozott esemény előidézi a megváltozott paraméter értékének az elküldését FPGA irányába.

A globális engedélyező jel a ábra 3.3.11 MasterLive Enable, /globalEnable típusú üzenettel engedélyezhetjük a szabályzók működését, a folyamatos működéshez 500ms periódussal kellérkeznie. Abban az esetben, ha a központi számítógép valami okból leállna, akkor a hardveres szabályzók is leállnak. A node 300ms periódussal küldi tovább az engedélyező jelet az FPGA modulnak. A HardverLive jel információt szolgáltat a többi ROS környezetben futó és a működés szempontjából kritikus nodenak, hogy az adott modul megfelelően működik-e. Ezen információ birtokában a HeartBeat node leállítja a rendszert, ha egyik FPGA modul nem válaszol.

3.11. ábra. ROS integrálása Uart protokollohoz.

3.3.3. Előirt értékek

A /refVals típusú üzenetben megadjuk minden egyes motor előírt értékét annak fövenyében °/s, hogy sebesség alapján szabályzunk vagy N/m előírt nyomaték alapján.

3.3.4. Vonatkoztatási Rendszerek

A vonatkoztatási rendszerek szükségesek, mert a szenzorok és beavatkozó eszközök egymáshoz viszonyított helyzete és pozíciója is változhat. Sok esetben szükséges ismernünk egy adott eszköznek a múltbeli helyzetét, vagy egy másik vonatkoztatási rendszerhez képest a pozíóját vagy irányát. A ROS biztosít egy tf [22] nevű csomagot, amely megvalósítja a szükséges transzformálásokat a VNR-k között. A ábra 3.3.12 látható a kialakított vonatkoztatási rendszerek a roboton, amely hűen modellez a fizikai robot kialakítását. A vonatkoztatási rendszerek két csoportba oszthatók:

- (a) rögzített pozíció és szögek, szabadságok 0: Szenzorok laser, BODY_link, wheel_odom, ImuALink VNR je a base_link a globális robot VNR-hoz:
- (b) rögzített pozíció csak szögek változnak, szabadságok 1: Kerekek VNR je: FL_link, BL_link, FR_link, BR_link a BODY_link hez képest csak Y körül foroghat.
- (c) pozíció és szög is változik, szabadságok 6: A robot base_link az helymeghatározás odom, és az odometria a térképhez map viszonyítva.

A robot modellt ROS környezetben URDF robot leíró, xml alapú fájlal lehetjük meg, [9] [10] [11]. Az <origin> tag az xy paraméter alatt, megadhatjuk a csukló pozíóját mindenáron tengelyen, méterben kifejezve a <parent> tagban szereplő linkhez képest. Az rpy paraméter alatt az elfordulásokat rendre x, y, z tengelyek mentén radiánban kifejezve. Az <axis> tagban beállíthatjuk a kényszereket, jelen esetben csak az y tengely körüli forgás engedélyezett, azaz a kerekek esetében. Az <link> tagban robot elemeket hozhatunk létre. Az alábbi XML-ben látható a robot fizikai leírása, amely megfelel a valós szerkezetnek.

```
<robot name="mobile_robot_platform_4Wheel">
    <link name="base_link" > </link>
    <link name="FL_link" > </link>
    <link name="BR_link" > </link>
    <link name="BL_link" > </link>
    <link name="BODY_link"> </link>
    <link name="ImuALink"> </link>
    <link name="laser"> </link>

    <joint name="FL" type="continuous">
        <parent link="BODY_link"/>
        <child link="FL_link"/>
        <origin xyz="0.29 -0.33 0" rpy="0 0 0" />
        <axis xyz="0 1 0" />
    </joint>

    <joint name="FR" type="continuous">
        <parent link="BODY_link"/>
        <child link="FR_link"/>
```

```

        <origin xyz="0.29 0.330 0" rpy="0 0 0" />
        <axis xyz="0 1 0" />
    </joint>

    <joint name="BL" type="continuous">
        <parent link="BODY_link"/>
        <child link="BL_link"/>
        <origin xyz="-0.29 -0.330 0" rpy="0 0 0" />
        <axis xyz="0 1 0" />
    </joint>

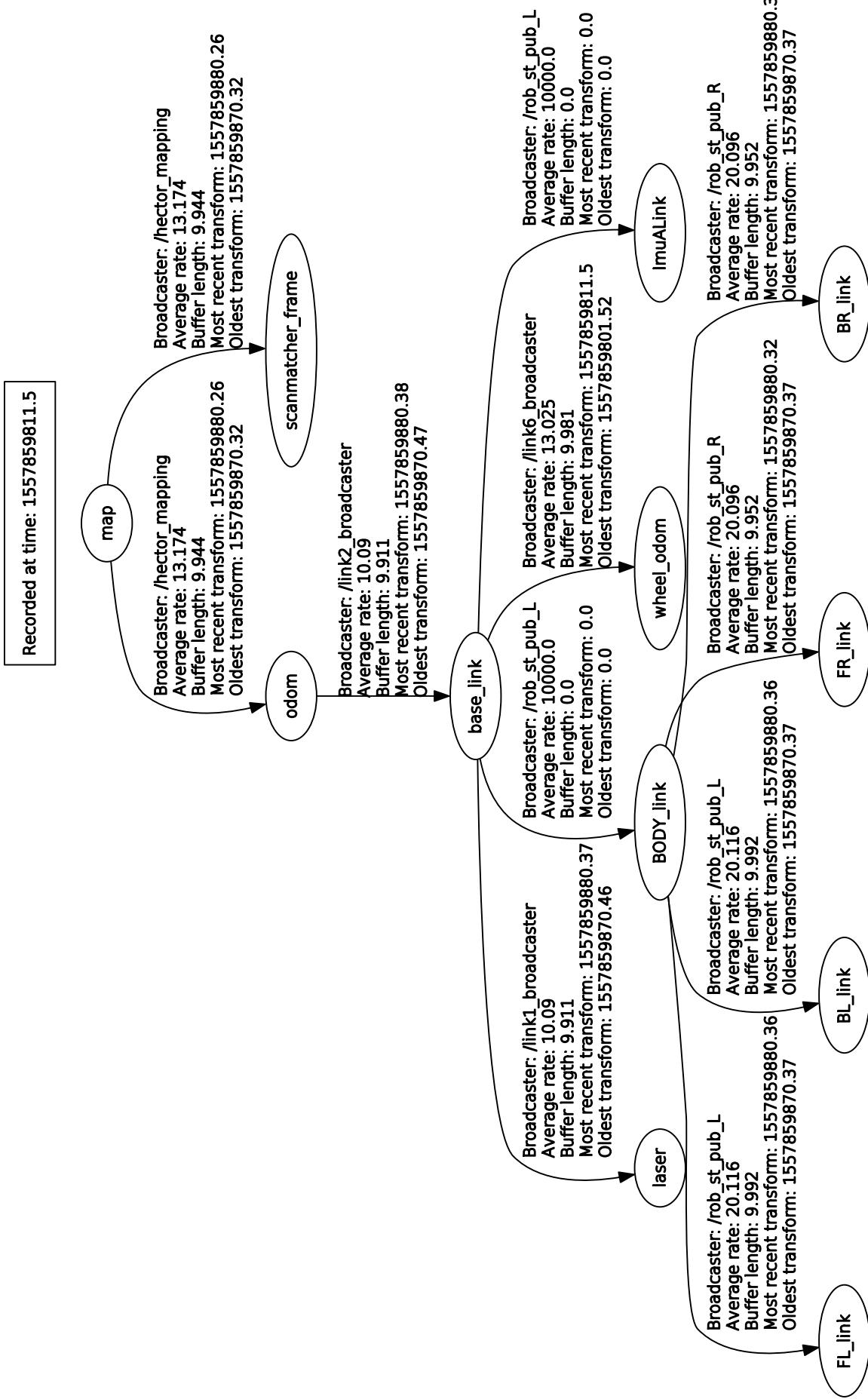
    <joint name="BR" type="continuous">
        <parent link="BODY_link"/>
        <child link="BR_link"/>
        <origin xyz="-0.29 0.330 0" rpy="0 0 0" />
        <axis xyz="0 1 0"/>
    </joint>

    <joint name="imuAandGPS" type="fixed">
        <parent link="base_link"/>
        <child link="ImuALink"/>
        <origin xyz="0.125 0.03 0.11" rpy="0 0 0" />
    </joint>

    <joint name="laserAJoin" type="fixed">
        <parent link="base_link"/>
        <child link="laser"/>
        <origin xyz="0.39 -0.02 0.23" rpy="0 0 3.14" />
    </joint>

    <joint name="contact" type="fixed">
        <parent link="base_link"/>
        <child link="BODY_link"/>
    </joint>
</robot>
```

A ábra 3.3.12 láthatjuk, hogy a robot törzsét a *BODY_link* alkotja, amelyhez kapcsolódnak a kerekek: *BL_link*, *FL_link*, *BR_link*, *FR_link*. A *base_link* és a *BODY_link* egybe esnek. A szenzorok a *laser*, amely a lidarnak felel meg, *ImuALink* IMU szenzor ezek a *base_link*-hez kapcsolódnak. A *map* VNR a térképnak, amelyen meghatározzuk a robot pozícióját *odom*.

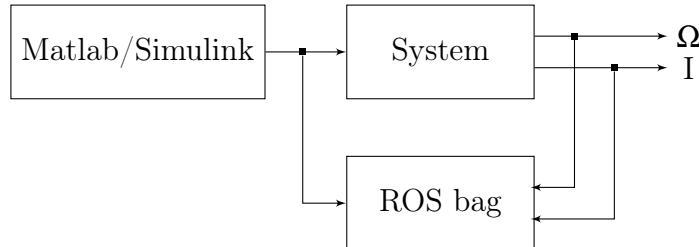

3.12. ábra. A megvalósított robot VNR-k közti reláció

3.4. Kerekek Pid Szabályzó hangolása

A pid, a legelterjedtebb szabályozó egyszerű feladatok elvégzésére, esetünkben is elegendő a kerekek szögsebesség szabályzására kerekenkénti egy PID szabályzóval. A PID szoftveresen fut a uBlaze processzoron. Bemenete egy előírt forgási sebesség $^{\circ}/s$ -ban és kimenete egy -32000 és 32000 egész típusú érték. A kimenti értéke a PWM kitöltési tényezőt jeleni, az előjel pedig a beavatkozás irányát. Matlab/Simulink környezetben használva a Robotix Toolbox segítségével direktben pwm beavatkozó referencia értéket írtam elő a motoroknak. A beavatkozó jel előállítása és elküldése a fizikai eszköznek 0-100%-ig 10% lépcsőkben, amelyek 0% kitöltésekkel vannak megszakítva. A mért adatokat rosbag csomagba mentve, majd a System Identification Toolbox használatával identifikáljuk a rendszer modellt. A rendszer bemenete egy beavatkozó jel, ami fizikailag feszültségnek felel meg 0V és 12V között. A kimenetek a forgási sebesség. A mért adatokat Matlab/System Identification használatával megbecsüljük a rendszer modelleket. Nemlineáris modellt becslik Hammerstein-Wiener model [16] használva, 1 kimenet és 1 bemenet, a lineáris átviteli függvény fokszáma: zérusok $nb = 2$, pólusok $nf = 3$, késés a bemenet és a kimenet között $nk = 1$. A becsült adatok 94%-ban megfelelnek a mért rendszernek.

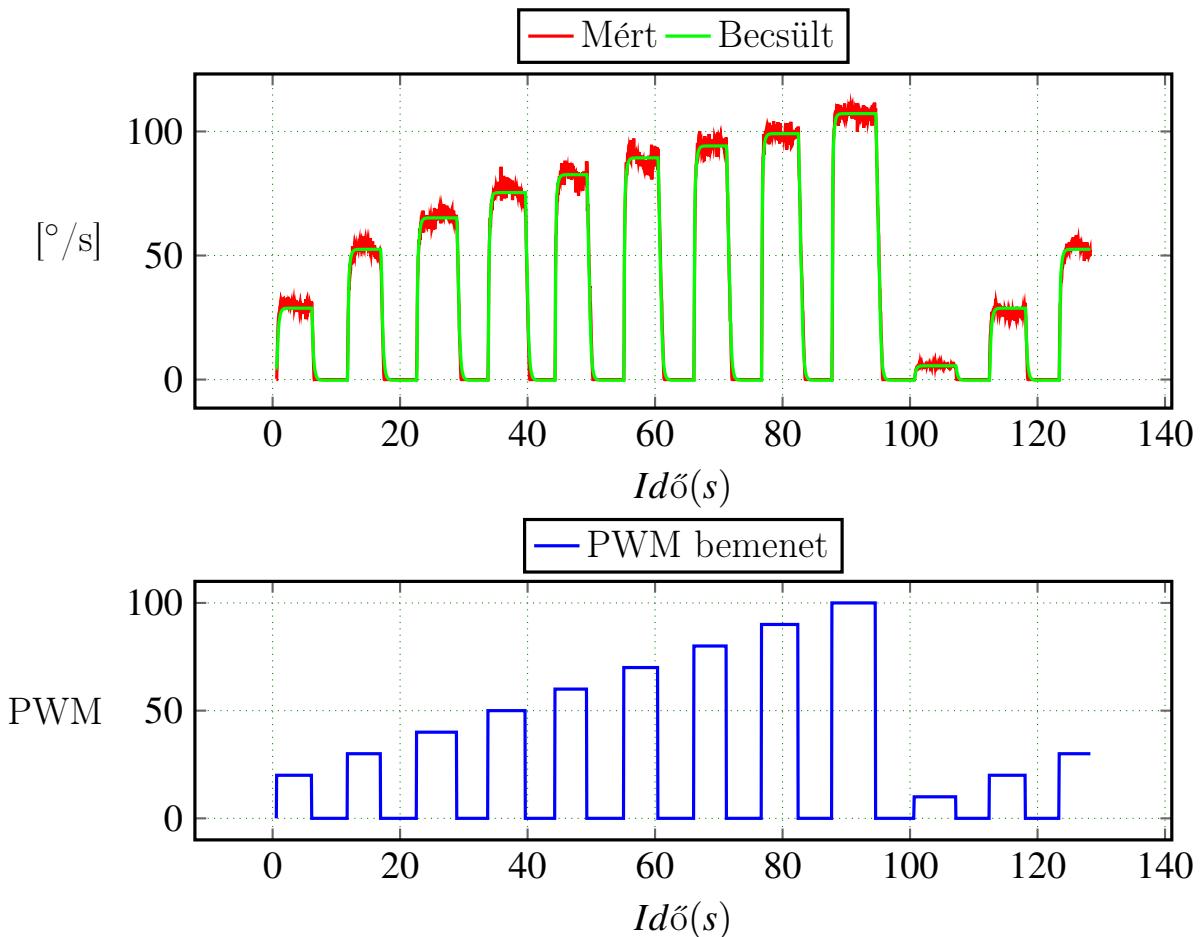
A méréseket a robot kerekei és a talaj érintkezése nélkül végeztem. A becsült modellt a bemenet 50% körül linearizáljuk és a linearizált modellből átviteli függvényt készítünk. $tf = tf(linearize(model,16000))$; utasítást használva Matlab környezetben. A linearizált modellt Matlab/PidTuning eszközt használva behangolunk, kiszámítjuk a megfelelő PID szabályzó paramétereit.

A becsült rendszer átviteli függvénye $H_s(z)$, mintavételezési periódus $T_s := 0.05s$.

Nagyobbik fokozatban

A becsült modell kimenetét összehasonlítva a mért értékkal a ábra 3.4.13, a nem lineáris becsült modell megfelel a mért értékeknek.

3.13. ábra. Nagy fokozat Hammerstein-Wiener becsült modell válasza és a mért értékek.

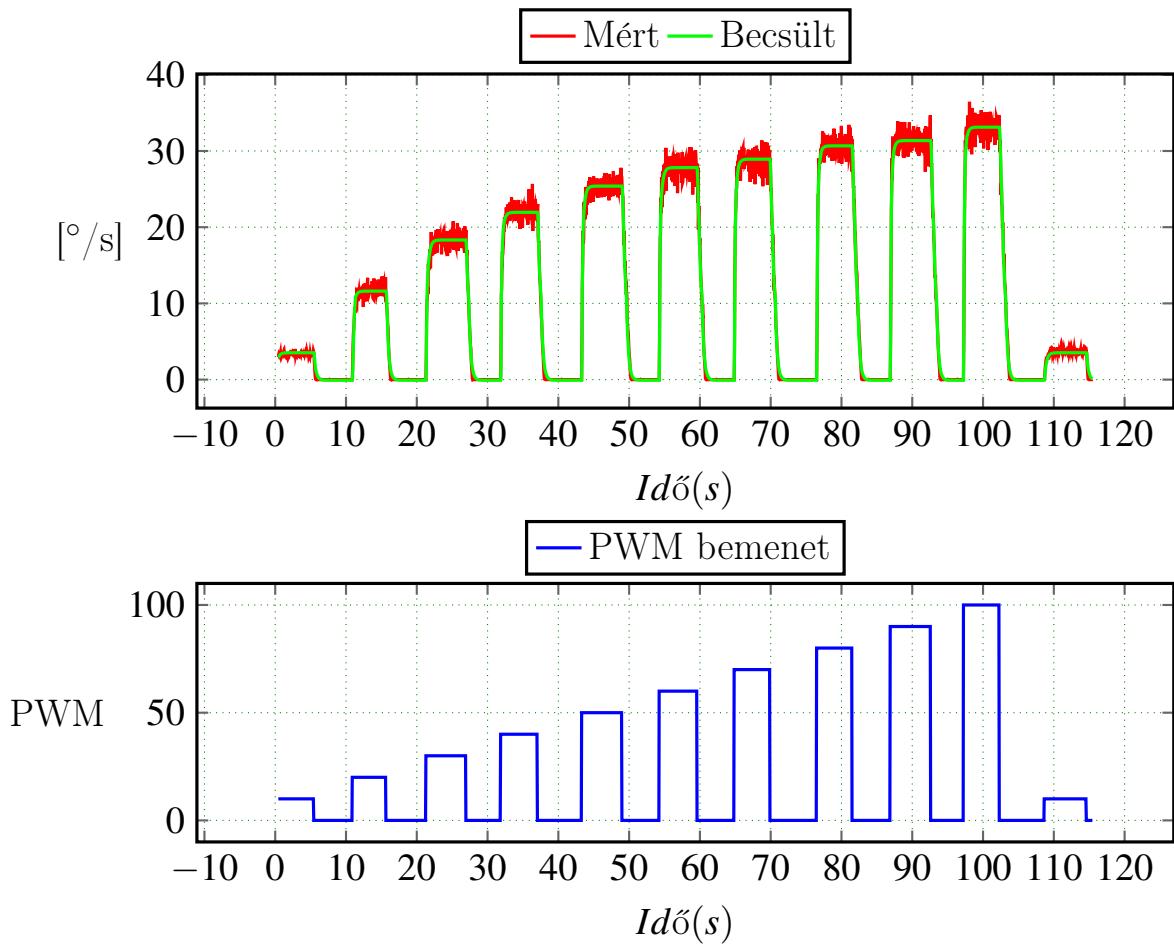
Az átviteli függvény a bemenet 50/% körül linearizálva.

$$H_s(z) = \frac{-0.07017z^{-2} - 0.053z^{-1}}{-0.2117z^{-3} + 0.7321z^{-2} - 1.393z^{-1} + 1} \quad (3.2)$$

A tervezett PID szabályozó paramétere Kp: 7.11 , Ti: 23.66 , Td: 0.43

3.4.1. Kisebbik fokozatban

A becsült modellt összehasonlítva a mért értékkal a ábra 3.4.14, a modell lineáris becsült modell megfelel a mért értékeknek.

3.14. ábra. Kis fokozat Hammerstein-Wiener becsült modell válasza és a mért értékek.

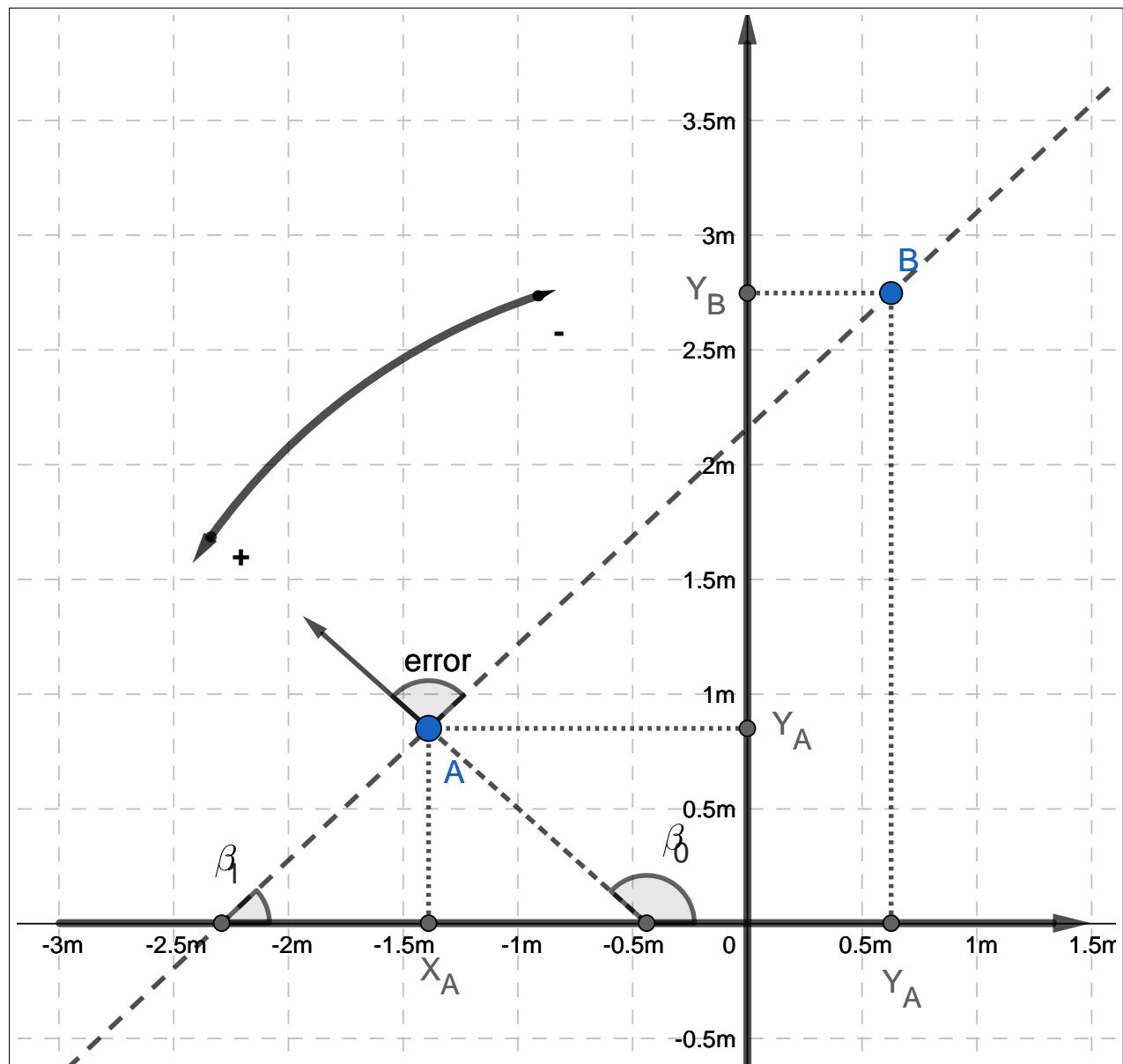
Az átviteli függvény a bemenet 50/% körül linearizálva.

$$H_s(z) = \frac{-0.0291z^{-2} - 0.009263z^{-1}}{-0.198z^{-3} + 0.7058z^{-2} - 1.394z^{-1} + 1} \quad (3.3)$$

A tervezett PID szabályozó paraméterek: Kp: 15.96 , Ti:51.51 , Td:1.237

3.5. Pályakövetési feladatok

A robot pályakövetési feladatát megfogalmazhatjuk úgy, hogy tudjunk eljutni A pontból B pontba, ha ismerjük a robot síkbeli pozíóját és az orientációját egy térképen, amely megfelel a környezetnek, látható az ábra 3.5.15 ábrán. A ábra 3.5.15 ábrán látható, hogy felveszünk egy pozitív és egy negatív irányt a szögre nézve, az orientációkat mindig $[0^\circ, 360^\circ]$ között kell megadjuk. A robotnak mindenkorra kell fordulnia, amennyire a szög a legkisebb, azért, hogy minél kevesebbet keljen mozogni. A kiinduló állapotban a robot kezdetben az A pontban van és az orientációja β_0 és a B pontba szeretnénk eljutni egyenes vonalban. Így a robotnak kezdetben a célra kell fordulnia és ezután haladhat előre, miközben korrigálja az orientációs hibákat. Első lépésben a robotnak fordulnia kell *error* szöget, hogy β_1 irányba mutasson és ezután haladhat a cél felé.

3.15. ábra. Robot pozíció szabályzása

A pályakövetési algoritmus látható alább. Az előírt irányt $\tan^{-1}$ függvény segítségével határozzuk meg, ismerve X és Y tengelyen a hibák nagyságát. A $\text{Rotate}(e_\alpha, \Omega_{max})$ függvényben

---

alkalmazunk egy PI típusú szabályzót, melynek a feladata a szöghiba 0-hoz való közelítése. A $Vx(d, V_{max})$ a robot lineáris sebességének a szabályzását látja el egy PI típusú szabályzó, célja a robot és a kitűzött cél távolságának a csökkentése. A távolságszabályzó bemenetét súlyozzuk $1/e_\alpha$ értékkel, hogy ameddig nincs a robot irányban, addig ne domináljon távolságszabályzó.

Algorithm 1 Pályakövetés Algoritmusa

```

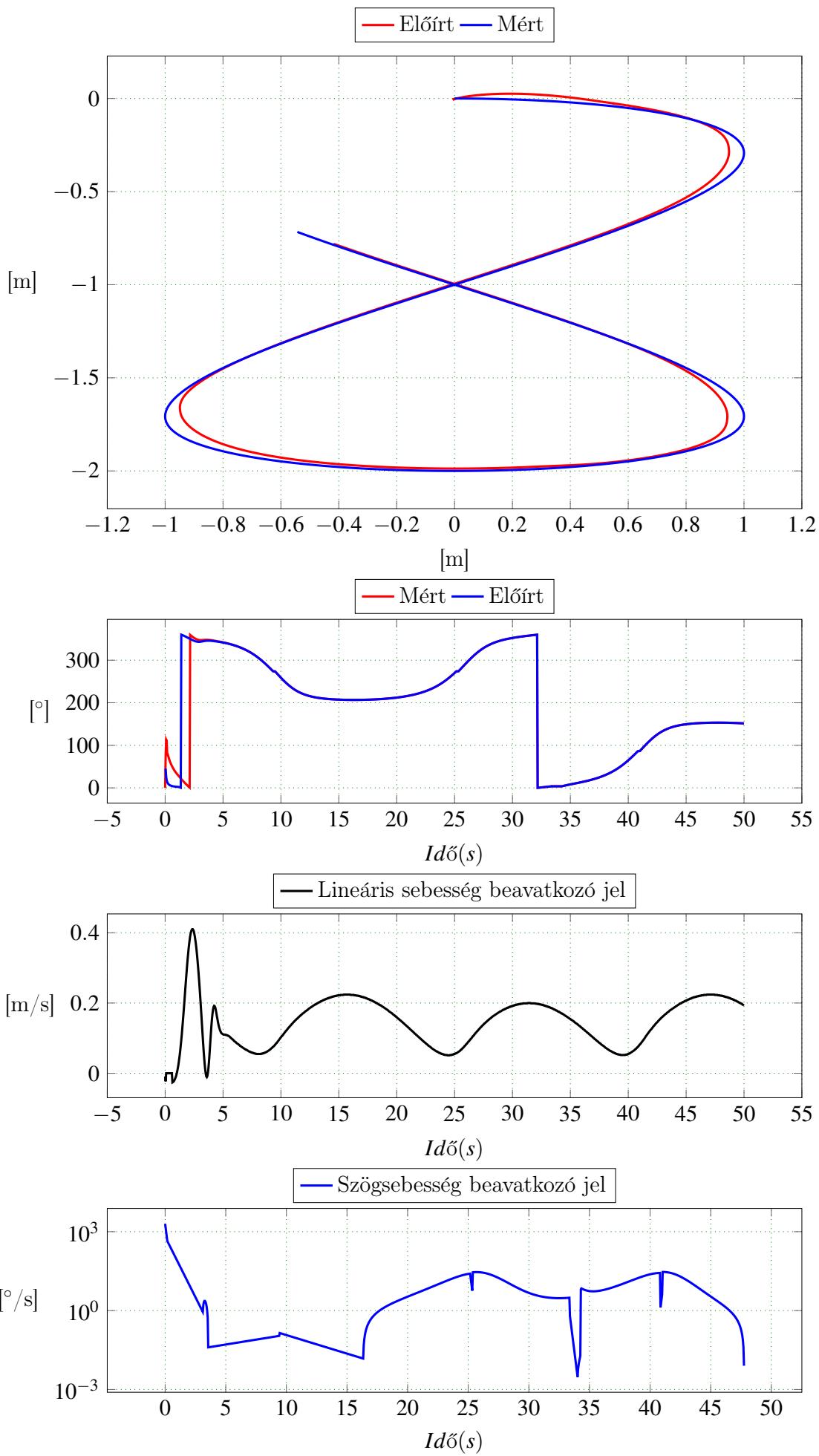
1: function GetNextControl( $X_a, Y_a, \alpha_a, X_t, Y_t, \alpha_t, Tr, Tr_\alpha, \Omega_{max}, V_{max}$ )
2:    $e_x = X_a - X_t$ 
3:    $e_y = Y_a - Y_t$ 
4:    $d = \sqrt{e_x^2 + e_y^2}$ 
5:    $\alpha_i = dir(X_a, Y_a, X_t, Y_t)$                                 ▷ Két ponton átmenő egyenes iránytényezője
6:    $e_\alpha = \alpha_i - \alpha_a$ 
7:   if  $e_\alpha > Tr_\alpha$  then                                         ▷ Fordulj a cél fele
8:      $\Omega = Rotate(e_\alpha, \Omega_{max})$ 
9:      $V_x = 0$ 
10:  else                                                               ▷ Haladj a cél fele és korrigáld az elfordulást
11:     $\Omega = Rotate(e_\alpha, \Omega_{max})$ 
12:     $V_x = Vx(d * 1/e_\alpha, V_{max})$ 
13:  end if
14:  if  $e_\alpha < Tr_\alpha$  és  $d < Tr$  then                               ▷ Kívánt pozícióban
15:     $\Omega = 0$ 
16:     $V_x = 0$ 
17:  end if
18: end function

```

Az algoritmus tesztelésére MATLAB/Simulink környezetet használtam. A robot kinematikai modellt az 2.14 egyenlet alapján modelleztem, a pozíciók (X,Y) és az irány meghatározására integráltam a lineáris és szögsebességeket.

A ábra 3.5.16 ábrán láthatjuk a szimulációs eredményeket, amint a robot egy végtelen jelhez hasonló pályát követ.

3.16. ábra. Robot pozíció szabályzása

3.6. Mérések

Ebben a fejezetben tanulmányozásra kerül a robot viselkedése különböző terepviszonyok között. A Spirit mars rover (2006. március 13.), [15] amikor az első jobb kereke meghibásodott. A megoldás az volt, hogy a robot mozgása optimálisabb lesz energia felhasználás szempontjából, ha háttal megy. Az energia ellátása is véges volt, kiszolgáltatott volt a napsütésnek, a napelemekre rakodott por miatt csökkent azok hatásfoka, így sokkal alaposabb mozgáspálya tervezésre volt szükség. Problémák adódtak a homokos talajjal is, a Spirit mars járónak kerekei a homokba süllyedtek és beragadtak, a földi irányító csoport egy másolat segítségével próbálta kimozdítani a csapdából. A hasonló esetek elkerülhetők lennének, ha ismerve a robot korlátait olyan mozgás pályát határoznak meg, amellyel elkerülhetjük ezen akadályokat, vagy időben detektálhatjuk ezen problémákat pl: homokba süllyedés érzékelése.

A robottal a következő méréseket fogjuk elvégezni:

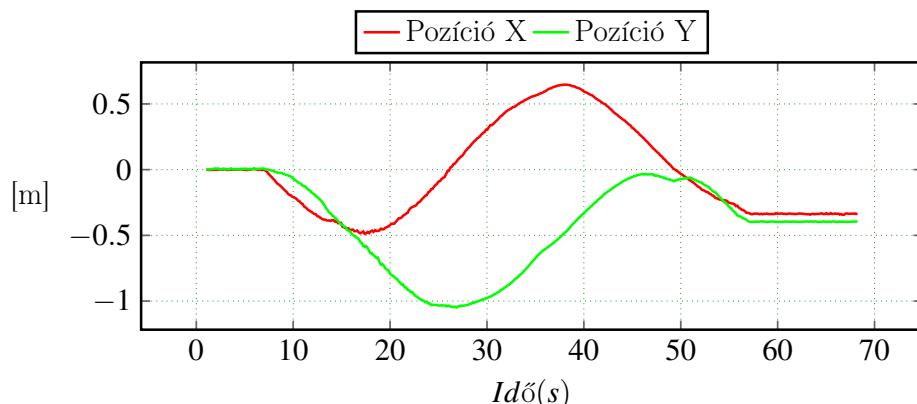
- (a) Helyben forgás súlypontja körül.
- (b) Körpályán haladás
- (c) Lépcsőn fel és le mozgások

3.6.1. Differenciális Forgás Vízszintes Talajon

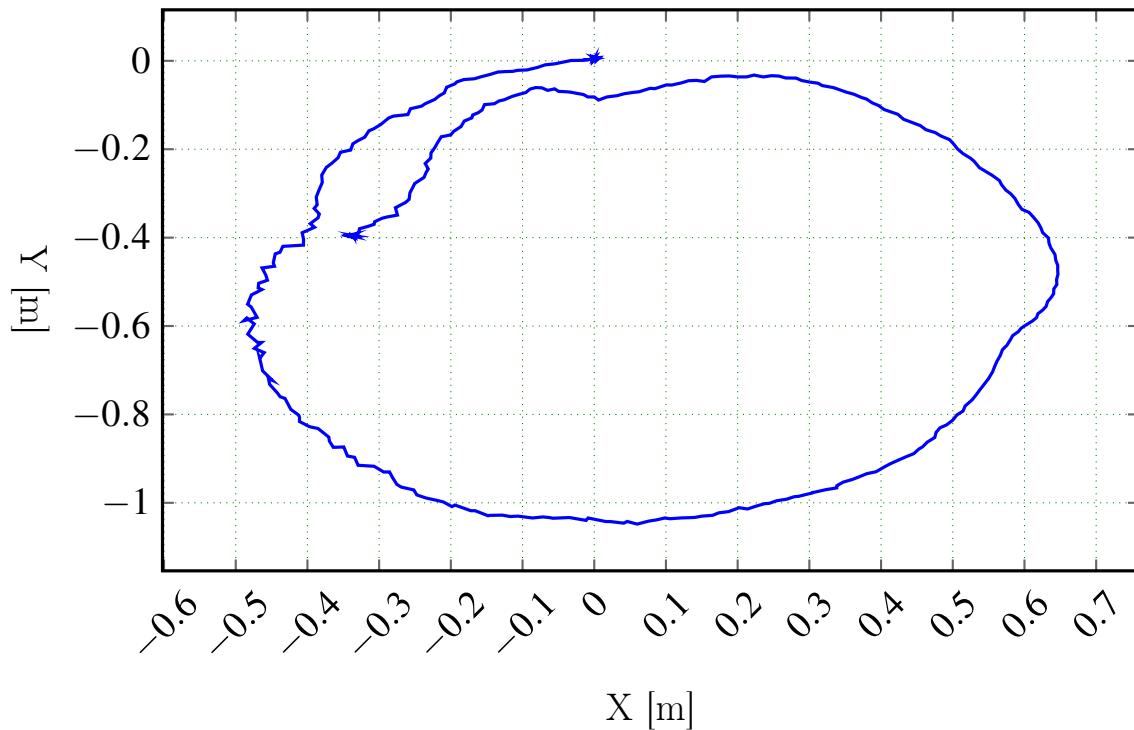
Differenciális forgásnak nevezzük azt, amikor a jobb és bal oldali kerekek sebessége megegyező, csak irányukban ellenkező, így a robot belső területén belül jön létre a ICR pont a COG közelében kellene legyen ábra 2.6.13.

3.6.2. Félfeloldali kerekek blokkolva kavicsos talajon

A robot baloldali kerekei leblokkolva és a jobboldali kerekei $50^\circ/\text{s}$ szögsebességgel forognak. Az eredmények alapján a ábra 3.6.18 látható a robot által leírt pálya. A mozgás során több mint 360° -t fordul és mondhatni körpályát írt le. A talajjal való súrlódások miatt a robot nem tökéletesen fordul, ez látható abból is, hogy a másodszori fordulás már az előzőhez képest más középponttal rendelkezik.

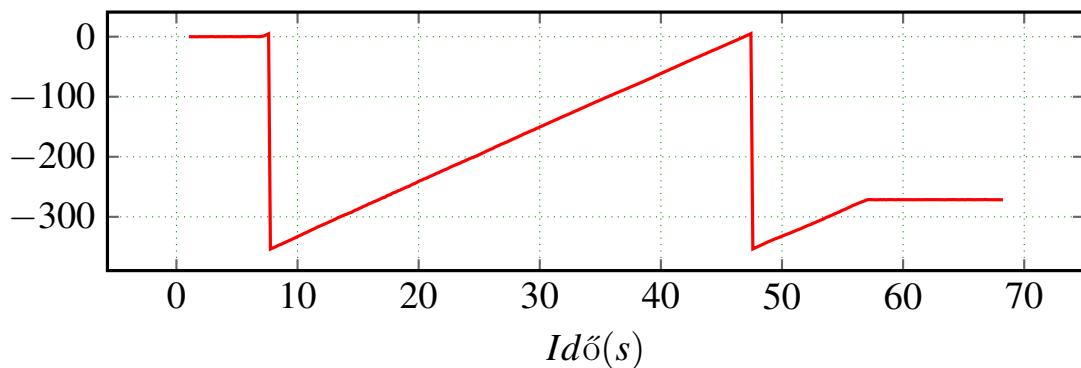
3.17. ábra. *SSMR – 4W* típusú robot pozíciója, X és Y tengelyekre bontva, keréksebességek $BL=FL=0$ és a $FR=BR=50^\circ/\text{s}$

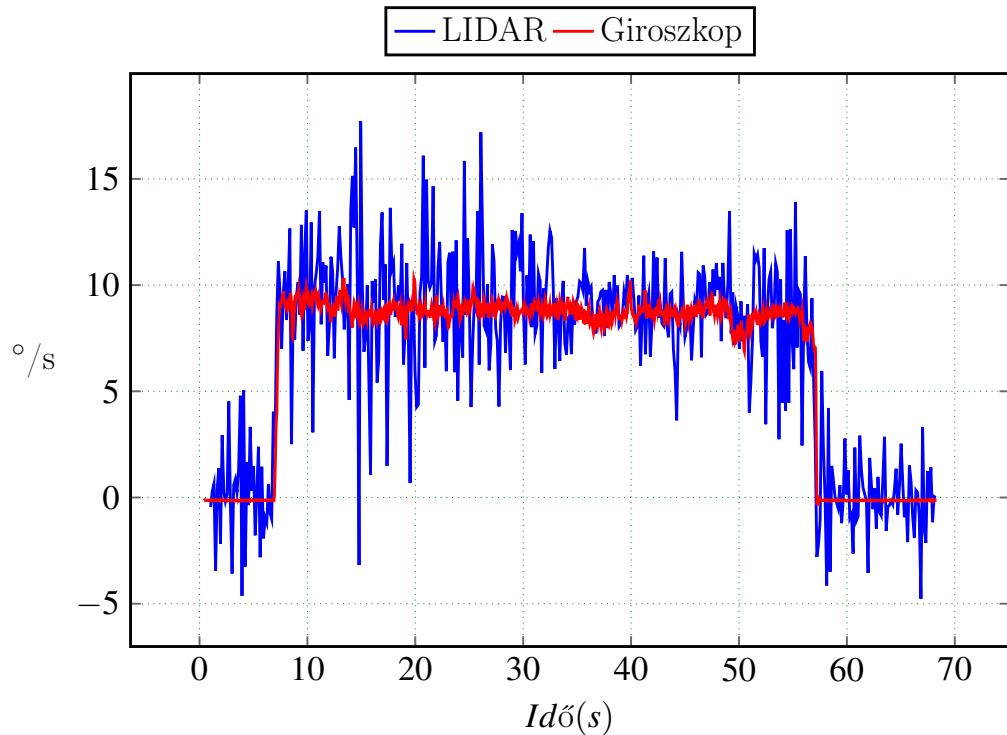
3.18. ábra. *SSMR – 4W* típusú robot által leírt pálya, kereksebességek $BL=FL=0$ és a $FR=BR=50^\circ/s$

A mérés során a fordulási szögsebesség $9^\circ/s$ látható a ábra 3.6.19 ábrán. A LIDAR és HectorMap segítségével mért abszolút szögsebesség zajosabb, mint a giroszkóp által mért. A LIDAR-al mért szögsebesség előnyösebb, mert a zajokat nem kell integrálni ahhoz, hogy megkapjuk a szögsebességet a giroszkóppal ellentében.

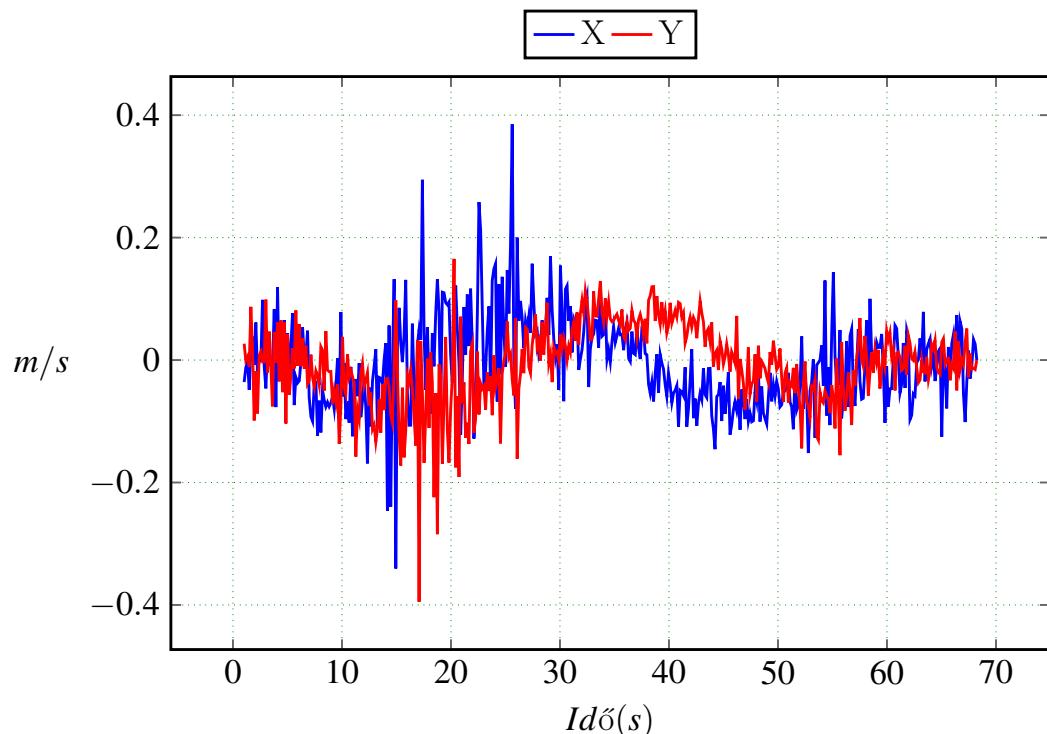
A lineáris sebességeket tekintve ábra 3.6.20 szinuszosan változnak, az X és Y tengelyeken, megfigyelhető egy 90° eltolódás az X és Y tengelyeken mért szinuszos mozgásban. A kerületi sebesség 0.1 m/s körül adható meg a forgás sugara 0.5m körülire tehető.

3.19. ábra. *SSMR – 4W* típusú robot orientációja,ha a kerékszögsebességek $BL=FL=0$ és a $FR=BR=50^\circ/s$

3.20. ábra. $SSMR - 4W$ típusú robot fordulási szögsebessége Giroszkóp és LIDAR által mért értékek, ha a kerékszögsebességek $BL=FL=0$ és a $FR=BR= 50^{\circ}/\text{s}$

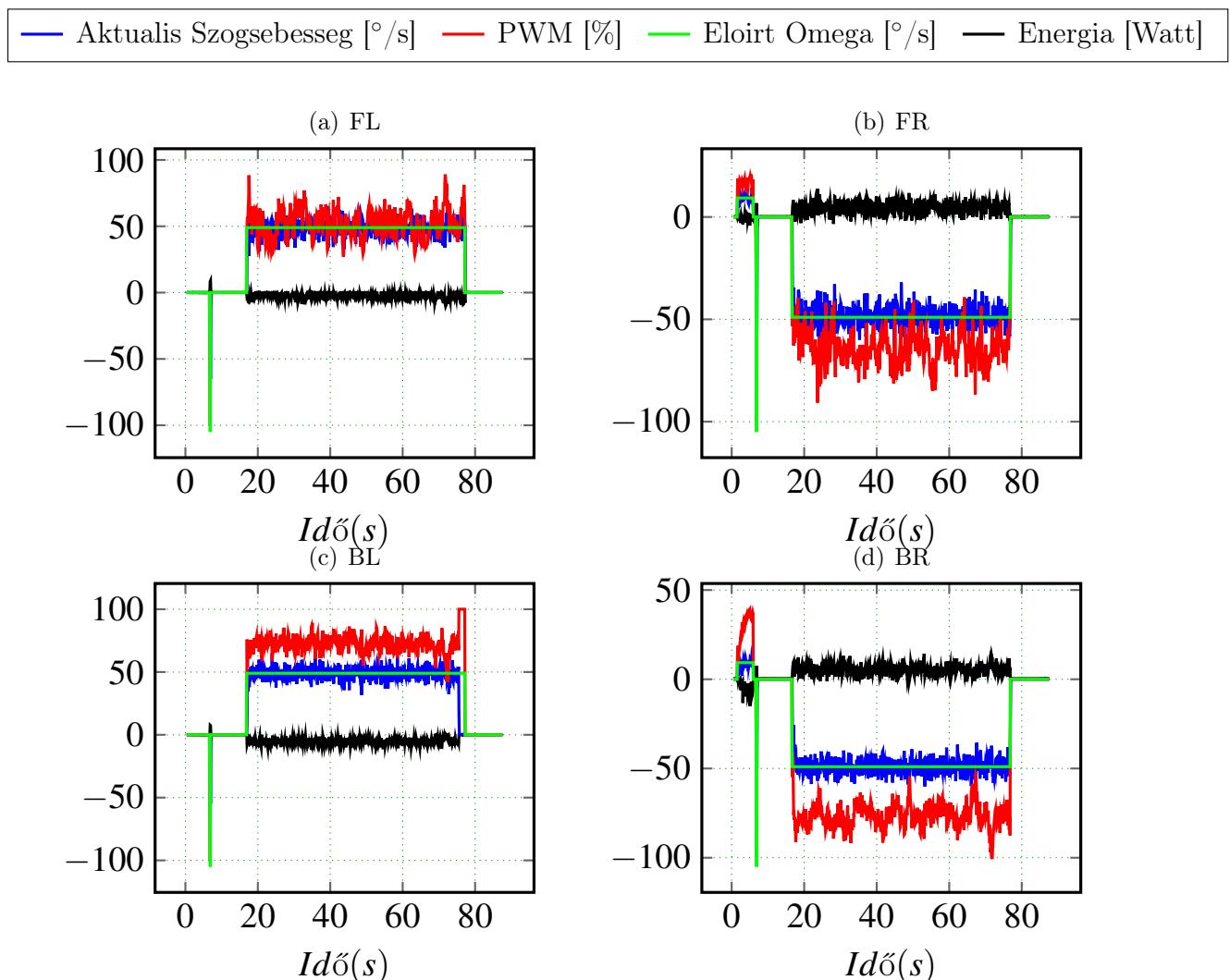

3.21. ábra. $SSMR - 4W$ típusú robot súlypontjának sebessége a globális VNR-ben, X és Y tengelyekre bontva, ha a kerékszögsebességek $BL=FL=0$ és a $FR=BR= 50^{\circ}/\text{s}$

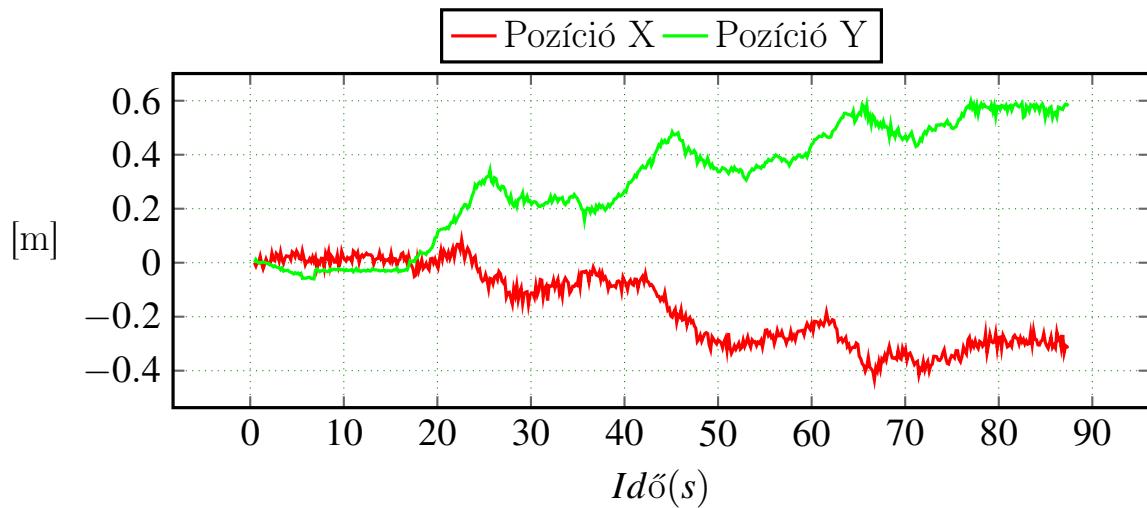
3.6.3. Kavicsos talajon helyben forgás

A ábra 3.6.23 megfigyelhető, amint a robot kavicsos talajon differenciálisan fordul 60 másodpercen keresztül, ezalatt háromszor teljen körbefordul. A pályát tekintve a robot középpontja elmozdul, az X tengelyen 0.22m-t és a Y tengelyen 0.6m-t. Az oldalirányú mozgás a nem egyenlő súrlódási erők miatt jön létre. A fordulás közben a kerekek követik az előírt referencia szögsebességeket, amint az ábra 3.6.22 ábrán is látható. A fordulási szögsebesség 20 °/s, az X és Y tengelyen való sebesség elhanyagolható nagyságú, de jelen van, mivel a robot forgási középpontja elmozdul ábra 3.6.24.

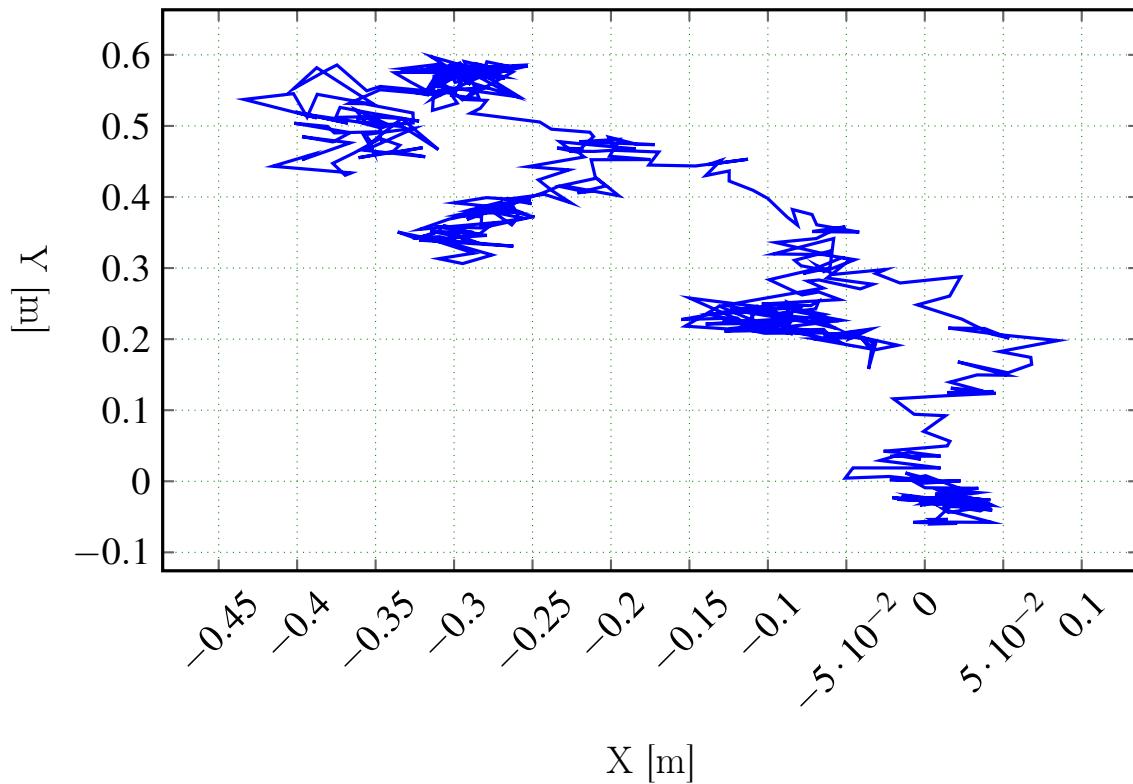
A talajon levő 0.8-1.1cm átmérőjű kavicsok miatt a súrlódások is megváltoznak, a kerekek oldalirányú súrlódásai kiesebbek lesznek, emiatt a robot könnyebben fordul. A kavicsok hasonlóképpen viselkednek a csapágyakban található görgőkhöz. Abban az esetben, ha a talajt a kavicsok nem teljes mértékben fedik be a ábra 3.6.23 látható mozgáspálya keletkezik azáltal, hogy csak néha kerül a kerék alá a gördülékeny kavics, a négy kerék eltérő nyomatékot fog kifejteni és így a robot forgásközpontja is elmozdul.

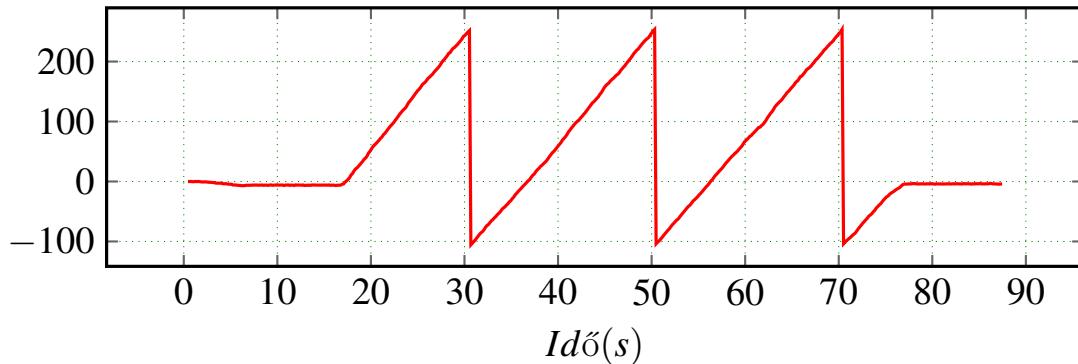
3.22. ábra. *SSMR – 4W* típusú robot mozgása, tengelyekre bontva, ha a kerék szögsebességek $BL=FL=50^{\circ}/s$ és a $FR=BR=-50^{\circ}/s$

3.23. ábra. *SSMR – 4W* típusú robot mozgása, ha a kerék szögsebességek $BL=FL=50^\circ/s$ és a $FR=BR=-50^\circ/s$

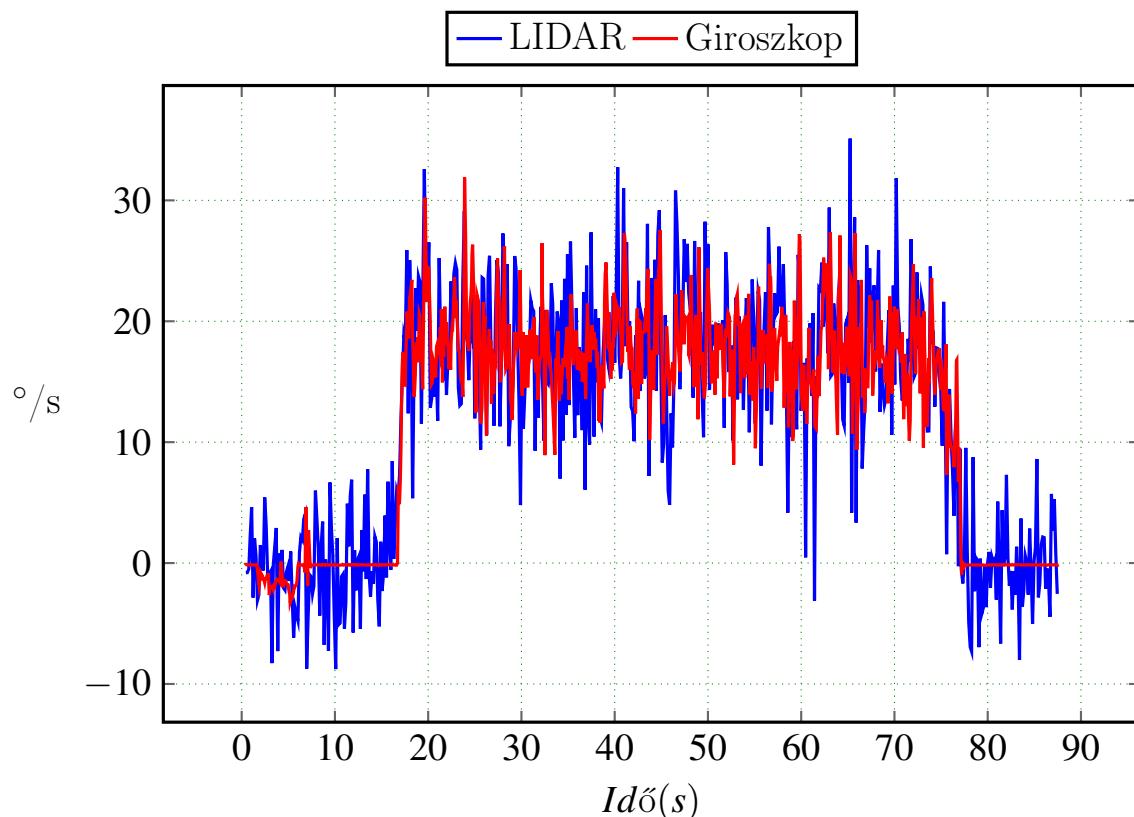

3.24. ábra. *SSMR – 4W* típusú robot által leírt pálya, ha a kerék szögsebességek $BL=FL=50^\circ/s$ és a $FR=BR=-50^\circ/s$

3.25. ábra. *SSMR – 4W* típusú robot orientációja, ha a kerék szögsebességek $BL=FL=50^\circ/s$ és a $FR=BR=-50^\circ/s$

A ábra 3.6.20 és a ábra 3.6.26 összehasonlítva, megfigyelhető, hogy a Giroszkóp által mért érték zajosabb, ha a robot fordulási sebessége nagyobb, míg a LIDAR és a HectorMap szögsebessége nem zajosodik ilyen mértékben.

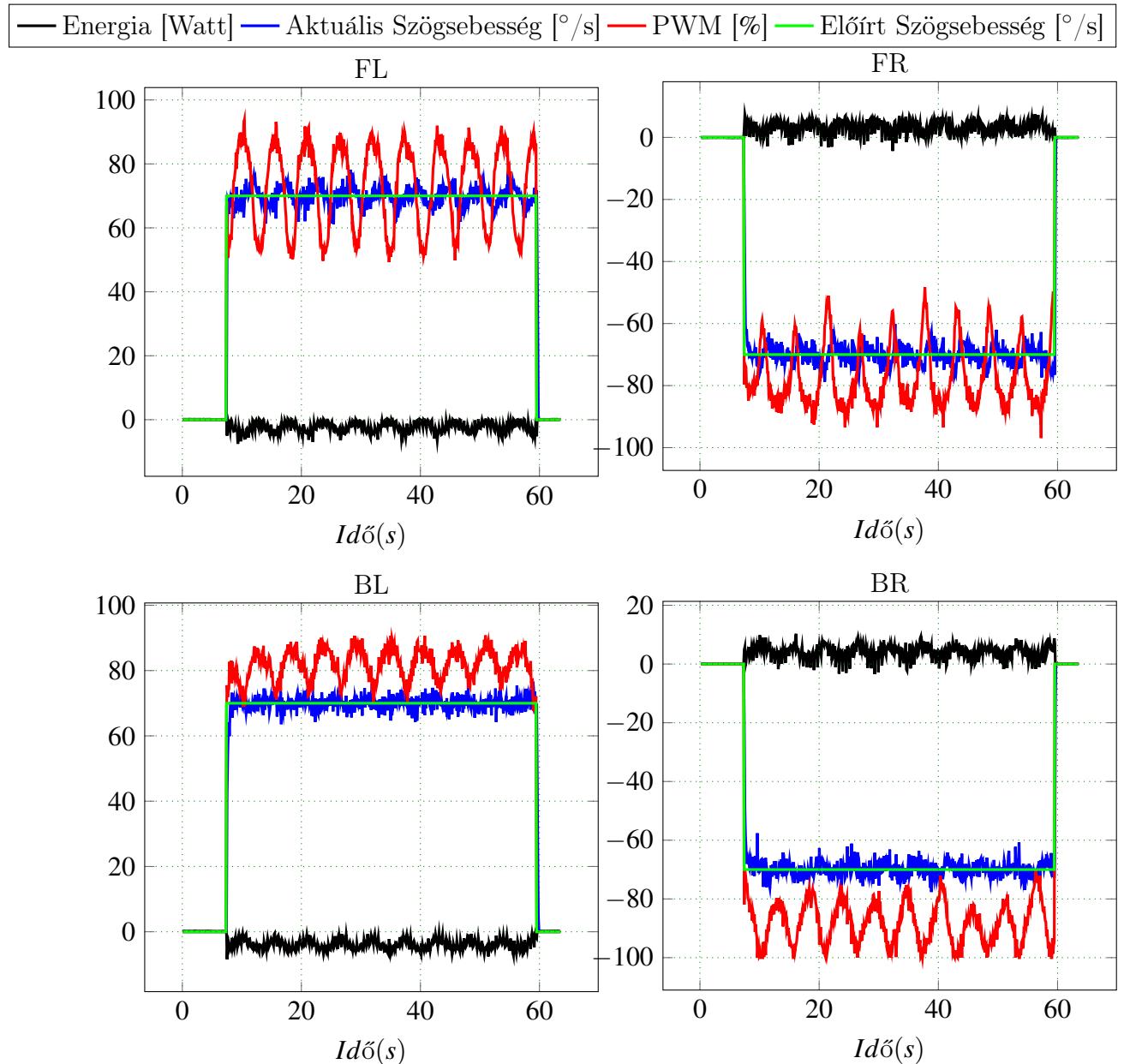
3.26. ábra. *SSMR – 4W* típusú robot fordulási szögsebessége Z tengely körül, ha a kerék szögsebességek $BL=FL=50^\circ/s$ és a $FR=BR=-50^\circ/s$

3.6.4. Márvány padlón helyben forgás

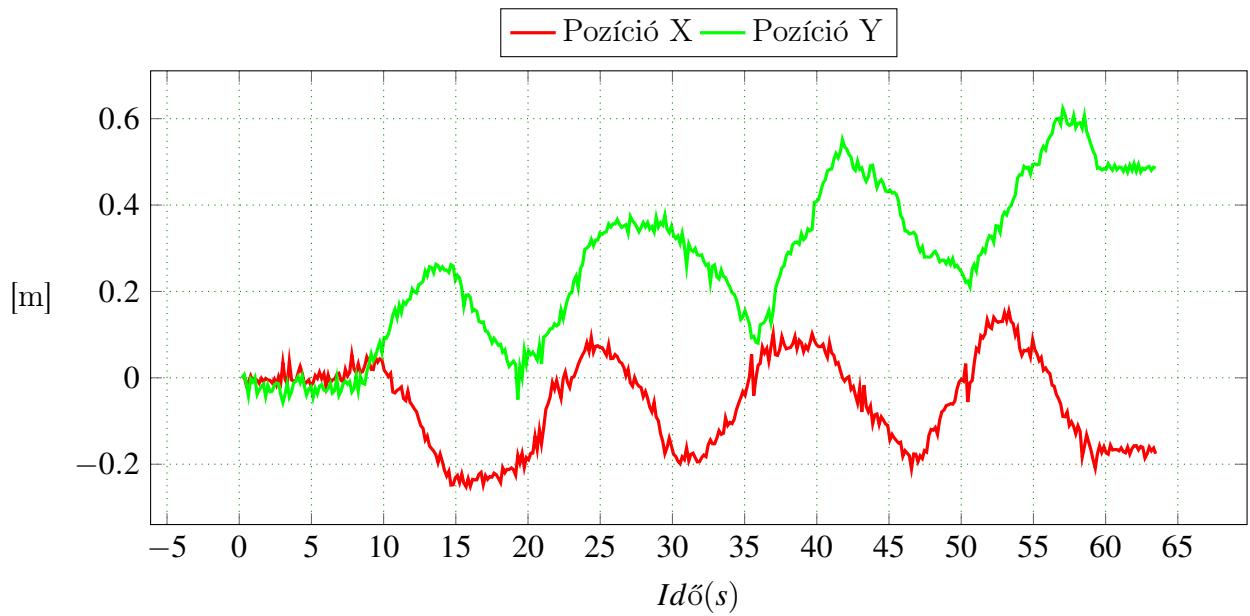
A ábra 3.6.28 megfigyelhető, amint a robot márvány padlón differenciálisan fordul 50 másodpercen keresztül, ezalatt háromszor teljes körbefordul. A pályát tekintve a robot központja elmozdul, az X és a Y tengelyen is. Az oldalirányú mozgás a nem egyenlő súrlódási erők miatt jön létre. A fordulás közben a kerekek követik az előírt referencia szögsebességeket, amint az

ábra 3.6.27 ábrán is látható. A fordulási szögsebesség $25^{\circ}/s$, nagyobb, mint a ábra 3.6.26, mivel nagyobb referencia értékek íródtak elő a kerekeknek.

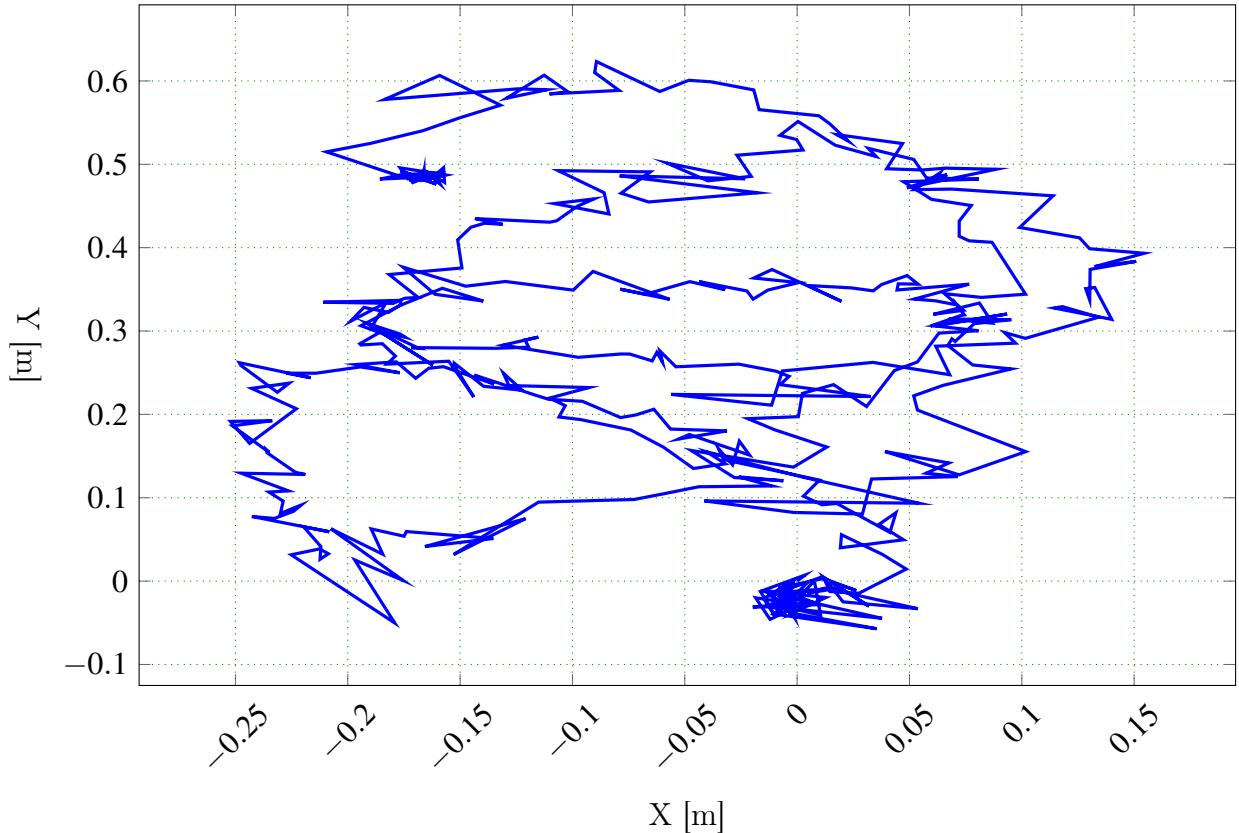
A szabályzók működése közben a kitöltési tényező hullámzik minden a négy kerék esetében, ami a többi mérés esetében nem fordult elő.

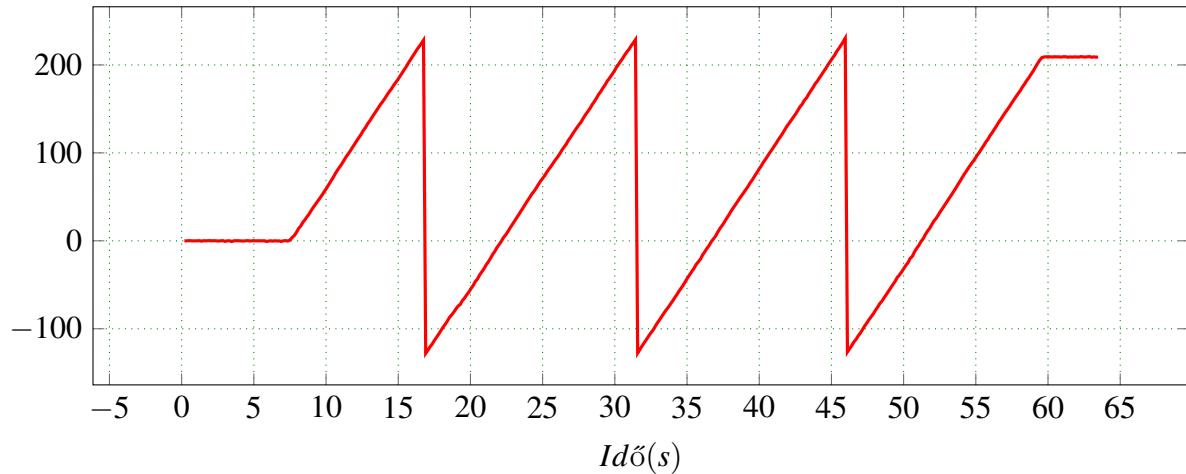
3.27. ábra. $SSMR-4W$ típusú robot mozgása, tengelyekre bontva, ha a kerék szögsebességek $BL=FL=70^{\circ}/s$ és a $FR=BR=-70^{\circ}/s$

3.28. ábra. *SSMR-4W* típusú robot mozgása, ha a kerék szögsebességek $BL=FL=70^\circ/s$ és a $FR=BR=-70^\circ/s$

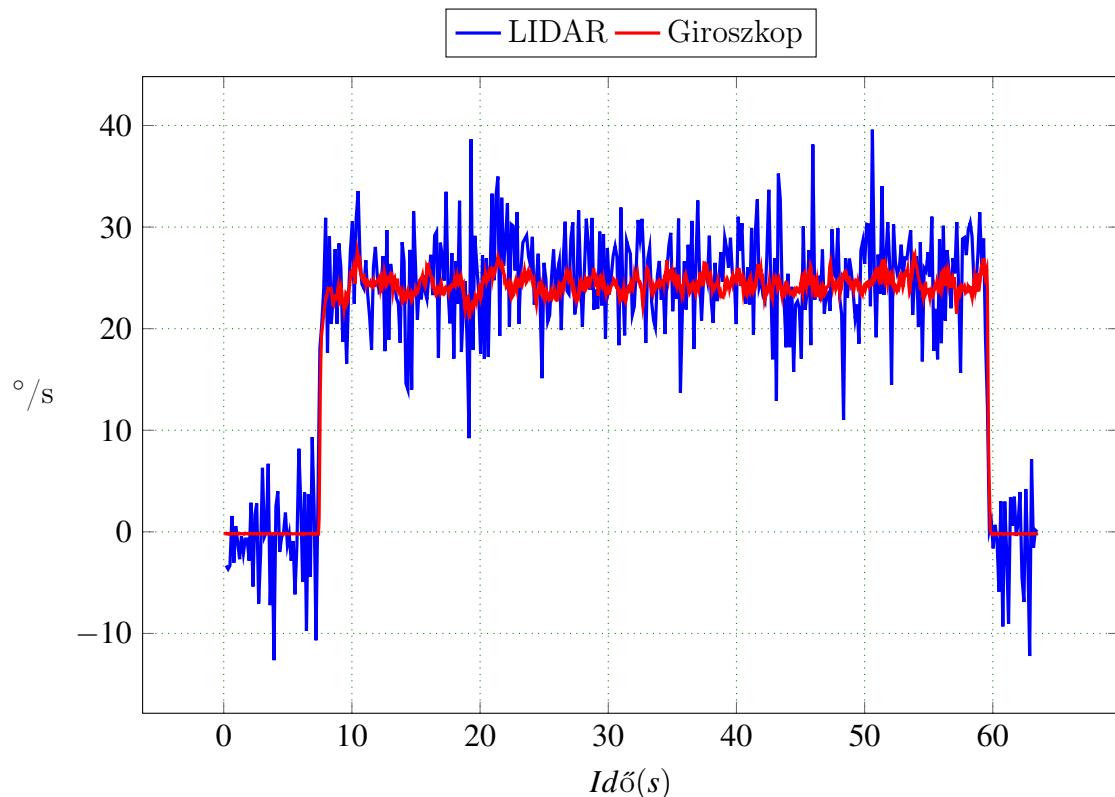

3.29. ábra. *SSMR-4W* típusú robot által leírt pálya, ha a kerék szögsebességek $BL=FL=70^\circ/s$ és a $FR=BR=-70^\circ/s$

3.30. ábra. *SSMR – 4W* típusú robot orientációja, ha a kerék szögsebességek $BL=FL=70^\circ/s$ és a $FR=BR=-70^\circ/s$

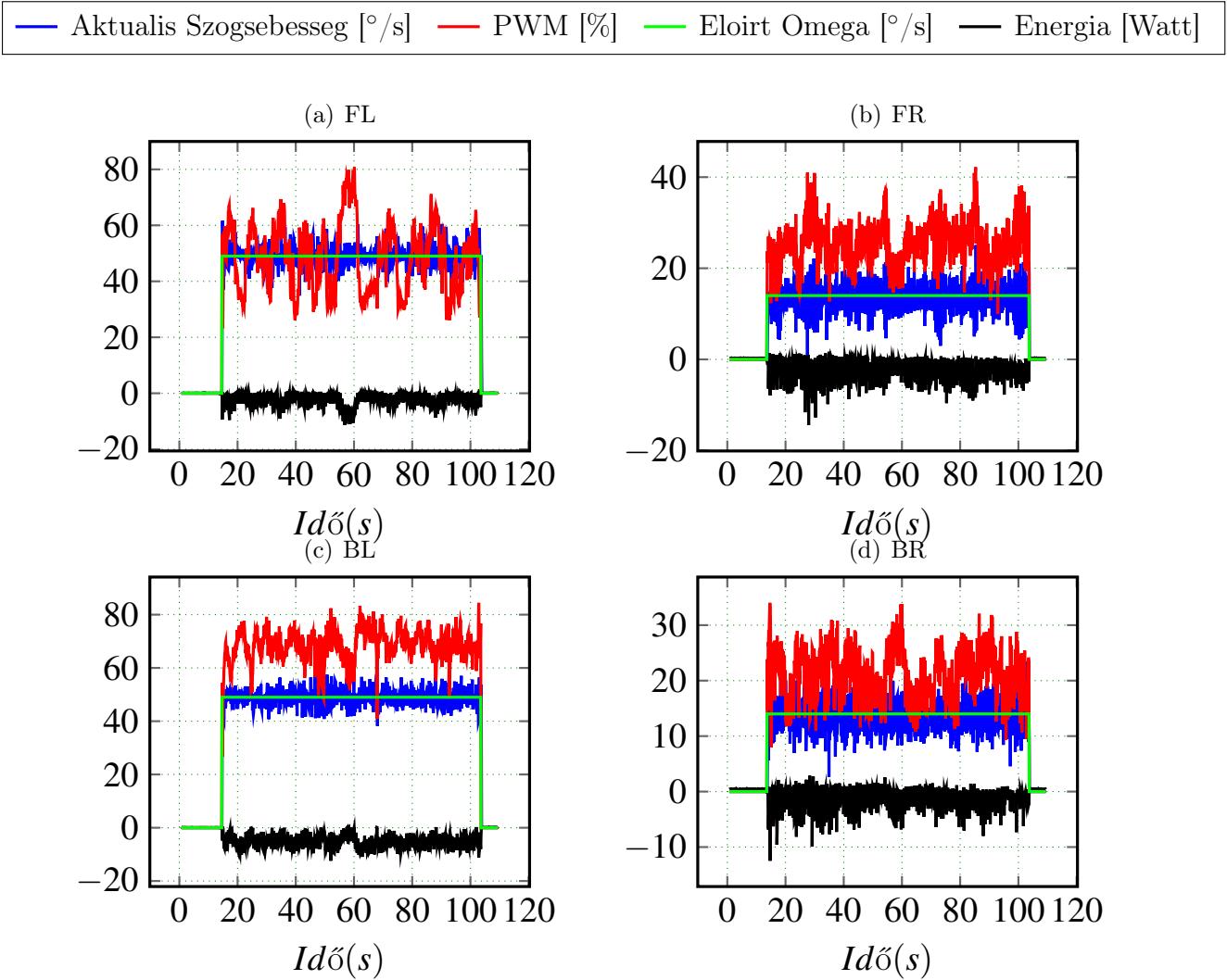
A ábra 3.6.31 megfigyelhető, hogy a LIDAR által mért szögsebesség sokkal kevésbé zajos, mint ábra 3.6.20, amiatt, hogy a márvány padló sokkal egyenesebb, mint a kavicsos talaj, így nincsenek jelen kisebb-nagyobb bukkánok, amik zajforrásként jelenek meg a LIDAR térképezés számára.

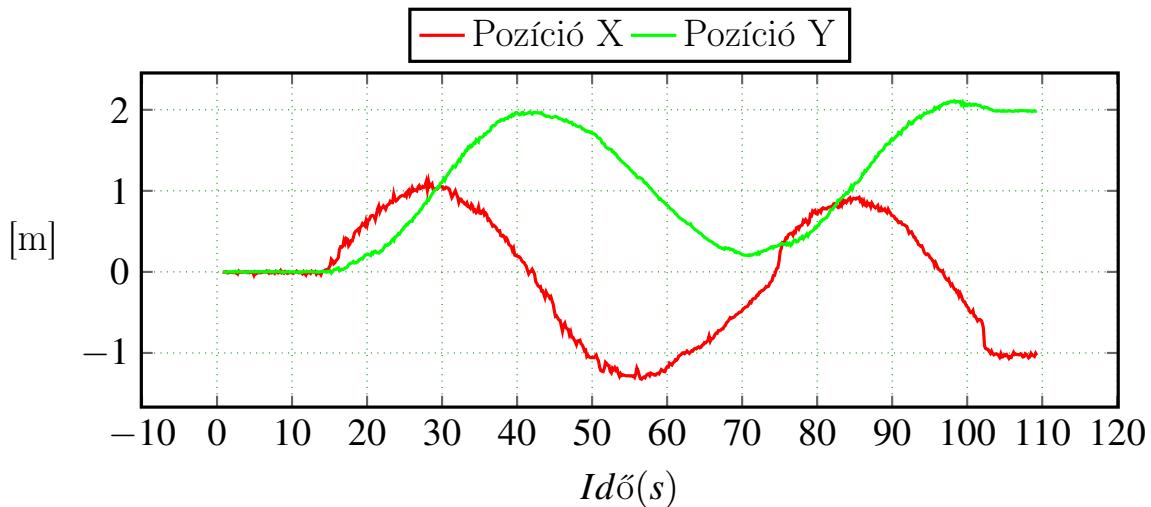
3.31. ábra. *SSMR – 4W* típusú robot fordulási szögsebessége Z tengely körül, ha a kerék szögsebességek $BL=FL=70^\circ/s$ és a $FR=BR=-70^\circ/s$

3.6.5. Kavicsos talajon körpályán 50/15

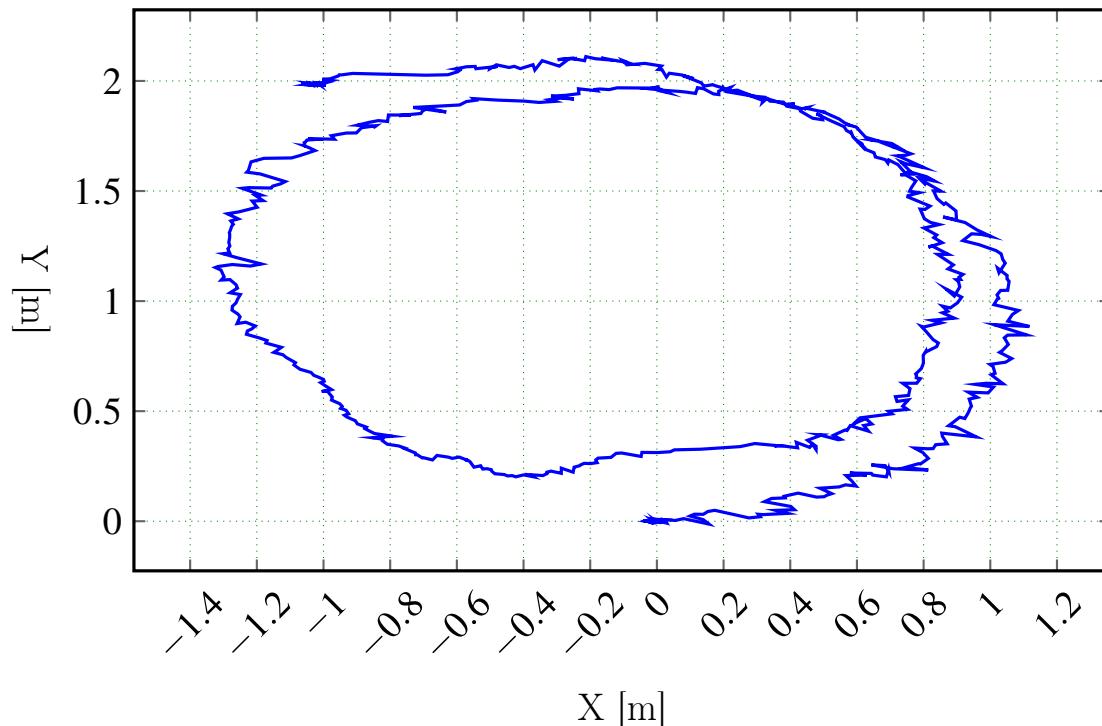
A ábra 3.6.33 megfigyelhető, amint a robot kavicsos talajon differenciálisan fordul 80 másodpercen keresztül, ezalatt másfél szer körbefordul.

3.32. ábra. *SSMR – 4W* típusú robot mozgása, tengelyekre bontva, keréksebességek $BL=FL=50^{\circ}/s$ és a $FR=BR=15^{\circ}/s$

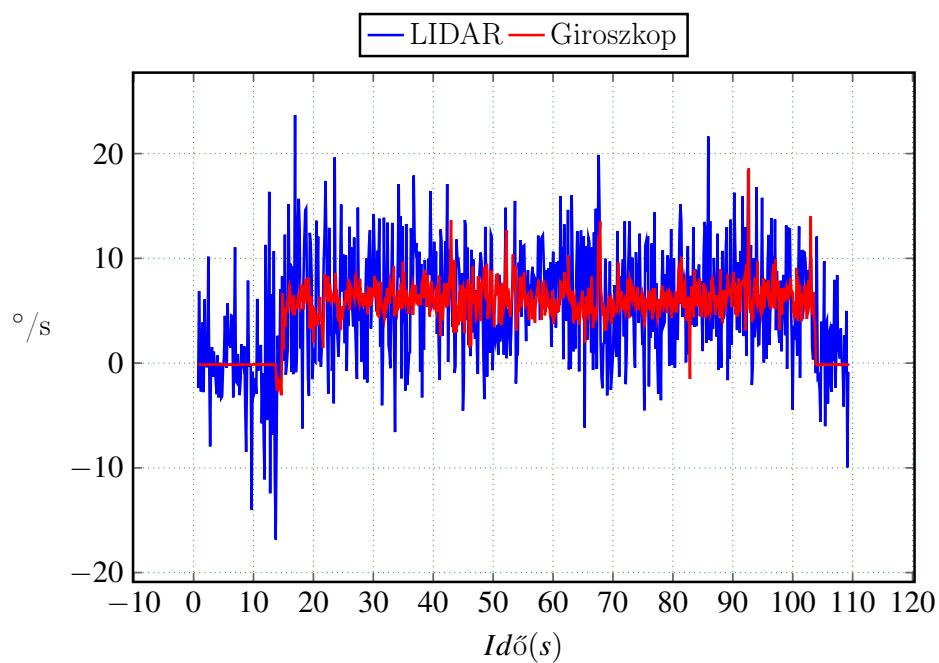

3.33. ábra. *SSMR – 4W* típusú robot mozgása, tengelyekre bontva, kerékszögsebességek $BL=FL=50^{\circ}/s$ és a $FR=BR=15^{\circ}/s$

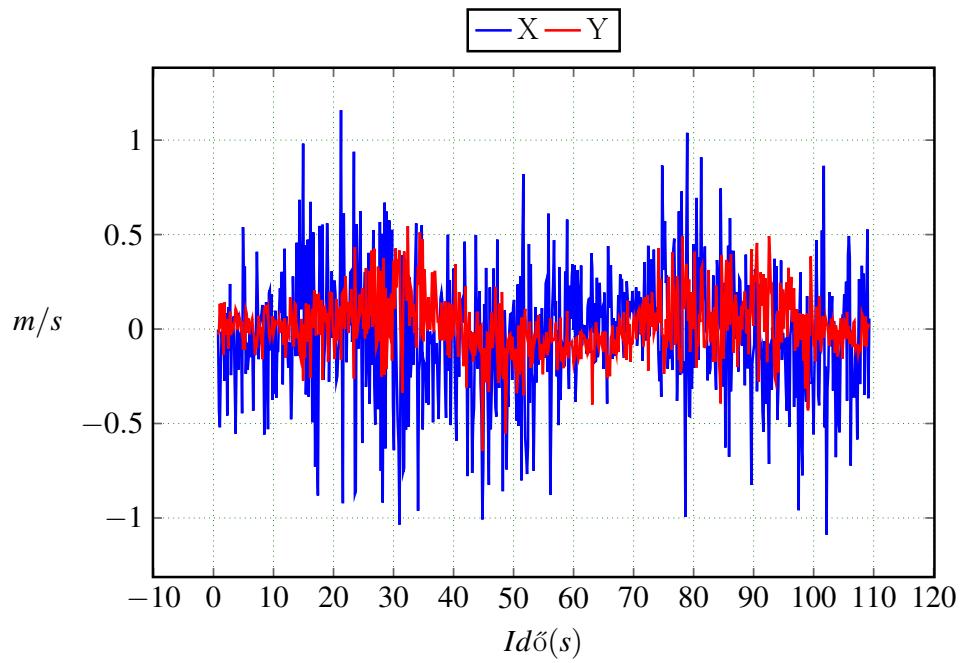

3.34. ábra. *SSMR – 4W* típusú robot által leírt pálya, kerékszögsebességek $BL=FL=50^\circ/s$ és a $FR=BR=15^\circ/s$

A körpályán, mozgás során a robot eltér a szabályos körtől, és látható a ábra 3.6.34 ábrán. A mérések nyílt hurokban történnek, nincs szabályzókör a pozícióra és a sebességekre. A szögsebességet tekintve a robot $7^\circ/s$ szögsebességet generál.

3.35. ábra. *SSMR – 4W* típusú robot fordulási szögsebessége, kerékszögsebességek $BL=FL=50^\circ/s$ és a $FR=BR=15^\circ/s$

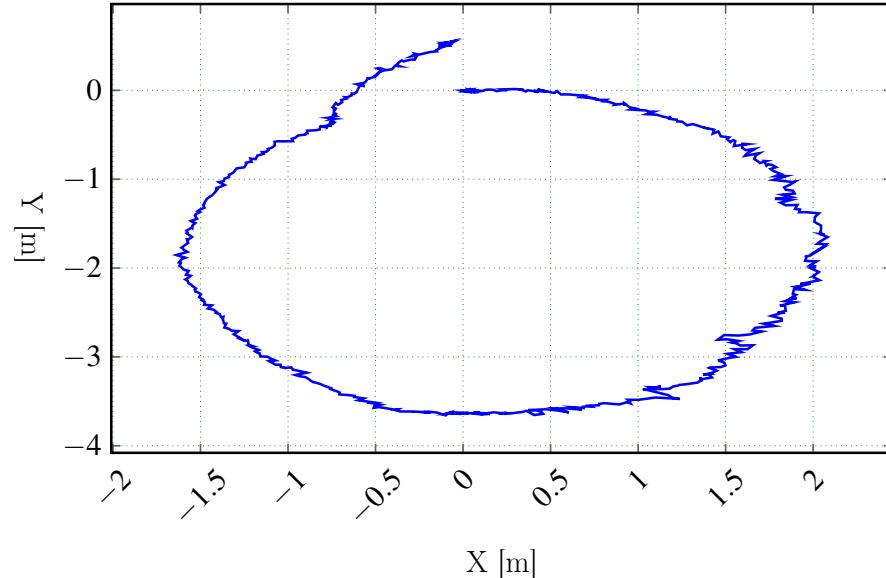

3.36. ábra. $SSMR - 4W$ típusú robot egyenesvonalú sebességei, kerékszögsebességek $BL=FL=50^\circ/s$ és a $FR=BR=15^\circ/s$

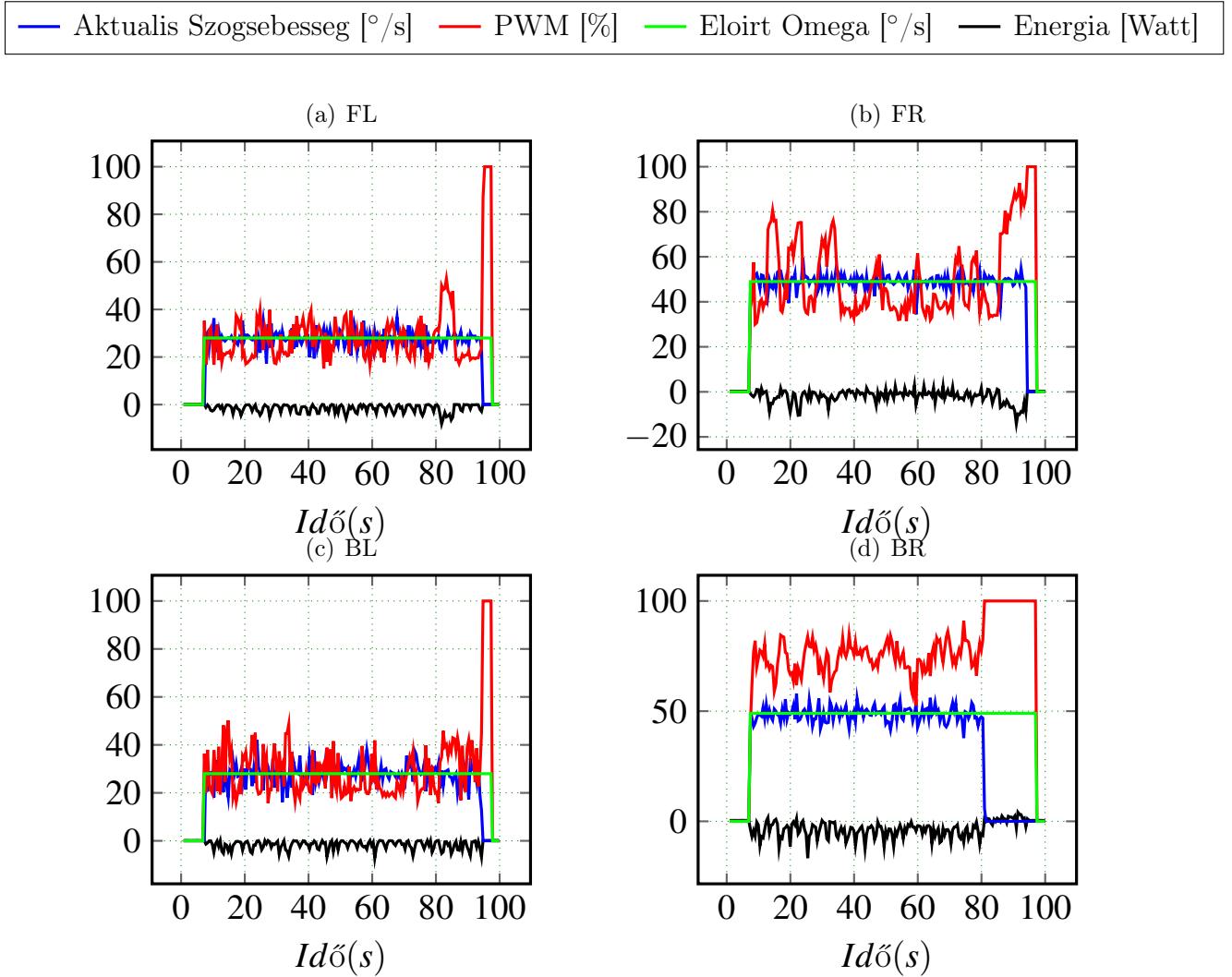
A robot sebességét tekintve a ábra 3.6.36 látható, hogy szinuszosan változik a pozícióhoz hasonlóan, a robot kis sebességű mozgása miatt a mérés zajos.

3.6.6. Kavicsos talajon körpályán 50/25

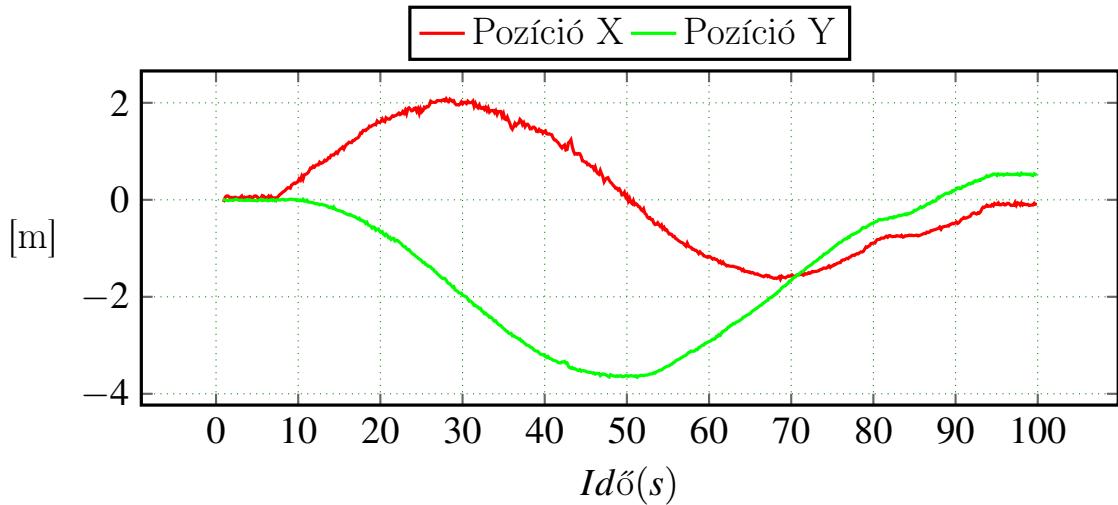
Az alábbi mérések nél 80-90s között a robot jobboldali kerekeit vezérlő H-híd túlmelegedése miatt a beléjük épített védelmi funkciónak köszönhetően leálltak, így a jobboldali kerekek leblokkoltak, így a mozgás pályája is megváltozott. A körpálya sugara 1.8m re tehető.

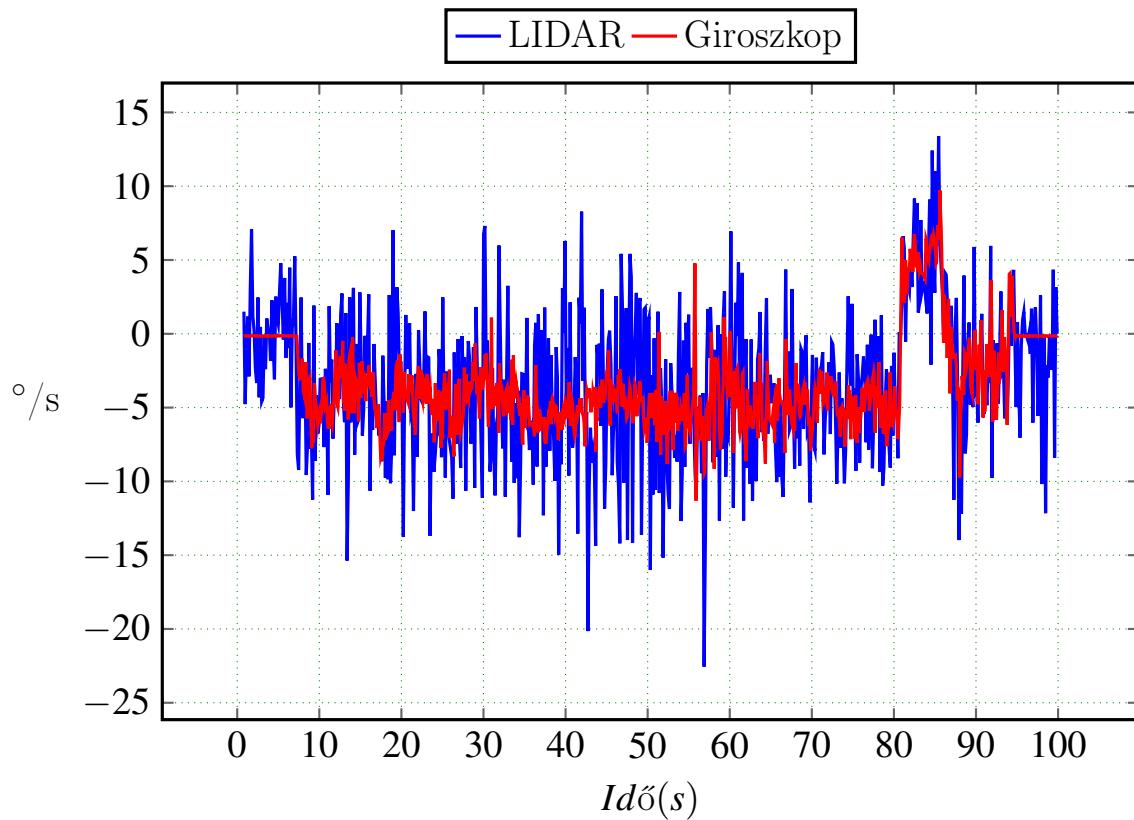
3.37. ábra. $SSMR - 4W$ típusú robot által leírt pálya, ha kerékszögsebességek $BL=FL=25^\circ/s$ és a $FR=BR=50^\circ/s$

3.38. ábra. *SSMR – 4W* típusú robot motorvezérlő jelei, ha kerékszögsebességek $BL=FL=25^{\circ}/s$ és a $FR=BR=50^{\circ}/s$

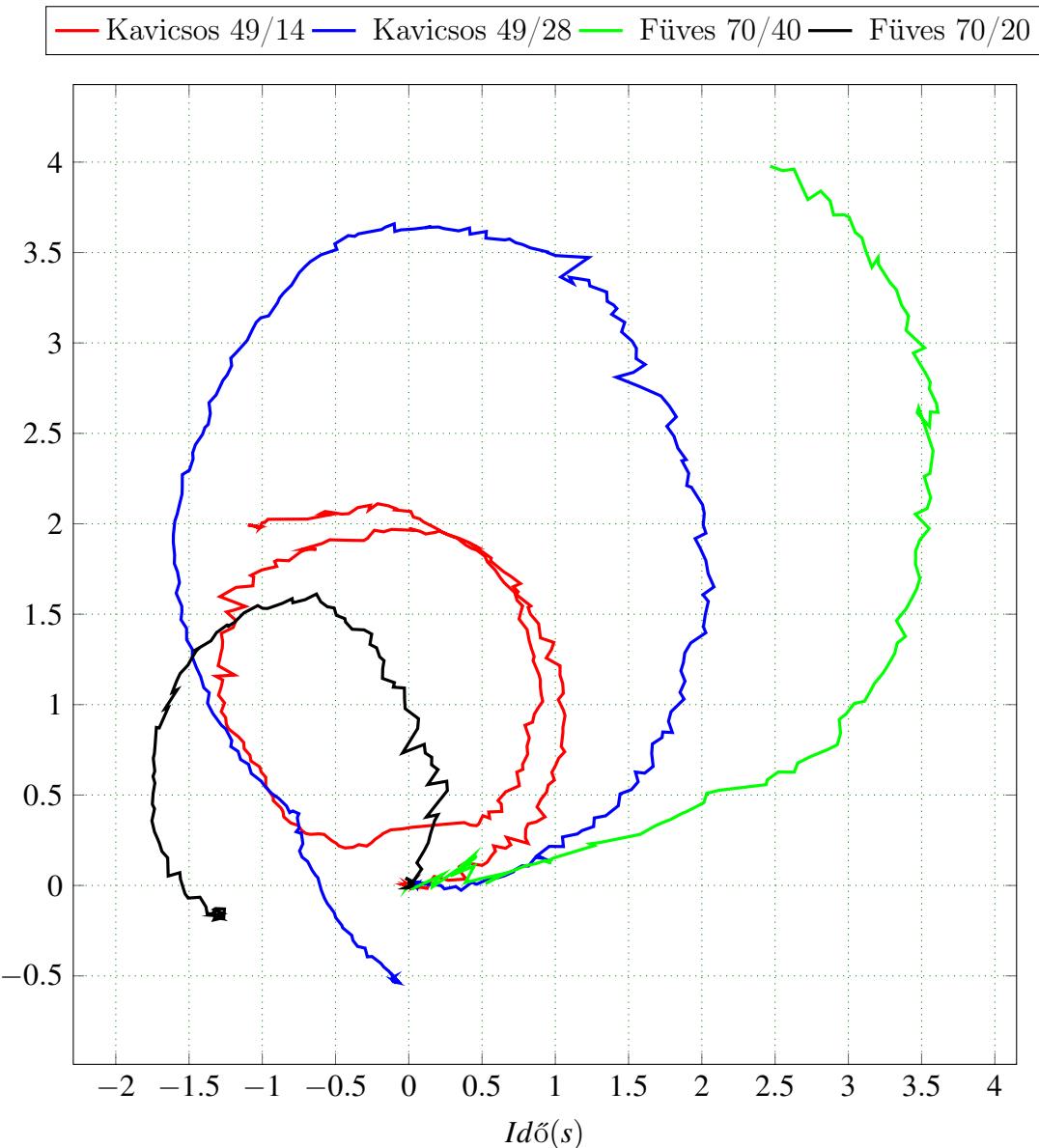

3.39. ábra. *SSMR – 4W* típusú robot mozgása, tengelyekre bontva, ha kerékszögsebességek $BL=FL=25^{\circ}/s$ és a $FR=BR=50^{\circ}/s$

3.40. ábra. $SSMR - 4W$ típusú robot fordulási szögsebessége, ha kerékszögsebességek $BL=FL=25^{\circ}/s$ és a $FR=BR=50^{\circ}/s$

A lenti ábrán látható a kavicsos illetve füves terepen mért körpályák ábrázolása kétfelé körpályát irtunk elő, a füves talajon nagyobb sebességű haladtunk.

3.41. ábra. Különböző körpályák

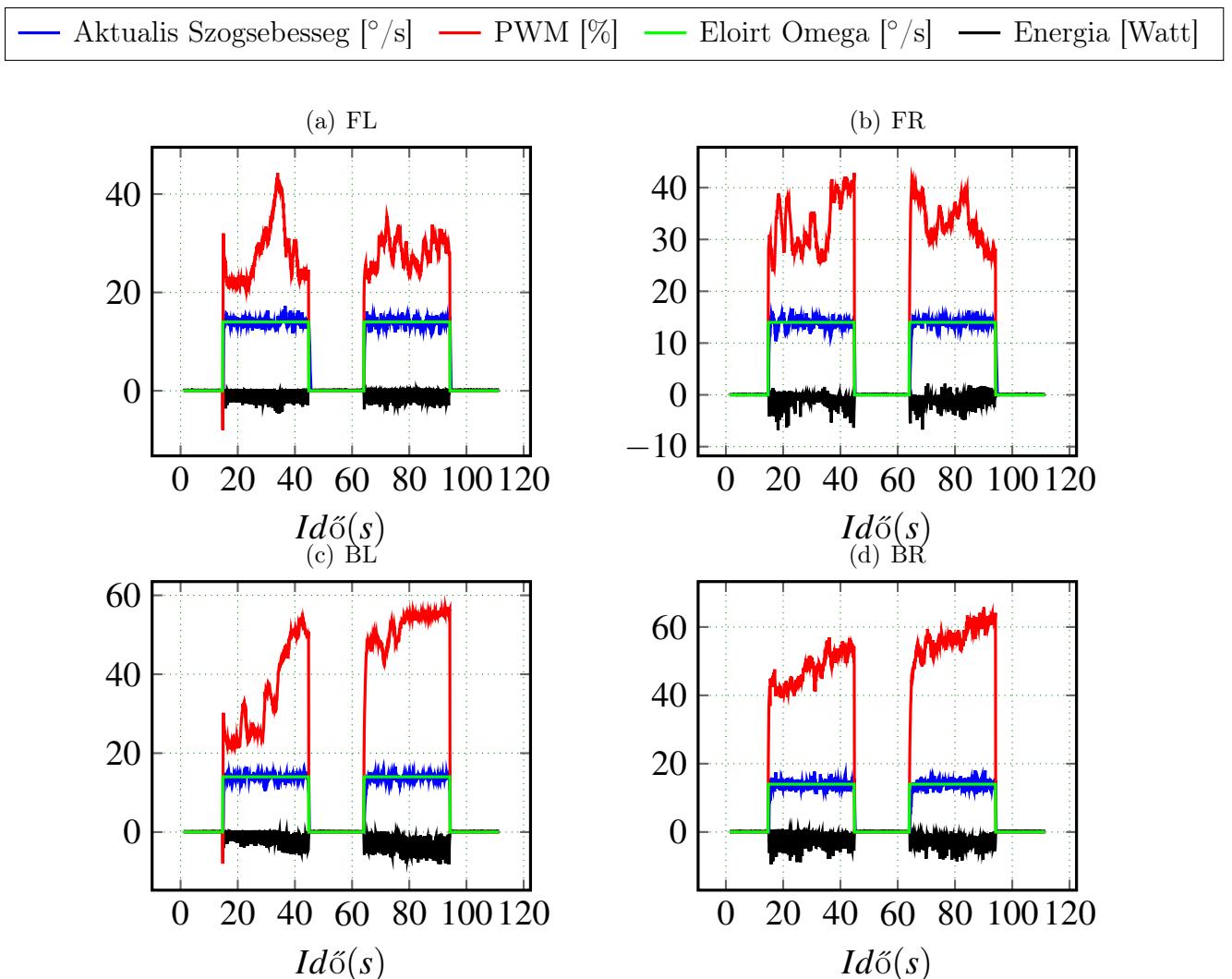
3.6.7. Homokos Lejtő

A lejtő meredeksége 45° , a szerkezete homokos, nagyobb méretű szilárd darabokkal, amelyek elérik a 4cm átmérőt is. A lejtőt az FL és FR kerekekkel közelítjük meg, így a BL és BR kerekekre nagyobb merőleges nyomóerő jut. A ábra 3.6.43 látható a PWM beavatkozó jelek a BL és BR kerekeken 20% nagyobb beavatkozó jel szükséges ugyanannak a referencia jelnek a követésére.

A kerekek előírt forgási sebessége $15^\circ/\text{s}$, 0.5m ábra 3.6.42 megtétele után a BL és a BR kerekek 10 cm mélyen a homokba süllyedtek és a robot elakadt ábra 3.6.42. Egy másik észrevétel, hogy a FL és FR kerekek egyáltalán nem süllyedtek be a talajba forgás közben, ami a kisebb merőleges nyomóerőnek tulajdonítható.

3.42. ábra. Homokbat súlyet kerek 45° lejtön, 10 cm mélyen, elakadt robot a lejtőn 0.5m megtett után

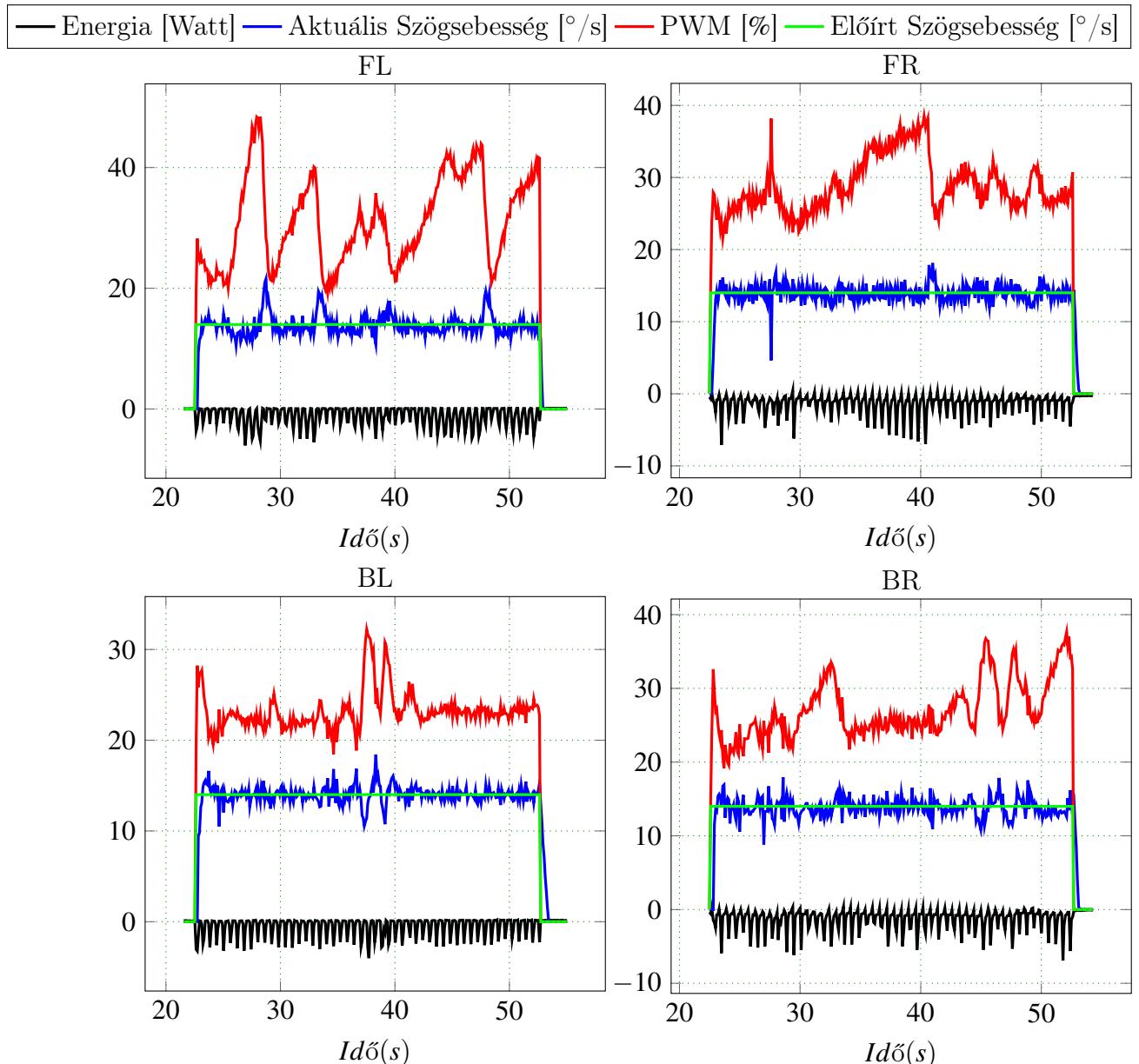

3.43. ábra. Homokos és kavicsos lejtőn felfele mozgás

3.6.8. Lépcsőn

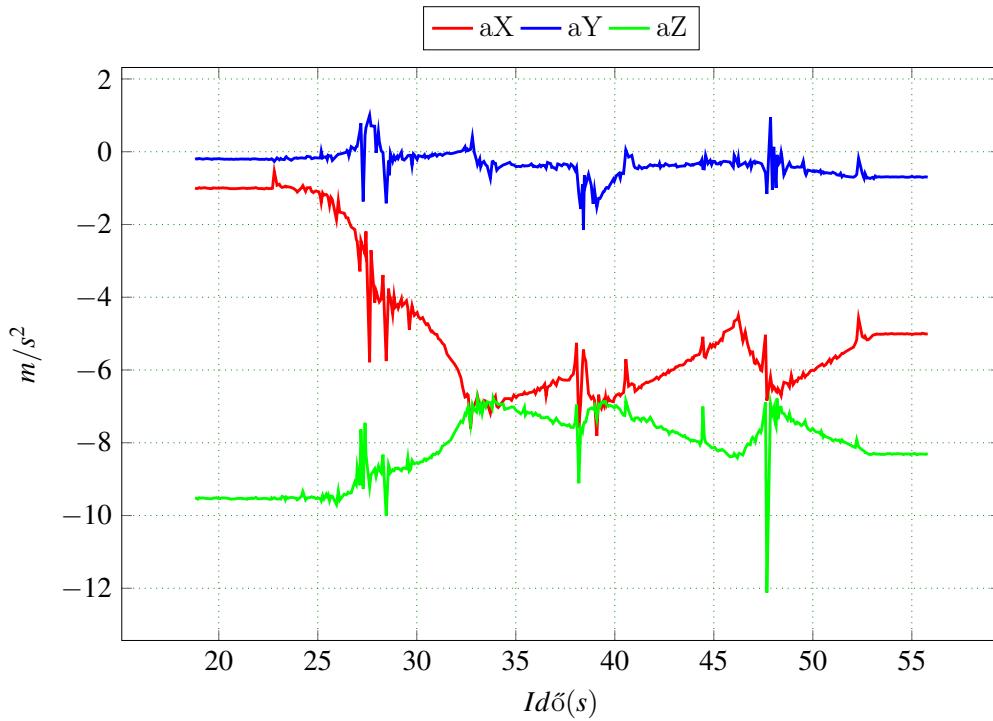
A következő mérések során a robot egy 40 °lépcsőn lefele és felfele is mozog, a lépcsőre merőleges irányban. A robot viselkedése a mozgás során, lefele könnyedén megy gond nélküli, felfele viszont a kerekek a következő lépcsőfok éléről lecsúszva visszaesnek.

A ábra 3.6.44 látható, amint a lépcsőn lefele, a mozgató motorok mért értékei és a ábra 3.6.47 visszafelé mozgás során a mért értékek. A beavatkozó jel nagysága 10% -al nagyobb visszafelé mozgás során. A mérések elvégzésekor a hajtást végző motorok a kisebbik áttételfokozatban voltak, így nagyobb forgatónyomatéket adtak le.

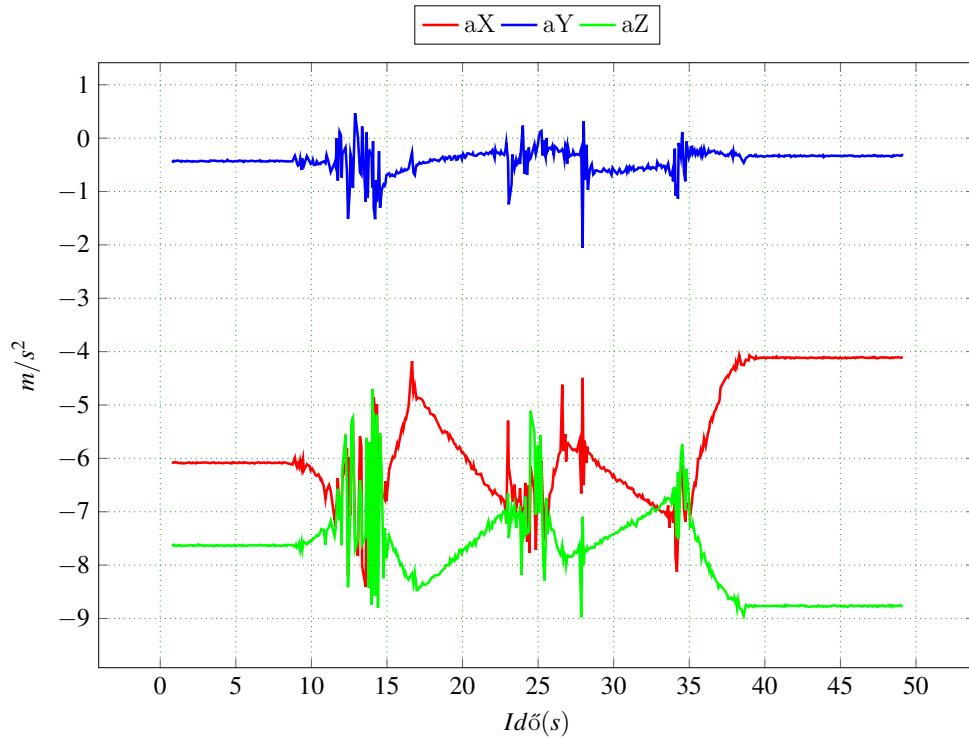

3.44. ábra. Lépcsőn lefele mozgás.

A roboton IMU szenzor által mért értékek mutatják, amint a $g = 9.81 \text{m/s}^2$ gravitációs gyorsulás megjelenik a aZ tengelyen ábra 3.6.45. Kezdetben a robot vízszinteshez közeli állapotban van X és Y. A lépcsőn lefele mozgás során a g fokozatosan átevődik az aX tengelyre is amiatt, hogy a robot előre dől. A robot három lépcsőfokon halad át ami látható az ábrán is.

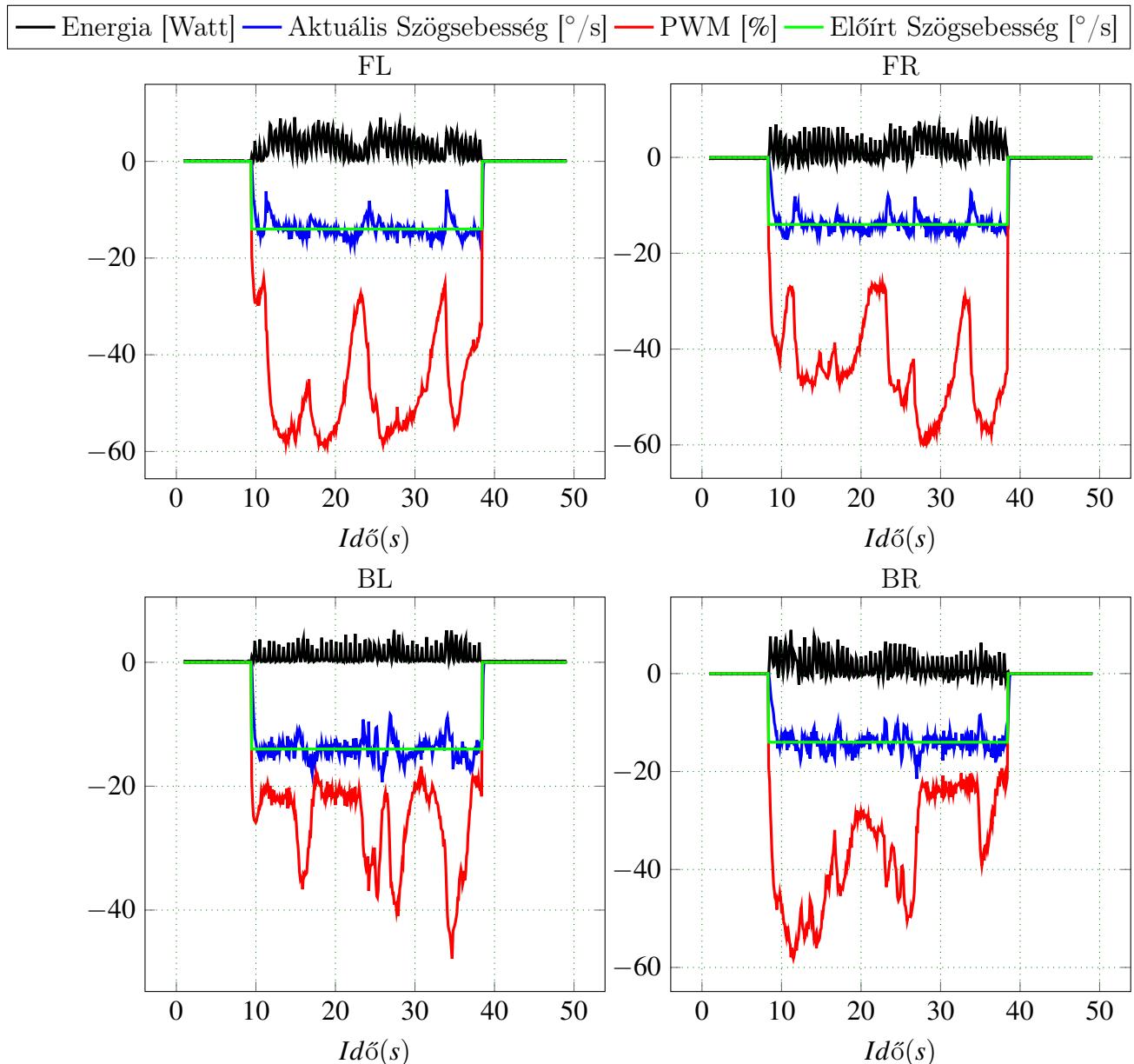
3.45. ábra. Lépcsőn lefele mozgás, három lépcsőfok.

3.46. ábra. Lépcsőn felfele mozgás, kétlépcsőfok.

A lépcsőn felfele mozgás során a robot az előző állapotból indul visszafele. Azokban a pillanatokban, amikor a kerekek lecsúsznak a lépcső éléről, a kerekek szögsebessége megnő, mert a súrlódási erő lecsökken.

Az ábra 3.6.47 az *FL* és *FR* kerekeken nagyobb beavatkozó jel esik, amiatt, hogy megnő a merőleges nyomóerő.

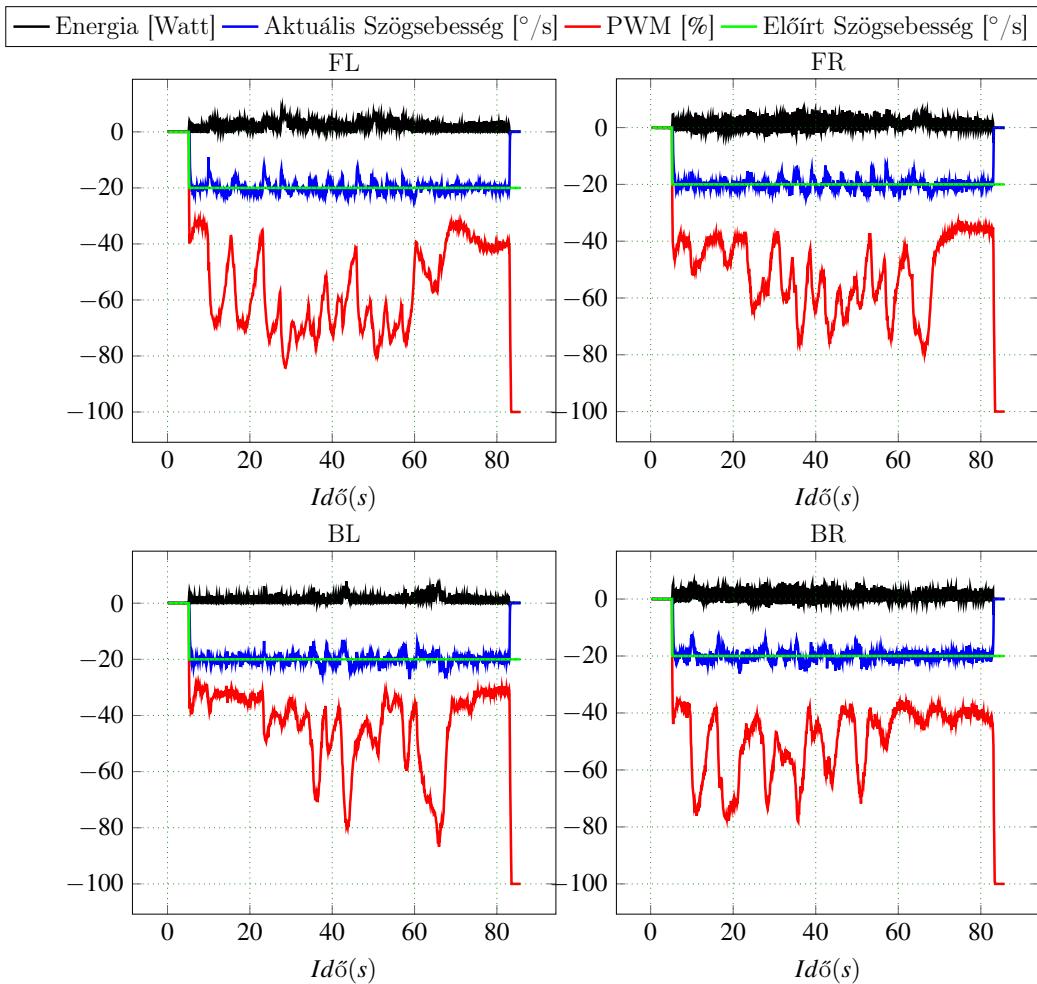

3.47. ábra. Lépcsőn felfele mozgás

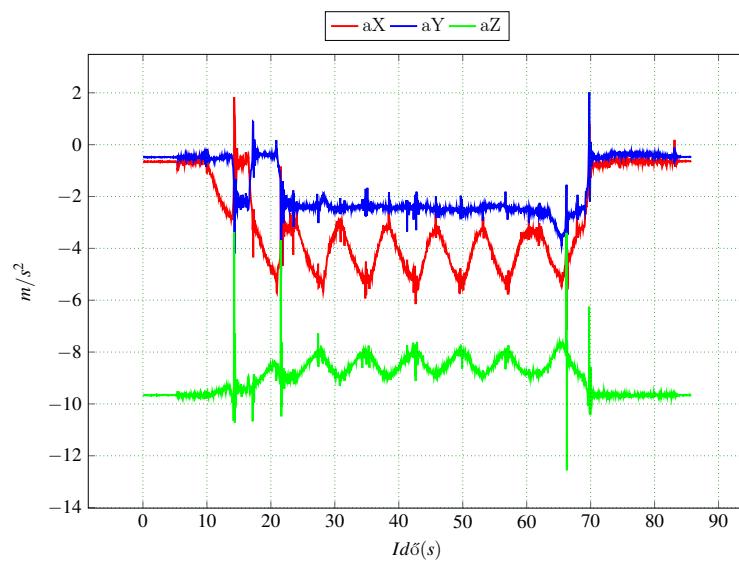
Abban az esetben, ha a rontottal 90° kisebb szög alatt közelítjük meg a lépcsőt, akkor a robot mozgása a lépcsőn felfele könnyebben tud haladni. Ha a robot súlypontja hátul van és így közelítjük meg a lépcsőt, megtörténhet az, hogy a robot eleje elemelkedik és hátrabukik amiatt, hogy a hátsó kerekek beszorulnak a lépcsőfokba és a nyomaték így elemeli az első kerekeket.

Összevetve a ábra 3.6.46 és a ábra 3.6.49 látható, hogy minden esetben az X és Y tengelyen tapasztaltunk bukdácsolást, ha 60° szög alatt közelítjük meg, akkor az Y tengelyen is megjelenik egy dőlési szög.

A pwm kitöltési tényezőjét tekintve az első kerekek minden esetben nagyobb kitöltési tényezővel dolgoznak amiatt, hogy a robot hattal megy fel a lépcsőn, a hátsó részben találhatóak az akkumulátorok.

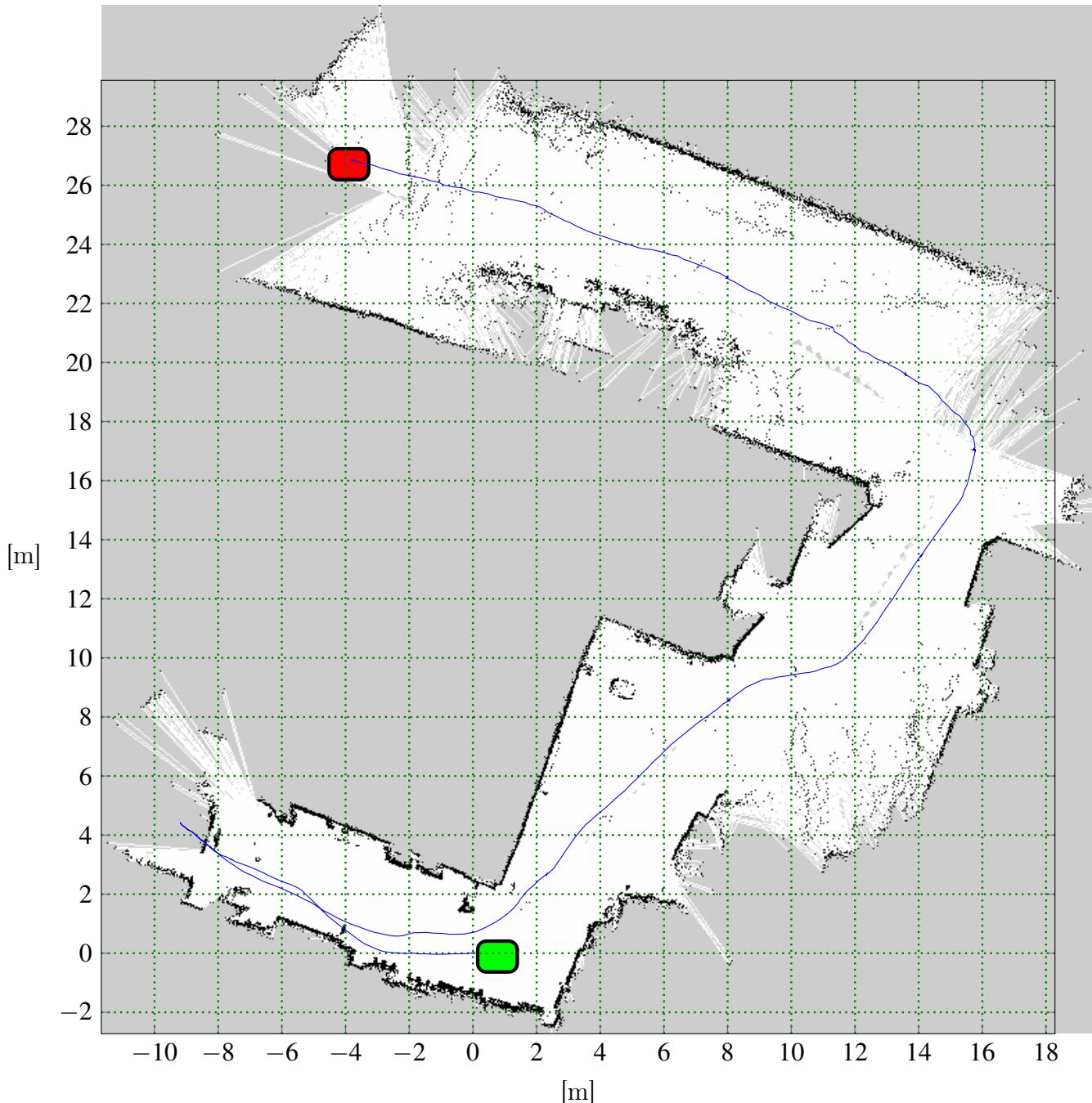
3.48. ábra. Lépcsőn 60° irányból felfele haladva 8 s.

3.49. ábra. Lépcsőn felfele mozgás 60° szöget bezárva a lépcsőfokokkal.

3.6.9. Ismeretlen terep térképezése és robot lokalizálása (SLAM)

A mérés során egy 25x30m udvart jártunk be a robottal távirányítóval vezérelve. A roboton található LIDAR és HectorSlam segítségével a ?? látható térképet készítettem el. A mérés során azt tapasztaltam, hogy a fixen álló nagyobb tárgyakhoz képest jól megtudja határozni a robot pozíóját. Abban az esetben, ha LIDAR üveget lát vagy magasra nőtt füves terepen lokalizálja magát, a mért értékek zajosabbak lesznek, pl: a ?? (0-8,18-22) celláiban füves terep volt.

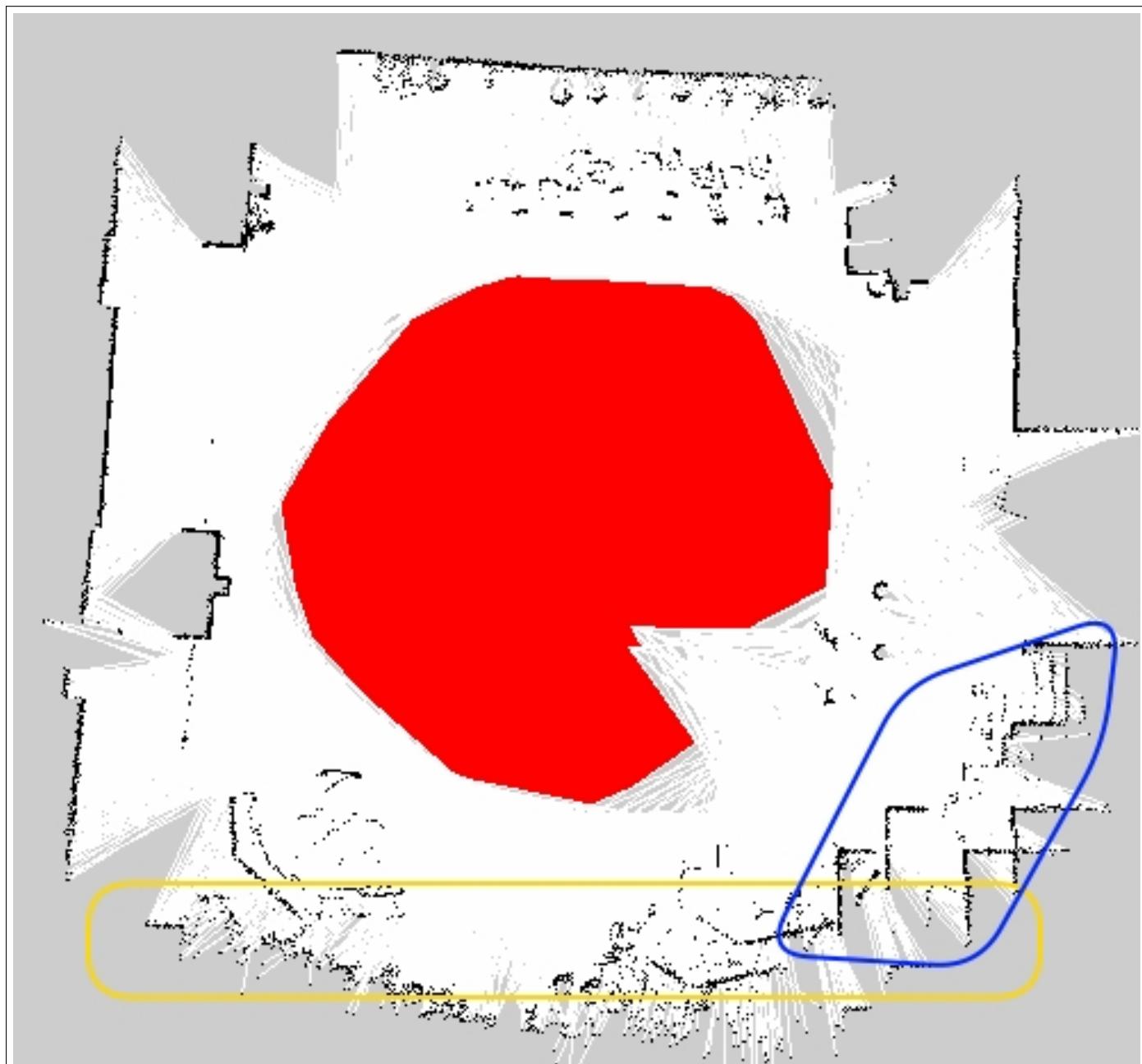
3.50. ábra. Térkép készítése miközben távirányítással halad a robot.

A LIDAR mérési tartománya 7m-re volt állítva. Maximálisan 8m-ig tud mérni, abban az esetben, ha a robot messze esik azon fix tárgyaktól, amelyekhez kezdetben lokalizálta

magét, akkor elveszíti a pozícióját és orientációját. Ezért nyílt terepen nem alkalmazható egy rövidtávú LIDAR egymagában. Két LIDAR használatával egy hosszútávú (200m) maximális mérési távolsággal, és egy rövidtávúval, ami pontosabb.

A ?? látható a Sapientia Erdély Magyar Tudományegyetem Marosvásárhelyi Karának aulájában készített térkép. Az aula méretei miatt a középső, pirossal jelölt szekció a SLAM számára ismeretlen marad, mivel a LIDAR mérési tartománya nem terjed ki addig. A robbottal a fehér színnel jelölt zónában haladtunk végig. A sárga dobozzal jelölt részen üvegfal található, amit a LIDAR nem tud pontosan megmérni, ezért a térkép zajokkal lesz teli ezen a részen.

A kékkel jelölt zónában a fixen álló tárgy található, csak a robot ezen a részen a sárga mezőhöz képest próbálja bepozicionálni magát és ezért a térképen bizonytalanságok jelennek meg.

3.51. ábra. Térkép készítése Sapientia Aula.

fejezet 4

Eredmények Kiértékelése

4.1. Megvalósítások

Ezzel a dolgozattal négy év folyamatos munkájának egy szakaszát szeretném lezárni, a következő eredményeket sikerült felmutatni, kronológiai sorrendben:

A mechanikai szerkezet fejlesztése a 2015-ben fejlesztett verzióhoz képest sokkal robusztusabb, kultérre alkalmasabb, mint az előző, és egyszerűbb is. Ugyan megmaradt az a tendencia, hogy csiga-áttételeket alkalmazzak a kerekek meghajtására. Az áttételeket magam terveztem és gyártattam le, a kezdeti alacsony költségvetés miatt. Sok alkatrész kivitelezésére használtam 3D nyomtatási technikát. Próbálkoztam inkrementális szenzor tárcsát készíteni, ami bevált, de nem lehetett alkalmazni robusztusan a rendszeren, mert a mechanikai rendszerben 2-3 mm kotyogás van, ami nem az jeleni, hogy nem is lehetséges, csak túl sok időt igényelt volna.

Az alkatrészeket 3D tervező programban elkészítettem, és 3D nyomatóval megvalósítottuk, a tapasztalatom ezekkel az alkatrészekkel: nagy mechanikai terhelés elviselésére nem alkalmasak hosszútávon, ezért történt meg, hogy a csiga tengely csapágyháza terhelés alatt széttört.

A következő lépésben a robot alacsonyrendű vezérlőáramköröket terveztem meg és vitéleztem ki CNC marógép segítségével.

A vezérlő logika implementálására FPGA alapú fejlesztőlapokat használtam, mert flexibilisek és testrésszabható rendszert lehet elkészíteni segítséggel.

Vivado környezetet használtam az FPGA fejlesztésére, megvalósítottam egy uBlaze processzorrendszer kialakítását és több hardveres modult is, amelyek a következők: PWM modul, UART protokoll csomag értelmező, amely támogatja a nagy sebességű kommunikációt és sikeres elérni az 1ms mintavételezési periódust, globális engedélyező jel, ezeket a modulokat System Generator-ban valósítottam meg és IP mag készült ezekből.

Robotokhoz kapcsolódó keretrendszer használata lett szükséges, így került sor a ROS keretrendszer ismereteinek az elsajátítására.

Megterveztem az integrációt a ROS és FPGA UART alapú kommunikációjának kiépítésére a jelen pillanatban a robot specifikus, dinamikusan nem hasznosítható újra más FPGA alapú robotoknál anélkül, hogy ne kellene számottevő programkódot írni, de lehetséges automatizálni az integrációt, amennyiben ez szükséges.

A ROS használata számos előnyel járt, sikeres bekonfigurálni és elindítani a ROS keretrendszerben levő egyéb eszközöket is pl: loggolás a nodoek között, eclipse fejlesztőkörnyezet bekonfigurálása a fejlesztéshez, HectorMap térképezés és lokalizálás LIDAR alapján, robotmodell elkészítése Rviz 3D megjelenítő számára. Az alacsonyrendű paraméterek szinkronizációja a ROS rendszerben levő paraméterekkel.

Sikerült elkészíteni egy 90GB méretű virtuális gépet, amelyen minden eszköz megtalálható

a robot fejlesztéséhez: Vivado, Matlab, Arduino, ROS, lunar, eclipse.

Sikerült kiépíteni egy deploy mechanizmust, amely segítségével a forráskódot tudjuk telepíteni a robotra. Az SSH használatával a meglevő kódokat átmásoljuk a robotra, ahol majd újra fordítjuk a szükséges részeket.

Sikeresen elsajátítottam a ROS alapjait, és megterveztem egy sajátos kommunikációt FPGA alapú rendszer és a ROS között. Az integráció a robot és a ROS között jól működik, minden egyes szenzor mért adata bekerül a ROS környezetbe.

A rendszer elindítása után megbecsültem MATLAB segítségével a kerekek átviteli függvényeit, és majd ezekre PID szabályozót terveztem PID tuning toolbox segítségével.

A HectorMap segítségével, az ismeretlen terep térképezésével, a roboton lokalizálva, sikeresen bekonfiguráltam a movebase nevű eszközt, amely segítségével a robotot egy adott pozícióba és irányba tudjuk elvinni. A movebase megoldja az akadályok kikerülését is.

A térképezéssel kapcsolatban a tapasztalatok a mérések során, a LIDAR és HectorMap zajosak külső terepen egyrészt a környezeti tényezők miatt amelyek befolyásolják a robot dőlésszögét, így zajosítva a méréseket, valamint a lokalizáció nem pontos, ha üvegen keresztül halad a lézersugár.

A robottal végzett mérések során a robot szerkezete és alacsonyrendű szabályzása megbízhatónak bizonyult, képes több, legalább 100kg függőleges irányú terhelést elviselni és akár egy személygépkocsit is elmozdítani.

A mérések alapján a lépcsőre könnyebben tud felmenni, ha egy 90 °nál kisebb szög alatt közelítjük meg.

A környezetre fordulás esetén gyakorolja a robot a legnagyobb behatást, pl. helyben forgás esetén a súrlódások miatt a füves talajt a fekete földig leszedi. Mezőgazdasági alkalmazásra előnyösebb volna, ha mind a négy kerekét kormányozhatnánk.

A lépcsőt és a lejtőt is előnyösebb a SSMR al úgy megközelíteni, hogy a súlypont a robot elején legyen, ahogy felfele haladunk, így a merőleges nyomóerők is egyenletesebben eloszlanak. Lépcső esetében ügyelni kell a hátsó kerekek lépcsőfokba való beragadása miatt, mert a kerekek nagy forgatónyomatéka, a robot hátra billentheti, ez abban az esetben állhat fent, ha a lépcsőt 90°szög alatt közelítjük meg.

4.2. Hasonló rendszerekkel való összehasonlítás

Az általam kivitelezett robot legjobban a Husky robotra hasonlít, amely szintén négy kerékkel rendelkezik. A legnagyobb előnye a sebessége, de kisebb a kereki forgatónyomatéka. Hátránya, ha hátrabukik akkor a kerekei nem fognak érintkezni a talajjal, míg a SapRoover minden két irányban képes működni.

Tulajdonság	Husky Robot	Előny	SapRoover
szélesség	0.67m	?	0.78m
hosszúság	0.99m	?	0.80m
magasság	0.39m	?	0.40m
ROS kompatibilitás	Igen	=	Igen
Max sebesség	1m/s	>	0.25 m/s
Beépített számítógép	IGEN	=	IGEN
Önsúly + hasznos teher	50+75 kg	<	60+100 kg
Hátraborulhat	NEM	<	IGEN

4.3. További fejlesztési irányok

A robotplatformra a következő lépésekben fel kellene szerelni egy nagyobb méréstartományú 3D LIDAR, sztereó kamerát és nagyobb pontóságú GPS vevővel. A platform anonimitása lenne a fő cél a növénytermesztésben, legyen képes eljutni A pontból B pontba autonóm módon anélkül, hogy kárt tenne a haszonnövényekben. Eközben legyen képes kiszolgálni a majdan rászerelhető pl: robotkar kéréseit.

A mechanika továbbfejlesztése: célszerű lenne a robotnak mind a négy kerekét kormányozhatóvá tenni egyedileg, így a csuszás kormányzással járó károk megszűnnének és energia fogyasztása is hatékonyabb lenne.

Az FPGA és a ROS integrációját flexibilisabbá lehetne tenni azáltal, hogy egy XML alapú konfigurációs fájlban leírva a kívánt üzenet típusokat egy értelmező segítségével kigenerálni a szükséges c++(.cpp és .h) állományokat, ROS és uBlaze oldalra. Az UART kommunikációért felelő IP magot csak konfigurálni kellene szoftverből.

Napemseles energiaforrással ellátni, és töltőállomást elkészíteni, amelyre automatikusan kapcsolódhatna a robot. Az akkumulátorok kezelésére egy energia processzor lenne szükséges.

Irodalomjegyzék

- [1] David Couceiro Micael Rocha Rui Araújo, André Portugal. Integrating arduino-based educational mobile robots in ros, 2013.
- [2] S. Arslan and H. Temeltaş. Robust motion control of a four wheel drive skid-steered mobile robot. In 2011 7th International Conference on Electrical and Electronics Engineering (ELECO), pages II–415–II–419, Dec 2011.
- [3] Marissa G. Campa, J.L. Gordillo, and Rogelio Soto. Speed and point-to-point control for trajectory tracking of a skid-steered mobile robot. In 11th IEEE International Conference on Control & Automation (ICCA). IEEE, jun 2014.
- [4] Sachin Chitta, Eitan Marder-Eppstein, Wim Meeussen, Vijay Pradeep, Adolfo Rodríguez Tsouroukdissian, Jonathan Bohren, David Coleman, Bence Magyar, Genaro Raiola, Mathias Lüdtke, and Enrique Fernández Perdomo. ros_control: A generic and simple control framework for ros. The Journal of Open Source Software, 2017.
- [5] Mateusz Cholewiński and Alicja Mazur. Influence of choosing the extending column in trajectory tracking control of ssmp platform using artificial force method. Advances in Intelligent Systems and Computing, 323:129–140, 01 2015.
- [6] Carol Fairchild and Dr. Thomas L. Harman. ROS Robotics By Example - Second Edition: Learning to control wheeled, limbed, and flying robots using ROS Kinetic Kame. Packt Publishing, 2017.
- [7] Michael Ferguson. rosserial @ONLINE, November 2018.

- [8] Scripting News Inc. Xml-rpc, 2018.
- [9] Jackie Kay Ioan Sucan. Urdf, 2018.
- [10] Jackie Kay Ioan Sucan. urdf/xml/joint, 2018.
- [11] Jackie Kay Ioan Sucan. urdf/xml/link, 2018.
- [12] Lentin Joseph. Mastering ROS for Robotics Programming. Packt Publishing, 12 2015.
- [13] S. Kohlbrecher, J. Meyer, O. von Stryk, and U. Klingauf. A flexible and scalable slam system with full 3d motion estimation. In Proc. IEEE International Symposium on Safety, Security and Rescue Robotics (SSRR). IEEE, November 2011.
- [14] Anis Koubaa, editor. Robot Operating System (ROS). Springer International Publishing, 2016.
- [15] Jet Propulsion Laboratory. Spirit struggles to survive the martian winter, 2006.
- [16] Matlab. link, 2018.
- [17] Wim Meeussen. Create your own hardware interface @ONLINE, November 2018.
- [18] Kevin Watts Blaise Gassend Morgan Quigley, Brian Gerkey. joy, 2018.
- [19] Eduardo Munera, Jose-Luis Poza-Lujan, Juan-Luis Posadas-Yague, Jose Simo, and J. Francisco Blanes Noguera. Distributed real-time control architecture for ros-based modular robots. IFAC-PapersOnLine, 50(1):11233 – 11238, 2017. 20th IFAC World Congress.
- [20] ROS.org. Parameter server, 2018.
- [21] Maciej Trojnacki. Dynamics Model of a Four-Wheeled Mobile Robot for Control Applications – A Three-Case Study, volume 323. 01 2014.
- [22] Wim Meeussen Tully Foote, Eitan Marder-Eppstein. tf, 2018.
- [23] wiki.ros.org. Writing a simple publisher and subscriber (c++), 2018.
- [24] X. Wu, M. Xu, and L. Wang. Differential speed steering control for four-wheel independent driving electric vehicle. In 2013 IEEE International Symposium on Industrial Electronics, pages 1–6, May 2013.
- [25] Xilinx. Block memory generator v8.2, 2015.
- [26] Xilinx. Axi uart lite v2.0, 2017.